

OTKRIVANJEM SPOMEN-POPRSJA DUJI RENDIĆU-MIOČEVIĆU,
OSNIVANJEM BIBLIOTEKE RENDIĆ-MIOČEVIĆ, ZNANSTVENIM SIMPOZIJEM I IZLOŽBOM
DOBIVEN NOVI ZAMAH »ZVONIMIROVE« KULTURNO-ZNANSTVENE DJELATNOSTI

POTEKLA DON LOVRINA RIJEKA

Svečanost je održana kao uvod u prvi znanstveni simpozij posvećen velikome Solinjaninu, svećeniku, povjesničaru i humanistu don Lovri Katiću 14. listopada u solinskomu »Zvonimiru«. Simpozij je zaključen organizatorovim riječima da upravo u partnerskim projektima s ustanovama leži budućnost kako nove biblioteke i njezinoga istraživačkoga centra, tako i čitavoga »Zvonimira« i kulturne aktivnosti u Solinu

Otkrivanje spomen-poprsja akademiku Duji Rendiću-Miočeviću u novoj »Zvonimirovoj« biblioteci

IZ RADA GRADONAČELNIKOVA UREDA
IVICA ŽUNIĆ OVOGODIŠNJI DOBITNIK NAGRADE
»POLICAJAC PRIJATELJ ZAJEDNICE«

POZIV MLADIM SNAGAMA

SJEDNICA GRADSKOGA VIJEĆA
SREDINOM LISTOPADA ODRŽANA 12. SJEDNICA
GRADSKOGA VIJEĆA

OD POS-ovih STANOVA DO GROBNICA

KRONIKA
TVRTKA »CEMEX« HRVATSKA OBJAVILA POZIV ZA
DOSTAVU PRIJAVA NA NATJEČAJ ZA DODJELU 10
STIPENDIJA

POTIČI LOKALNO, ZAPOŠLJAVAJ LOKALNO

SPORT
JUDO – JK SOLIN: HRVATSKO FINALE NA SVJETSKOM
PRVENSTVU U JUDU U UZBEKISTANU

BARBARA MATIĆ (JK PUJANKE) ZLATNA, A LARA CVJETKO (JK SOLIN) SREBRENA

4

UČENICI I DJELATNICI OSNOVNE ŠKOLE KRALJICE JELENE PRIGODNOM SU
SVEČANOŠĆU OBILJEŽILI ROĐENDAN SVOJE OSMOLJETKE

KRALJEVSKI TIM

Naglasila bih i to da naši učitelji konstanto ulažu trud u napredovanja pa tako ove godine imamo velik broj onih koji su u proteklomu pandemijskom razdoblju promovirani u zvanje učitelja mentora i učitelja savjetnika dok je jedna kolegica stekla zvanje izvrsnoga savjetnika – rekla je ravnateljica Ružić upućujući čestitke promoviranim djelatnicima

6

7

SOLINSKA GALERIJA »ZVONIMIR«
UGOSTILA 17. MEĐUNARODNI FESTIVAL KARIKATURA

UNIVERZALNOST SMIJEHA

Zahvaljujući uključivanju triju solinskih ustanova, Turističke zajednice, Javne ustanove u kulturi »Zvonimir« i Gradske knjižice, Festival je zadnje dvije godine dobio novu dimenziju te okuplja čitav niz događanja koji se odvijaju tijekom nekoliko dana

27

GODINA XXIX.
15. LISTOPADA 2022.
BROJ 338

Osnivač i izdavač:
JAVNA USTANOVA U KULTURI
»ZVONIMIR« SOLIN
Kralja Zvonimira 50
21 210 Solin

Tel.: 021/ 212 727
e-mail: urednik@zvonimirsolin.hr
www.zvonimirsolin.hr

IBAN HR1824070001100527585

Urednik:
Mario MATIJEVIĆ

Grafička obrada:
Ivana BRAJIČIĆ

Suradnici na broju:
Marijana BATARELO-JELAVIĆ
Slobodan MARENDIĆ
Mario MATIJEVIĆ
Katica OBRADOVIĆ
Ivo PERVAN
Miro PODRUG
Olivera CRMARIĆ
Marija GRUBIŠIĆ
Emil STRNIŠA
Jakov TEKLIĆ
Dinko FAZINIĆ
Vesna ŽIŽIĆ
Jure Benzon

Tisak:
HANZA MEDIA d.o.o.

Piše: urednik **Mario MATIJEVIĆ**

PROFESIONALNOST

Među osobinama članova suvremenoga (rafiniranoga) društva učestalo se ističe profesionalnost kao cijjenjen i tražen pojam, odnosno odlika pojedinca. Razvijenost društvene zajednice mogla bi se lako mjeriti razinom profesionalnosti u istoj.

Ukoliko se u nekomu društvu amaterizam ne uspije s vremenom i potrebnim iskustvom razviti u profesionalizam tada ono, odnosno njegovi članovi skreću u diletantizam, te se nađu na nepovratnomu putu u primitivizam.

Biti profesionalan kroz čitavu je povijest odnosa unutar ljudskoga društva učestalo podrazumijevalo biti dama, gospodin u konačnici biti Čovjek. Svjesno i savjesno odrađivati svoj posao uvijek dajući maksimum. Profesionalan pristup uvijek donosi plodove čovjekova rada, dok diletantizam uvijek i isključivo ruši.

Nastojeći biti maksimalno profesionalni protekli smo mjesec dana u našem gradu tako ukoričili u novi broj naše »Kronike«.

Ovomjesečni broj otvaramo priložima o obilježavanju Dana hrvatskoga sabora 8. listopada, obilježavanju 31. obljetnice oslobođenja prve vojne JNA u Splitsko-dalmatinskoj županiji, vojne operative Solin, dodjeli nagrade za najuspješnijega policijskoga djelatnika »Policajac prijatelj zajednice«, sastanku koji je s nadležnim službama po pitanju problema s psima lualicama sazvaio solinski gradonačelnik, kao i još jednom gradonačelnikovu prijemu za uspješne solinske sportaše.

Visoku razinu profesionalnosti pokazale su i naše sugrađanke aktivne unutar projekta »Solin za sve«, a koji će prema najavama s konferencije krenuti u svoju treću fazu. Specifičnu pak razinu profesionalnosti nalazimo i u radu solinskoga Gradskoga vijeća koje je kroz visoku razinu zauzetosti, aktualna pitanja, probleme i savjete, kao i usvajanje izvješća pokazalo kako je uvijek i isključivo na usluzi onima koji su im dali vlastito povjerenje.

Školu profesionalnosti, poslovne i društvene susrećemo u tekstovima o solinskim gospodarskim okosnicama »AD Plastik Grupi« i »Cemexu« dok nadalje rastu i odgoju za profesionalnost svjedočimo u priložima o danu Osnovne škole Kraljice Jelene, obilježavanju Dječjeg tjedna kao i o 17. Međunarodnom festivalu karikatura.

Temu broja i prve stranice kulture posvetili smo našem koraku u višu razinu profesionalnosti, odnosno velikom prilogu o svečanomu potpisivanju donacijskoga ugovora između dr. sc. Ante Rendića-Miočevića i solinskoga »Zvonimira« te osnivanju biblioteke Rendić-Miočević, otkrivanju spomen-biste Duji Rendiću-Miočeviću, znanstve-

nomu simpoziju posvećenom don Lovri Katiću te izložbi djela Vjekoslava Paraća, novih akvizicija u solinskomu »Zvonimiru«.

Stranice kulture u konačnici smo zaokružili tekstem Vjekoslava Paraća o izradi freski u župnoj crkvi u Klisu.

Sportska kronika bilježi uspjehe naših judašica na Svjetskomu prvenstvu, uspješni turnir u karatama, dolazak novoga trenera u solinski košarkaški klub, izvještaje s nogometnih utakmica naših klubova.

Uz uvijek aktualnu Zelenu kroniku, pedijatrijske savjete i solinski mozaik pop kulture, ovomjesečnu Kroniku zaključujemo izvještajima o polaganju cvijeća i svijeća na spomenik Nenadu Režiću, hrvatskomu branitelju te posjetu solinskom »Zvonimiru« srednjoškolaca iz Luksemburga, Estonije i Rumunjske, a u sklopu Ersasmus+ projekta.

Gradonačelnik Ninčević je izrazio žaljenje što u obilježavanju ovog važnog datuma nije uključeno više sudionika, a posebno onih koji sudjeluju u obnašanju vlasti na lokalnoj, ali i široj razini

SIMBOLIČNO OBLIJEŽAVANJE 8. LISTOPADA DANA HRVATSKOGA SABORA

VIŠE OBLJETNICA, MANJE INTERESA

Gledam u ovo spomen obilježje i boli me srce zbog činjenice da Domovinski rat polako, ali sigurno pada u zaborav. Imamo ovaj prekrasan spomenik i jednu od najljepših spomen soba u kojoj su ispisana imena 74 poginula branitelja s područja Solina, Klisa, Muća i Dugopolja, međutim naša mladost ne zna za Domovinski rat – rekao je Dalibor Celebić ispred Udruge roditelja poginulih branitelja

U povodu Dana Hrvatskoga sabora, 8. listopada, predstavnici Grada Solina, Udruge roditelja poginulih branitelja, koordinacije udruga branitelja Domovinskoga rata i predstavnici Policijske postaje Solin položili su vijence i zapalili svijeće pred spomen obilježjem poginulim hrvatskim braniteljima pored Gospina Otoka. Nakon molitve koju je predvodio župnik don Ante Čotić okupljenima se obratio gradonačelnik Dalibor Ninčević. Ovaj dan je višeznačan za hrvatsku povijest, a posebno za grad Solin, jer pored proslave Dana Hrvatskoga sabora, danas obilježavamo još dva važna povijesna događanja koja su se zbila na prostoru našeg grada, obljetnicu smrti kraljice Jelene i krunidbu kralja Zvonimira – rekao je gradonačelnik izražavajući žaljenje što u obilježavanje ovoga važnog datuma nije uključeno više sudionika, a posebno onih koji sudjeluju u obnašanju vlasti na lokalnoj, ali i široj razini.

Žaljenje je izrazio i predsjednik Udruge roditelja poginulih branitelja Dalibor Celebić, ujedno

predsjednik Koordinacije udruga roditelja poginulih branitelja Županije splitsko-dalmatinske. Gledam u ovo spomen obilježje i boli me srce zbog činjenice da Domovinski rat polako, ali sigurno pada u zaborav. Imamo ovaj prekrasan spomenik i jednu od najljepših spomen soba u kojoj su ispisana imena 74 poginula branitelja s područja Solina, Klisa, Muća i Dugopolja, međutim naša mladost ne zna

za Domovinski rat – rekao je Celebić ističući i ovom prilikom važnost suradnje s osnovnim školama.

- Pokušavamo aktivirati škole i moram pohvaliti profesora povijesti Filipa Modrića koji učelnike sedmih i osmih razreda OŠ don Lovre Katića dovodi u posjet spomen sobi – istaknuo je Celebić pozivajući i ostale solinske škole da se uključe u ovu akciju. M. B. J.

OBLIJEŽENA 31. OBLJETNICA OSVAJANJA PRVE VOJARNE JNA U SPLITSKO – DALMATINSKOJ ŽUPANIJI, VOJNE OPERATIVE SOLIN

PLODOVI DOBRO ODABRANOG TRENUTKA

U akciju smo krenuli nakon što smo dobili informaciju da se sva tehnička i materijalna sredstva iz Vojne operative Solin planiraju prebaciti u Crnu Goru. Započeli smo u jedan sat poslije ponoći, zarobili nekoliko stražara, onesposobili radio stanicu i bez žrtava u jutarnjim satima cjelokupni objekt sa svim tehničkim i materijalnim sredstvima predali Kriznom štabu Solin – prisjetio se Miroslav Lozina

Pred spomenikom poginulim hrvatskim braniteljima 16. rujna položeni su vijenci i zapaljene svijeće u prigodi obilježavanja 31. obljetnice osvajanja prve vojarne JNA u Splitsko – dalmatinskoj županiji, Vojne operative Solin - V. P. 4416.

Sudionicima akcije pridružili su se ovom prilikom i predstavnici udruga proizašlih iz Domovinskoga rata te solinski dogradonačelnik Ivica Rakušić, a prigodnu molitvu pred spomen obilježjem predvodio je župnik i upravitelj Prasvetišta Gospe od Otoka don Ante Čotić.

Okupljene je u ime nekadašnjih aktera pozdravio Miroslav Lozina, prvi operativni zapovjednik HRM-a i predsjednik Udruge marinaca RH »Knez Domagoj«.

U akciju smo krenuli nakon što smo dobili informaciju da se sva tehnička i materijalna sredstva iz Vojne operative Solin planiraju prebaciti u Crnu Goru. Započeli smo u jedan sat poslije ponoći, zarobili nekoliko stražara, onesposobili radio stanicu i bez žrtava u jutarnjim satima cjelokupni objekt sa svim tehničkim i materijalnim sredstvima predali Kriznom štabu Solin – prisjetio se Lozina dodajući kako je u akciji sudjelovalo četrdesetak dragovoljaca koji su se hrabro i bez dvojbe uključili u ovaj podvig.

Detalja akcije prisjetio se i Ante Krolo, civilni zaposlenik tadašnje vojne pošte koji se i sam tom prilikom priključio dobrovoljcima.

U akciju smo krenuli u noći s 15. na 16. rujna i pitanje je što bi bilo da u tom trenutku nismo krenuli, nisam siguran da bi u protivnom ishod bio tako dobar – mišljenja je Krolo.

Zahvalu okupljenim dobrovoljcima uputio je i solinski dogradonačelnik Ivica Rakušić. - Danas evociramo uspomenu na veliku akciju tijekom koje je izvršena deblokada vojarne na Gospinu Otoku i preuzeto naoružanje koje je hrvatskoj vojsci u to vrijeme puno značilo – rekao je Rakušić dodajući kako je oslobađanje ove vojarne bilo od velike važnosti za naš grad i Županiju, ali i za čitavu Hrvatsku. M. B. J.

Livada na Gospinu Otoku kao i čitavo područje južno od njega bilo je prepuno vojnih objekata

IVICA ŽUNIĆ OVOGODIŠNJI DOBITNIK NAGRADE »POLICAJAC PRIJATELJ ZAJEDNICE«

POZIV MLADIM SNAGAMA

Već 28 godina radim kao policajac i od samog početka djelujem u Policijskoj postaji Solin tako da sam imao prilike pratiti razvoj ovoga grada koji se tijekom protekla tri desetljeća sasvim preobrazio te poprilično narastao – rekao je nagrađeni Žunić

Viši policijski narednik i vođa sektora za općine Klis, Muć i Dugopolje Ivica Žunić ovogodišnji je dobitnik nagrade »Policajac prijatelj zajednice« koju Grad Solin tradicionalno dodjeljuje u prigodi obilježavanja blagdana sv. Mihovila, zaštitnika policije. Ovo je 16. godina zaredom da dodjeljujemo priznanje policajcu koji je od strane svojih kolega izabran kao najbolji među

Grad Solin priznanje najboljim policijskim djelatnicima dodjeljuje 16. godina zaredom

jednakima. Na taj način želimo iskazati zahvalnost svim djelatnicima Policijske postaje Solin na njihovom doprinosu sigurnosti u svakodnevnom životu našeg grada – rekao je gradonačelnik Dalibor Ninčević uručujući nagrađenom policajcu zahvalnicu i novčani iznos od 3 tisuće kuna. Zadovoljstvo mi je što smo u

suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova, Županijom splitsko-dalmatinskom te okolnim općinama nakon dugo godina čekanja realizirali uređenje pročelja i energetska obnovu zgrade Policijske postaje Solin, a pri kraju je i uređenje interijera. Ono na čemu još trebamo poraditi jest povećanje broja policijskih službenika kojih je u

ovoj postaji, s obzirom na veličinu područja koje pokriva, još uvijek nedovoljno – poručio je Ninčević.

Nagrađeni policajac Ivica Žunić zahvalio je Gradu Solinu i kolegama koje su ga predložile za ovo vrijedno priznanje.

Već 28 godina radim kao policajac i od samog početka djelujem u Policijskoj postaji Solin

tako da sam imao prilike pratiti razvoj ovoga grada koji se tijekom protekla tri desetljeća sasvim preobrazio te poprilično narastao – rekao je Žunić.

Govoreći o policijskomu poslu Žunić je istaknuo kako su mu najteže intervencije u slučajevima obiteljskoga nasilja.

Teško je gledati obitelj koja se razara jer se događaju uistinu nemile scene. Osim toga ono što meni posebno teško pada su intervencije kod privođenja osoba s psihičkim poteškoćama – otkrio je nagrađeni policajac dodajući kako bi unatoč velikom stresu koji prati ovaj posao opet izabrao isto zanimanje.

- Držim kako je posao policajca iznad svega human jer doprinosi sigurnosti u zajednici stoga pozivam mlade koji imaju afiniteta prema takvoj vrsti djelovanja da nam se priključe – pozvao je Žunić uz kojega su ovom prilikom bili kolege Nediljko Laštare, viši policijski narednik i vođa sektora za Solin, i Igor Gelo, vođa grupe za obradu kriminaliteta u PP Solin.

M. B. J.

GRADONAČELNIK JOŠ JEDNOM UGOSTIO USPJEŠNE SPORTAŠE

SOLINSKI SPORTSKI AMBASADORI

Gradonačelnik je i ovom prilikom ugostio daljinsku plivačicu Dinu Levačić, ultramaratonca Zdravka Jadrijeva, atletičara Filipa Mihaljevića i boksačkoga reprezentativca Luku Plantića. Svakom od sportaša uručen je prigodni poklon te novčana nagrada u visini od 10 tisuća kuna, a njihovim trenerima iznos od 5 tisuća kuna

Piše: **Marijana BATARELO-JELAVIĆ**

Gradonačelnik Dalibor Ninčević ugostio je 28. rujna u zgradi gradske uprave četvero solinskih sportaša koji su tijekom protekla

dva mjeseca ostvarili iznimne uspjehe.

Riječ je o daljinskoj plivačici Dini Levačić, ultramaratoncu Zdravku Jadrijevu, atletičaru Filipu Mihaljeviću i boksačkom

reprezentativcu Luku Plantiću.

DINA LEVAČIĆ

Daljinska plivačica Dina Levačić preplivala je krajem kolovoza 34 kilometra ši-

Grad Solin ističe vlastitu dispoziciju mladim sportašima ponajprije za materijalne potrebe koje su im nužne pri zadržavanju razine rezultata koje sada postižu

roki Sjeverni kanal između Sjeverne Irske i Škotske te tako ostvarila šesti od planiranih »Velikih sedam« plivačkih maratona. Dina je time postala prva osoba iz Hrvatske te 43. žena na svijetu koja je preplivala ovu dionicu, a za taj joj je pothvat trebalo ukupno 10 sati, 26 minuta i 58 sekundi.

Bilo je poprilično izazovno i valovito, temperatura mora je bila između 14 i 15 stupnjeva, a pri kraju me opekla i meduza, ali sve je to očekivano za ovu dionicu. Ostao mi je još Cookov prolaz između sjevernoga i južnog otoka na Novom Zelandu i iskreno se nadam da ću početkom iduće godine ostvariti i taj zadnji korak te ispuniti konačni cilj, zaokružiti »Velikih sedam« plivačkih maratona – rekla je Dina.

ULTRAMARATONAC ZDRAVKO JADRIJEV

Član hrvatske ultramaratonске reprezentacije Zdravko Jadrijević sudjelovao je sredinom rujna u Europskom prvenstvu na 24 sata u Veroni te s pretrčanih 255 478 kilometara ostvario novi hrvatski rekord u ovoj kategoriji natjecanja. Lagao bih kad bih rekao da nije bilo naporno, najvažnije mi je bilo sačuvati koncentraciju kako se ne bih ozlijedio ili upao u krizu. Nisam radio pa-

uze jer mi se činilo da se onda neću moć ponovno pokrenuti, jeo sam i pio u hodu – otkrio je Jadrijević koji se nakon kratkoga odmora već vraća svakodnevnim treninzima.

REKORDER FILIP MIHALJEVIĆ

Hrvatski rekorder u bacanju kugle Filip Mihaljević osvojio je naslov europskog prvaka na natjecanju u Münchenu, gdje je do zlata stigao hicem od 21.88 metra.

Pripreme su bile intenzivne i doista smo očekivali pobjedu. Naravno da sam presretan jer je konkurencija bila poprilično velika. Uskoro krećem s pripremama za novu sezonu. Sljedeće godine nas očekuje Europsko prvenstvo u dvorani u Istanbulu i u kolovozu Svjetsko prvenstvo u Budimpešti, a u svibnju kreću i kvalifikacije za Olimpijske igre u Parizu – najavio je Mihaljević.

OLIMPIJAC LUKA PLANTIĆ

Zavidan uspjeh ostvario je i Luka Plantić, hrvatski olimpijac i boksački reprezentativac koji je početkom rujna pred svojim navijačima u Solinu knockdown-om u četvrtoj rundi savladao 55. boksača svijeta Južnoafrikanca Ryna Liebenberga.

Liebenberg je imao zavidnu profesionalnu karijeru, procijenili smo da bi nam mogao biti dobar protivnik i da bi nas eventualna pobjeda mogla dobro rangirati, što se i dogodilo. Sve je završilo onako kako smo zamislili – rekao je ovom prilikom Lukin trener Tomislav Bašić.

GRADSKA POTPORA

Gradonačelnik je svakom od sportaša uručio prigodni poklon te novčanu nagradu u visini od 10 tisuća kuna, a njihovim trenerima iznos od 5 tisuća kuna.

Zadovoljstvo mi je što sam imao prilike ugostiti ove mlade, uspješne ljude koji su toliko različiti, a opet povezani trudom, radom, odricanjem i ljubavlju prema sportu – rekao je gradonačelnik poručujući kako su njihovi uspjesi istovremeno i uspjesi grada Solina jer svojim rezultatima na najbolji način promoviraju naš grad.

Novčane nagrade koje im dodjeljujemo nedovoljne su, ali su ipak znak da Grad Solin vodi računa o njima. Svjestan sam da im je teško jer se radi o sportovima u kojima nema novca. Mi ćemo im stoga, uvijek biti na dispoziciji, prije svega za materijalne potrebe koje su im nužne da bi zadržali razinu rezultata koje sada postižu – poručio je gradonačelnik.

Pri tom svakako treba voditi računa o zaštiti životinja, ali, uz dužno poštovanje prema psima, sigurnost građana našega grada ipak mi je najvažnija. Ne zanima me prebacivanje odgovornosti s institucije na instituciju, svi smo odgovorni ako se nekome od djece nešto dogodi. Zato djelujemo odmah i bez odgode – pozvao je gradonačelnik Ninčević

Stanovnici solinskih naselja Mravince i Kučine, ali i istočnih dijelova Splita, Dračevca i područja uz Karepovac, godinama žive u strahu od čopora divljih pasa koji lutaju tim područjem. Riječ je o problemu koji se u zadnje vrijeme dodatno intenzivirao što potvrđuje činjenica da građani gotovo svakodnevno dojavljuju o njihovom približavanju kućama, posebno u noćnim i ranim jutarnjim satima. Gradonačelnik Dalibor Ninčević održao je tim povodom sastanak s predstavnicima državnih institucija, nadležnih službi, odgovornih društava,

Sastanku su nazočili predstavnici Grada Solina, komunalnoga redarstva, predstavnik Grada Splita, tvrtke As Eko kao koncesionara za zbrinjavanje životinja, predstavnici HGSS-a, Županije splitsko-dalmatinske, policije te lovne i veterinarske inspekcije

GRADONAČELNIK ODRŽAO SASTANAK S CILJEM RJEŠAVANJA PROBLEMA PASA LUTALICA

DIVLJI ČOPOR HARA SOLINOM

tvrtki i drugih dionika koji bi svojim djelovanjem mogli pridonijeti rješavanju ovoga za grad Solin »gorućeg problema«. S obzirom na situaciju koja je eskalirala s čoporima pasa, hitno smo organizirali sastanak svih

dionika kako bismo pokušali riješiti ovaj problem koji uistinu nije lagan i koji ne egzistira od jučer – rekao je gradonačelnik Ninčević nakon sastanka održanoga u solinskoj Gradskoj vijećnici.

NEODGOVORNI VLASNICI

Na sastanku su sudjelovali predstavnici Grada Solina, komunalnoga redarstva, predstavnik Grada Splita, tvrtke As Eko kao koncesionara za zbrinjavanje

PREDSTAVLJEN PROJEKT IZGRADNJE ŠIROKOPOJASNE PRISTUPNE MREŽE IDUĆE GENERACIJE

SUVREMENE PREDNOSTI I POTREBE NAJMLAĐEGA GRADA

Ulaganjem u najmoderniju mrežnu infrastrukturu stvaraju se preduvjeti za razvoj maloga i srednjeg poduzetništva. Za vrijeme COVID krize uvidjeli smo značaj kojega imaju pouzdane i robusne mreže u smanjenju digitalnog jaza i održavanju rastuće potražnje za podacima

Stručnjaci tvrtke A1 Hrvatska predstavili su 20. rujna u hotelu Salona Palace projekt izgradnje širokopojasne pristupne mreže iduće generacije, NGA mreža, temeljene na svjetlovodnim mrežama i bežičnim rješenjima na području grada Solina. Ukupna vrijednost projekta iznosi nešto više od 15,7 milijuna kuna, a sufinanciran je sredstvima iz Europskog fonda za regionalni razvoj temeljem Operativnog programa konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. Rok za provedbu projekta je 31. listopada 2023. Okupljene na predstavlja-

nju u Solinu pozdravila je Iva Turčin, stručnjakinja za komunikacije i održivost tvrtke A1 Hrvatska, nakon čega je Vladimir Skender, direktor za razvoj i upravljanje optičkom i 5G mrežom iznio više detalja o statusu projekta izgradnje te daljnjim fazama izvedbe.

S radovima smo krenuli ovoga mjeseca, dakle tijekom rujna, a očekujemo da će već do konca ove godine biti dovršeni nakon čega će širokopojasni pristup internetu biti dostupan za više od 2 900 korisnika na području naselja Solin, Kučine, Mravince i Vranjic – rekao je Skender ističući kako je Solin prvi grad

životinja, predstavnici HGSS-a, Županije splitsko-dalmatinske, policije te lovne i veterinarske inspekcije, a intencija nam je bila donijeti zaključke kako bi se ovaj problem što prije riješio. Moram istaknuti i to da su za njega u prvom redu krivi neodgovorni vlasnici koji ostavljaju pse i oni postaju lutilice, grupiraju se i stvaraju čopore koji predstavljaju ugrozu za građane, pogotovo za djecu. Dogovorili smo se da će od idućega tjedna sve institucije, a posebno najmjerodavnije, tvrtka As Eko, komunalne službe grada Solina, policija i HGSS, organizirati cijelonoćna dežurstva na pojedinim lokacijama kako bi pokušali prevenirati određena ponašanja tih čopora, uspraviti pse i poduzeti sve ono što zakon predviđa kako bi se problem riješio – poručio je Ninčević. Sastanku je nazočio i voditelj Odsjeka za redarstvo Grada Splita Goran Dlaka, koji je iskazao podršku Gradu Solinu u rješavanju problema koji muči i prigradska splitska naselja. Dosad smo već imali koordiniranih akcija s Gradom Solinom i u nekoliko navrata se uspješno uhvatiti nekoliko jedinki, ali problem i dalje egzistira – rekao je Dlaka najavljujući daljnju intenzivnu suradnju s Gradom Solinom.

DIVLJI I NEPRIPITOMLJIVI

Prema riječima Leonarda Krnčevića, predstavnika tvrtke As Eko, riječ je o nećipiranim i

asocijalnim psima koji nemaju nikakvog kontakta s ljudima te su vrlo teško udomljivi. Ti se psi teško pripitomljavaju i vrlo su problematični. Mi ovo radimo već desetak godina, ali sanacija Karepovca je izazvala eskalaciju, psi su izašli iz prostora u kojemu su prije obitali i predstavljaju ugrozu. Osim toga riječ je o teškome terenu kojim smo se nakon požara mogli kretati, ali sad je to postalo gotovo nemoguće. U svakom slučaju teško je bilo što planirati jer se tim psima ne možemo približiti. Imamo želju i volju, svakodnevno izlazimo na teren, građani nas zovu, ali psi u nekoliko minuta nestanu. Jako su brzi, a kreću se na području površine od oko pet kilometara kvadratnih – rekao je Krnčević savjetujući građanima da u slučaju susreta s čoporom oštro zaviču te bace kamen ili štap. Zaključujući sastanak gradonačelnik je poručio kako je prije svega važno da sve institucije djeluju preventivno i da zajedno pristupe rješavanju ovog problema.

- Pri tom svakako treba voditi računa o zaštiti životinja, ali, uz dužno poštovanje prema psima, sigurnost građana našega grada ipak mi je najvažnija. Ne zanima me prebacivanje odgovornosti s institucije na instituciju, svi smo odgovorni ako se neke od djece nešto dogodi. Zato djelujemo odmah i bez odgode – pozvao je Ninčević. **M.B.J.**

u kojem će se na terenu realizirati izgradnja širokopojsnoga interneta sufinancirana sredstvima Europske unije. - Ulaganjem u najmoderniju mrežnu infrastrukturu stvaraju se preduvjeti za razvoj maloga i srednjeg poduzetništva. Za vrijeme COVID krize uvidjeli smo značaj kojega imaju pouzdane i robusne mreže u smanjenju digitalnog jaza i održavanju rastuće potražnje za podacima. Želio bih zahva-

liti svim našim partnerima, pa tako i Gradu Solinu koji nam je pružio podršku u ovom projektu – rekao je Skender dodajući kako je Solin između ostaloga odabran i zbog činjenice da se radi o sredini u koju se posljednjih godina doseljava sve veći broj mladih obitelji. Predstavljanju projekta nazočili su i predstavnici Odjela za gospodarstvo, zaštitu okoliša i Europske fondove grada Solina na čelu s pročelnicom Marijanom Žižić te gradonačelnik Dalibor Ninčević koji se posebno osvrnuo na njegovu važnost za grad Solin.

- Realizacijom ovog projekta sva kućanstva na području našega grada, uključujući i rubne djelove, dobit će mogućnost spajanja na brzi internet – rekao je gradonačelnik dodajući kako ga uz to veseli i činjenica da su radovi već krenuli te da se projekt sufinancira sredstvima Europske unije. **M.B.J.**

Solin je prvi grad u kojem će se na terenu realizirati izgradnja širokopojsnoga interneta sufinancirana sredstvima Europske unije

JAVNI POZIVI JEDINICAMA LOKALNE I REGIONALNE SAMOUPRAVE TE VLASNICIMA OBITELJSKIH KUĆA

SVE ŠTO SOLINU TREBA

Poziv je upućen lokalnim i regionalnim samoupravama koje žele uložiti u razvoj zelene infrastrukture, u očuvanje i obnovu staništa te u formiranje novih zelenih površina, uključujući drvored, urbane šume i šetnice te sigurne točke za slučaj ekstremnih meteoroloških uvjeta. Dodatno, sufinancira se i ozelenjivanje nadstrešnica na stajalištima javnoga prijevoza te javnih parkirališta, parkova i ostalih mreža javnih okupljanja

Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost objavio je tijekom rujna javne pozive namijenjene jedinicama lokalne i regionalne samouprave te vlasnicima obiteljskih kuća.

Prvi poziv, objavljen 21. rujna, vrijedan je 84.2 milijuna kuna, a odnosi se na sufinanciranje projekata provedbe mjera prilagodbe klimatskim promjenama. Poziv je upućen lokalnim i regionalnim samoupravama koje žele uložiti u razvoj zelene infrastrukture, u očuvanje i obnovu staništa te u formiranje novih zelenih površina, uključujući drvored, urbane šume i šetnice te sigurne točke za slučaj ekstremnih meteoroloških

uvjeta. Dodatno, sufinancira se i ozelenjivanje nadstrešnica na stajalištima javnoga prijevoza te javnih parkirališta, parkova i ostalih mreža javnih okupljanja. Projekti mogu uključivati i izgradnju mreža za pješčenje ili biciklističke infrastrukture u gradovima, pogotovo turističkim mjestima, ali i izgradnju javnih slavina s vodom za piće. Uz to, sredstva će biti dostupna i za projekte informiranja javnosti o klimatskim promjenama te projekte edukacije u školama i vrtićima.

Zainteresirane jedinice regionalne i lokalne samouprave Fondu za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost mogu dostaviti svoju prijavu, koja može sadržavati jedan ili više projekata za koje je moguće dobiti sufinanciranje od maksimalno 3 milijuna kuna, odnosno 80 posto opravdanih troškova. Iznimno, gradovi s više od 35 tisuća stanovnika i županije mogu dostaviti maksimalno 2 prijave. Sredstva će se dodjeljivati do iskorištenja dostupnog budžeta, o čemu će obavijest biti objavljena na stranicama Fonda.

OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE

Druga dva poziva, vrijedna ukupno 195 milijuna kuna, odnose se na korištenje obnovljivih izvora energije u obiteljskim kućama te energetska obnovu kuća oštećenih u potresu.

Za projekte vezane uz korištenje obnovljivih izvora energije osigurano je 95 milijuna kuna, a sufinanciranje je moguće dobiti za instalaciju fotonaponskih elektrana, ali i za sustave grijanja i/ili pripreme potrošne tople vode, u koje su uključeni sunčani toplinski kolektori, dizalice topli-

ne ili peći na pelete. Za ovakve projekte, građanima je, ovisno o lokaciji, dostupno do 40, 60 ili 80 posto prihvatljivih troškova. Maksimalan iznos poticaja je do 128 tisuća kuna, a jedan od uvjeta za dodjelu je da kuća ima energetski razred C ili bolji u kontinentalnoj, odnosno B ili bolji u primorskoj Hrvatskoj. Poziv je objavljen 28. rujna, međutim zbog vremena potrebnoga za pripremu dokumentacije sa zahtjevanjem zahtjeva se kreće od 15. studenog. Poziv će biti otvoren do 31. prosinca ove godine, a svi zainteresirani će svoje zahtjeve moći dostaviti isključivo poštom.

Ista je situacija i s građanima čije su kuće oštećene u potresu, a koji će svoje prijave za energetska obnovu Fonda dostavljati od 27. listopada. Za ovu namjenu osigurano je ukupno 100 milijuna, a namijenjeno je kućanstvima s područja pogođenih potresom. Oba javna poziva namijenjena su prijaviteljima koji su vlasnici ili suvlasnici obiteljskih kuća i u njima imaju prebivalište. Sukladno programima Vlade, definicija obiteljske kuće podrazumijeva da je riječ o građevini koja ima pravomoćnu građevinsku dozvolu ili drugi odgovarajući akt kojim dokazuje zakonitost, u kojoj je više od 50 posto bruto podne površine namijenjeno za stanovanje te koja ima najviše 3 stambene jedinice ili građevinsku bruto površinu manju ili jednaku 600 metara četvornih.

Iz Fonda najavljuju kako će se sufinanciranje energetske obnove nastaviti i u sljedećoj godini, a građani će sve relevantne informacije o programima moći pronaći na njihovim službenim stranicama. **M.B.J.**

U prvom polugodištu 2022. ukupno ostvareni prihodi konsolidiranoga proračuna iznosili su nešto više od 69.1 milijuna kuna i bili su manji nego u istom razdoblju 2021. za 3 milijuna što je u odnosu na godišnji plan iznosilo 36.89 posto

Piše: **Marijana BATARELO-JELAVIĆ**

Tijekom aktualnoga sata, na početku 12. sjednice Gradskoga vijeća Solina održane 14. listopada, vijećnici su se zanimali za dinamiku izgradnje stanova iz Programa poticane stanogradnje u naselju Sveti Kajo kao i za broj pristiglih zahtjeva za kupnju stana. Prema riječima gradonačelnika dinamika izgradnje ide planiranim tempom i budući stanari bi tijekom sljedeće godine trebali useliti u svoje stanove, a interes je iznimno velik što potvrđuje i brojka od oko 150 pristiglih zahtjeva. Nadalje, vijećnici su apelirali da se na autobusno stajalište pored TC-a »Tommy« postavi nadstrešnica, a zanimali su se i za niz drugih tema kao što su podjela kanti za razvrstavanje otpada te dinamika nje-

SREDINOM LISTOPADA ODRŽANA 12. SJEDNICA GRADSKOGA VIJEĆA

OD POS-ovih STANOVA DO GROBNICA

Uz nove stambene kvadrate u Solinu vlada interes i za grobnim mjestima

gova odvoza u Ulici don Frane Bulića, dodjelu potpora poduzetnicima, odnosno subvencioniranje povećanih troškova za potrošnju električne energije. Nadalje, upozorili su na potrebu postavljanja uspornika u određenim ulicama, zapošljavanje

novih vatrogasaca, opremanje novoga igrališta pored PC-a u Rupotini te uređenje sportskoga centra Žižina glavica, uređenje parkirališta za motocikle i parka za pse te izgradnju kanalizacije u Arapovcu i nadvožnjaka na Širini.

IZVJEŠĆE O GRADONAČELNIKOVU RADU I POLUGODIŠNEM IZVRŠENJU PRORAČUNA

Prva točka dnevnoga reda sjednice odnosila se na izvješće o radu gradonačelnika za

razdoblje od siječnja do lipnja 2022.

U navedenom izvještajnom razdoblju gradonačelnik je donio 71 akt iz svoje nadležnosti, te utvrdio 40 prijedloga koje je prosljedio Gradskom vijeću na raspravu i donošenje, a

USVOJENI PRIJEDLOZI IZMJENA I DOPUNA

PRORAČUN SMANJEN ZA 10.5. MILIJUNA KUNA

Najviše se u odnosu na plan povećavaju prihodi od poreza i prireza na dohodak i to za 5 milijuna kuna zbog većega broja zaposlenih nakon pandemije, a najviše se smanjuje podskupina računa vezanih uz pomoć iz Državnoga proračuna, odnosno sredstava Europske unije, za 4.7 milijuna, te prihodi od komunalnoga doprinosa i naknade, za 3.8 milijuna

Prorračunom Grada Solina za 2022. usvojenim krajem ožujka, konsolidirani prihodi Grada i ustanova u vlasništvu Grada bili su planirani u iznosu od 186.3 milijuna kuna. Prijedlogom izmjena i dopuna proračuna, predstavljenim na 12. sjednici Gradskoga vijeća, konsolidirani prihodi smanjuju se za 10.5 milijuna kuna te sada iznose 175.7 milijuna. Pri tom se prihodi Grada Solina smanjuju za 11 milijuna, a prihodi Gradske knjižnice Solin

za 42 tisuće kuna. Istovremeno se prihodi Dječjeg vrtića »Cvrčak« povećavaju za 500 tisuća kuna dok prihodi Javne ustanove u kulturi »Zvonimir« ostaju nepromijenjeni.

Najviše se u odnosu na plan povećavaju prihodi od poreza i prireza na dohodak i to za 5 milijuna kuna zbog većega broja zaposlenih nakon pandemije, a najviše se smanjuje podskupina računa vezanih uz pomoć iz Državnoga proračuna, odnosno sredstava Europske unije, za 4.7 milijuna,

te prihodi od komunalnoga doprinosa i naknade, za 3.8 milijuna. Rashodi, a time i prihodi, planirani iz EU sredstava manji su jer nadležna ministarstva kasne u objavi poziva za provođenje pojedinih Proračunom predviđenih projekata. Također, zbog uvjeta konzervatora neće se pristupiti planiranim radovima na izgradnji Kulturnoga centra, vezanim uz EU projekt »Ljetne pozornice Splitske aglomeracije«, a odobrena sredstva bi se sljedeće godine trebala uložiti u adapta-

ciju Doma »Zvonimir«.

U Proračunu za 2022. bio je planiran višak prihoda iz prethodnih godina u iznosu od 6.5 milijuna, ali je taj višak u prvom polugodištu 2022. korekcijom povećan za još 35 tisuća kuna te u izmjenama i dopunama Proračuna iznosi 6.5 milijuna. Ukupni rashodi planiraju se u visini prihoda, 175.7 milijuna te uvećani za spomenuti višak iznose 182.2 milijuna što znači da su u odnosu na prvi plan proračuna manji za 10.5 milijuna. **M. B. J.**

Zbog (nenadane) pojave arheoloških ostataka u arheološkoj zoni u strogom gradskom središtu odustalo se od izgradnje kulturno (informativnog) centra te će sredstva najvjerojatnije biti preusmjerena u adaptaciju Doma »Zvonimir«

Gradsko vijeće je prihvatilo 32 prijedloga.

I ovom je prilikom istaknuto kako je Ured gradonačelnika otvoren za prijem građana svakoga utorka i petka, a u slučaju hitnosti omogućen je izravan kontakt s gradonačelnikom. U slučaju bilo kakvog upita, gradonačelnik koordinira kontakt građana s upravnim odjelima te promptno djeluje kako bi građani što prije dobili potrebne odgovore.

Osim o radu svoga ureda gradonačelnik je iznio detaljne informacije i o radu svih gradskih odjela, a vijećnici su podneseno izvješće usvojili većinom glasova.

Usljedilo je izvješće o polugodišnjem izvršenju proračuna za 2022. usvojenog 29. ožujka 2022. Kojega je predstavila pročelnica Odjela za proračun i računovodstvo Tihana Žižić.

U prvom polugodištu 2022. ukupno ostvareni prihodi konsolidiranoga proračuna iznosili su nešto više od 69.1 milijuna kuna i bili su manji nego u istom razdoblju 2021. za 3 milijuna što je u odnosu na godišnji plan iznosilo 36.89 posto.

Jedan od glavnih razloga manjega ostvarenja proračunskih prihoda u odnosu na planirano jest taj da je Proračun Grada Solina za 2022. usvojen tek krajem ožujka te se tek nakon toga krenulo u postupak javne nabave vezano uz pojedine investicije. Zbog toga su planirane pomoći iz drugih proračuna, od ostalih subjekata unutar općega proračuna i od EU sredstava ostvarene znatno manje od polugodišnjega plana jer se pomoći dobivaju na temelju ovjerenih računa o izvršenim radovima.

U istom polugodišnjem razdoblju ostvareni rashodi konsolidiranoga proračuna iznosili su oko 69.9 milijuna kuna što u odnosu na godišnji plan iznosi 36.89 posto.

Najviše je u apsolutnom iznosu u odnosu na polugodišnji plan podbacilo izvršenje podkupine računa u stavci Građevinski objekti. Naime s gradnjom pojedinih građevinskih objekata početak će se tek u drugomu dijelu godine jer prije gradnje treba izvršiti pripreme radnje, otkup zemljišta, izradu projektne dokumentacije, dobivanje dozvola i provođenje javne nabave.

U konačnici je na dan 30. lipnja konsolidirani proračun imao višak prihoda u iznosu od 2.9 milijuna kuna.

PRIJEDLOZI IZMJENÂ I DOPUNÂ

U nastavku sjednice predstavljen je prijedlog izmjena i dopuna programa građenja te programa održavanja komunalne infrastrukture na području gra-

da Solina za 2022. Sredstva planirana za građenje komunalne infrastrukture sukladno predloženim izmjenama i dopunama bit će manja za 2.2 milijuna kuna te sada iznose ukupno 24.2 milijuna, dok su sredstva namijenjena održavanju manja za 719 tisuća kuna i sada iznose 13.5 milijuna.

Na sjednici su predstavljeni i prijedlozi odluka o izmjenama programa javnih potreba u kulturi, javnih potreba u sportu te programa socijalne skrbi Grada Solina za 2022.

Plan sredstava za sufinanciranje javnih potreba u kulturi za 2022. povećan je za 160 tisuća kuna te sada iznosi 7.8 milijuna, dok su ukupna sredstva namijenjena sportu veća za 65 tisuća kuna i sukladno novom planu iznose 7.4 milijuna. Istovremeno su sredstva namijenjena financiranju programa socijalne skrbi u tekućoj godini povećana za 1.9 milijuna kuna i sada iznose 12.5 milijuna. Najveće povećanje u okviru ovoga programa bilježi se u programu socijalne zaštite djece i mladih, za 1.1 milijuna kuna, a najveći dio navedenoga iznosa odnosi se na potrebe većega izdvajanja u stavci subvencioniranog prijevoza đaka i studenata.

Vijećnici su odlučivali i o prijedlogu Odluke o utvrđivanju cijena prava korištenja obiteljskih grobnica na Novomu groblju Solin koje su u fazi izgradnje.

Cijena prava korištenja utvrđuje se prema tipu obiteljskih grobnica pa će tako obiteljska grobnica sa 6 ukopnih mjesta stajati malo više od 80 tisuća kuna, s 4 ukopna mjesta 71 tisuću kuna odnosno 73 tisuće ovisno o tipu grobnice te s 2 ukopna mjesta malo više od 55 tisuća kuna.

Plaćanje obiteljskih grobnica korisnik je dužan izvršiti u roku od 15 dana od dana sklapanja ugovora, a odobreno je i obročno plaćanje na 24 jednake mjesečne rate uz kamatnu stopu od 3 posto. Ukoliko se plaćanje izvrši odjednom korisniku se odobrava popust od 5 posto od ukupnoga iznosa. Gradonačelnik će nakon raspisanoga natječaja za prodaju grobnica osnovati i imenovati povjerenstvo koje će utvrditi konačnu listu potencijalnih korisnika, a temeljem utvrđenih prioriteta.

Partneri Gradu Solinu u realizaciji projekta su Centar za socijalnu skrb Split - Podružnica Solin i Hrvatski zavod za zapošljavanje - Područna služba Split

ODRŽANA ZAVRŠNA KONFERENCIJA DRUGE FAZE PROJEKTA »SOLIN ZA SVE!«

POZITIVNE POVRATNE INFORMACIJE

Prema riječima Marijane Žižić, pročelnice Odjela za gospodarstvo, EU fondove i zaštitu okoliša Grada Solina projekt se provodi već tri godine, a nakon odobravanja treće faze sigurno je da će se produžiti još šest mjeseci. Tijekom treće faze na projektu će biti angažirano ukupno 20 žena

U solinskoj je Gradskoj vijećnici 11. listopada održana završna konferencija druge faze projekta »Solin za sve!«. financirane sredstvima Europskoga socijalnog fonda i Državnoga proračuna. Partneri Gradu Solinu u realizaciji projekta su Centar za socijalnu skrb Split - Podružnica Solin i Hrvatski zavod za zapošljavanje - Područna služba Split. Tijekom provedbe druge faze ukupno 15 žena pripadnica ranjivih skupina s područja grada Solina bilo je zaposleno na 12 mjeseci na

poslovima potpore, podrške i ispomoci u kućanstvu starijim i nemoćnim sugrađanima.

Uz brojne projekte koji se sufinanciraju sredstvima Europske unije meni je ovo sigurno jedan od dražih jer ženama iz teže zapošljivih skupina pruža mogućnost zaposlenja, a istovremeno osigurava pomoć građanima koji su u iznimnoj potrebi – rekao je ovom prilikom gradonačelnik Dalibor Ninčević ističući kako su angažirane žene brinule o preko 100 korisnika koji su uz skrb dobivali i pakete osnovnih kućanskih i higijenskih potrepština.

NOVE MOGUĆNOSTI

Informacije koje dobivam s terena od korisnika i njihovih obitelji su isključivo pozitivne, a među ženama i korisnicima se stvorilo nešto posebno. Razvili su međusobno povjerenje, razumijevanje i vjerujem da će oni i nakon projekta ostati u kontaktu. Također, žene su kroz projekt dobile mogućnost školovati se za dodatna deficitarna zanimanja, kao što su slastičari i cvjećari tako da će jednoga dana imati prilike pronaći posao i u ovim zanimanjima – rekao je gradonačelnik dodajući kako ga posebno veseli činjenica da je odobrena i treća faza projekta »Solin za sve!«.

Prema riječima Marijane Žižić, pročelnice Odjela za gospodarstvo, EU fondove i zaštitu okoliša Grada Solina projekt se provodi već tri godine, a nakon odobravanja treće faze sigurno je da će se produžiti još šest mjeseci. Očekujemo da će se projekt nastaviti i u budućnosti jer konstan-

tno zaprimamo prijave novih korisnika – rekla je pročelnica Žižić dodajući kako će tijekom treće faze na projektu biti angažirano ukupno 20 žena.

HUMANOST I POSAO

Među ženama koje su bile zaposlene na projektu je i Gordana Kulušić, konobarica koja godinama nije mogla pronaći posao u struci.

Kada dođeš u neke godine više te nitko ne želi zaposliti kao konobaricu stoga sam se prijavila na ovaj projekt i već tri godine radim kao njegovatelj starih i nemoćnih. Osim pomoći oko osnovnih higijenskih potreba, kućanskih poslova te odlaska po lijekove ili u trgovinu nudimo im i razgovor što je većini najpotrebnije jer su uglavnom usamljeni. S druge strane meni puno znači da sam se zaposlila i da me to što radim uistinu veseli. Do sada sam skrbila o sedam korisnika i došli smo gotovo do faze obiteljskih odnosa. Svi me zovu i pitaju kad ću ponovno doći kod njih. Trenutačno smo prijavljeni na Zavod za zapošljavanje, ali očekujemo skori povratak na posao kroz treću fazu projekta – rekla je Gordana Kulušić.

Kroz projekt je od samoga početka bila zaposlena i Dragica Jeremić koja s ovoga radnog mjesta odlazi u mirovinu.

- Bila sam u izuzetno teškoj situaciji, godinama sam se brinula o bolesnom djetetu i nisam mogla raditi. Nedostajale su mi dvije godine za ostvarivanje prava na mirovinu i ovo me spasilo – rekla je gospođa Dragica kojoj je gradonačelnik ovom prilikom jednako kao i ostalim ženama angažiranim na projektu uručio prigodni poklon. M. B. J.

Tijekom provedbe druge faze ukupno 15 žena pripadnica ranjivih skupina s područja grada Solina bilo je zaposleno na 12 mjeseci

Nakon uvodne pjesme školskoga zbora okupljene je pozdravila ravnateljica Vesna Ružić

Uz lokalitet su i ove godine bili izloženi likovni radovi učenika svih solinskih osnovnih škola, a nazočni su imali prilike uživati i u uprizorenju krunidbe kralja Zvonimira koju su priredile povijesne postrojbe uključene u organizaciju manifestacije

Naglasila bih i to da naši učitelji konstanto ulažu trud u napredovanja pa tako ove godine imamo velik broj onih koji su u proteklomu pandemijskom razdoblju promovirani u zvanje učitelja mentora i učitelja savjetnika dok je jedna kolegica stekla zvanje izvrsnoga savjetnika – rekla je ravnateljica Ružić upućujući čestitke promoviranim djelatnicima

Nakon dvije godine stanke učenici i djelatnici Osnovne škole kraljice Jelene prigodnom su svečanošću obilježili rođendan svoje osmoljetke, 8. listopada. Nakon uvodne pjesme školskoga zbora okupljene je pozdravila ravnateljica Vesna Ružić koja se osvrnula na dobre rezultate i brojne projekte koje je ova škola zabilježila tijekom 16 godina svoga djelovanja. Za to je prije svega zaslužan do-

UČENICI I DJELATNICI OSNOVNE ŠKOLE KRALJICE JELENE PRIGODNOM SU SVEČANOŠĆU OBILJEŽILI ROĐENDAN SVOJE OSMOLJETKE

KRALJEVSKI

TIM

bar tim sastavljen od naših učitelja, učenika i svih djelatnika škole – rekla je ravnateljica Ružić upućujući zahvalu svima koji svojim radom i djelovanjem doprinose da ova škola iz godine u godinu krupnim koracima ide naprijed. Naglasila bih i to da naši učitelji konstanto ulažu trud u napredovanja pa tako ove godine imamo velik broj onih koji su u proteklomu pandemijskom razdoblju promovirani u zvanje učitelja mentora i učitelja savjetnika dok je jedna kolegica stekla zvanje izvrsnoga savjetnika – rekla je ravnateljica upućujući čestitke promoviranim djelatnicima.

Status mentora stekle su učiteljice razredne nastave Edita Rizvan, Dubravka Mišadin i Sanja Ivančić, prof. geografije i povijesti Marijana Bandić Buljan, prof. biologije i kemije Marijana Gudić te pedagoginja Sanja Matić. U status savjetnika promovirani su učiteljice razredne nastave Nives Bogdan i Zdenka Jerković, defek-

Velik broj djelatnika je u proteklomu pandemijskom razdoblju promovirano u zvanje učitelja mentora i učitelja savjetnika dok je jedna kolegica stekla zvanje izvrsnoga savjetnika

Proslava je zaključena bogatim programom učeničkoga stvaralaštva ispunjenim pjesmom, plesom i recitacijama

tologinja Milica Duvnjak, prof. tjelesnog odgoja Jadranka Sučić i prof. tehničke kulture Zdravko Pelivan, dok je učiteljica Anita Čupić promovirana u zvanje izvrs-

snog savjetnika.

Bila je ovo prilika i za oproštaj s djelatnicima koji su stekli uvjete za odlazak u mirovinu, a riječ je o prof. hrvatskoga jezika Suzani

Bačić, učiteljica razredne nastave Ani Zednik i prof. tjelesnog odgoja Tonču Banoviću.

Punih 41 godinu i 10 mjeseci sam radila kao učiteljica, a uz to sam i majka četvero djece. Mogu reći da mi uistinu nije bilo lako uskladiti obiteljske obveze i angažman kojega sam imala na svom radnom mjestu, ali bilo mi je lijepo i da opet biram izabrati bih isto zanimanje – rekla je ovom prilikom umirovljena učiteljica Ana Zednik. Zahvalu svim učiteljima koji ulažu svoje znanje i trud u odgoj i obrazovanje novih generacija uputio je gradonačelnik Dalibor Ninčević.

Uz to svim djelatnicima, a posebno učenicima čestitam 16. rođendan njihove škole uz napomenu kako je uz stjecanje novih znanja iznimno važno graditi prijatelj-

TVRTKA »CEMEX« HRVATSKA OBJAVILA POZIV ZA DOSTAVU PRIJAVA NA NATJEČAJ ZA DODJELU 10 STIPENDIJA

POTIČI LOKALNO, ZAPOŠLJAVAJ LOKALNO

Tvrtka »Cemex« Hrvatska objavila je 10. listopada poziv za dostavu prijava na natječaj u sklopu kojega će dodijeliti 10 stipendija u mjesečnom iznosu od 1 000 kuna za učenike i 1 500 kuna za studente iz svoje lokalne zajednice.

Stipendija je namijenjena učenicima koji pohađaju određene smjerove treće i če-

Tvrtka stipendijom želi potaknuti buduće stručnjake na razvoj i zapošljavanje u struci u lokalnoj zajednici u kojoj su odrastali. Kompanija zapošljava čitav niz različitih struka pa tako mladima pruža raznolik pregled vještina i znanja koja mogu steći te ovisno o svom interesu dalje razvijati. Ukupno zapošljava više od 150 stručnjaka tehničkih znanosti svih razina, od srednjoškolske do doktora znanosti

tvrtke godine Elektrotehničke škole Split, Tehničke škole za strojarstvo i mehatroniku te Prirodoslovne tehničke škole Split, kao i redovnim studentima druge i treće godine pred-diplomskog/stručnog studija ili prve i druge godine diplomskog/specijalističkog studija usmjerenja automatika i sustavi, elektrotehnika, strojarstvo, industrijsko inženjerstvo te drugih srodnih usmjerenja.

Pravo na prijavu imaju učenici i studenti s prebivalištem u gradovima Solin i Kaštela te u općini Klis, a kandidati će prijavom steći iskustvo punoga selekcijskog postupka kao i kod zapošljavanja koji se sastoji od analize prijave, testiranja te intervjua sa stručnjacima iz »Cemexa« Hrvatska.

Tvrtka stipendijom želi potaknuti buduće stručnjake na razvoj i zapošljavanje u struci

PRIGODNIM SCENSKIM PROGRAMOM NA OSTATCIMA CRKVE SV. PETRA I MOJSIJA OBILJEŽENI VAŽNE OBLJETNICE IZ HRVATSKE POVIJESTI

POVIJESNA PUNINA ŠUPLJE CRKVE

Na manifestaciji je uprizorena krunidba kralja Zvonimira

stva, družiti se i zdravo odrastati. Na tom putu odrastanja, pored roditelja, obitelji i učitelja, i dalje će vas pratiti vaš Grad Solin. Želja nam je osigurati vam optimalne materijalne uvjete za vaš razvoj i edukaciju – rekao je gradonačelnik dodajući kako su na tom tragu, a u suradnji sa Županijom splitsko-dalmatinskom, napravljeni određeni koraci kako bi se u Solinu u bliskoj budućnosti moglo krenuti s izgradnjom srednje škole.

Usljedio je bogat program učeničkoga stvaralaštva ispunjen pjesmom, plesom i recitacijama koje su bili obilježene i važnim povijesnim datumima koji se obilježavaju na dan 8. listopada, a to je obljetnica krunidbe kralja Dmitra Zvonimira i obljetnica smrti kraljice Jelene čije ime ova škola s ponosom nosi. **M. B. J.**

Na lokalitetu bazilike sv. Petra i Mojsija, poznatijem kao Šuplja crkva i ove su godine obilježena tri važna događaja iz hrvatske povijesti: obljetnica smrti kraljice Jelene, 8. listopada 976., krunidba kralja Dmitra Zvonimira, 8. listopada 1076. te Dan Hrvatskoga sabora, 8. listopada 1991.

U organizaciji prigodnoga programa sudjelovali su Koordinacijski odbor Grad Solin prijatelj djece, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika Split, Povijesna postrojba »Kliški uskoci«, Udruga studenata povijesti »Toma Arhiđakon« u suradnji s povijesnim postrojbama Vitezovi kralja Zvonimira Knin, Vitezovi Vranski Pakoštane, Praetoriani Croatorum Klis – Split, osnovne škole don Lovre Katića, kraljice Jelene, Vjekoslava Paraća i kralja Zvonimira te Dječji vrtić »Cvrčak« Solin, vrtićka kuća »Škrinjica«. Manifestaciju su popratili i studenti Odsjeka za arheologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu predvođeni prof. Dinom Demichelijem.

Okupljene je pozdravio solinski gradonačelnik Dalibor Ninčević koji se između ostaloga osvrnuo na iznimnu vrijednost ovog lokaliteta, ali i na važne događaje iz hrvatske povijesti koji su usko vezani uz grad Solin. **M. B. J.**

Smatram kako bi se središnja proslava današnjeg dana, 8. listopada, na razini čitave Hrvatske trebala odvijati upravo u Solinu jer se događaji koji su se ovdje zbili na taj dan ne mogu pronaći ni u jednom drugom mjestu u Republici Hrvatskoj – rekao je gradonačelnik osvrćući se i na važnost uključivanja djece u obilježavanje povijesnih datuma. Posebnu zahvalu uputio je domaćinima ovogodišnje manifestacije, Osnovnoj školi kraljice Jelene čiji su učenici priredili prigodni scenski program.

Ponosni smo što smo dobili priliku sudjelovati u obilježavanju ovoga važnog datuma te što se nakon pandemijske pauze možemo ponovno prepustiti ljepotama dječjeg stvaralaštva, pjesmi, plesu i recitacijama – rekla je Vesna Ružić, ravnateljica OŠ kraljice Jelene.

U izvedbi recitala i glazbenih točki sudjelovali su Ivana Meštrović, Lucija Vučak, Lana Pavelin, Marina Dragun, Emanuela Rapić i Artem Chilinger.

Uz lokalitet su i ove godine bili izloženi likovni radovi učenika svih solinskih osnovnih škola, a nazočni su imali prilike uživati i u uprizorenju krunidbe kralja Zvonimira koju su priredile povijesne postrojbe uključene u organizaciju manifestacije. **M. B. J.**

Nagradu je u ime kompanije preuzeo član Uprave za proizvodnju, logistiku i kvalitetu Zlatko Bogadi

NOVI ČLANOVI UPRAVE AD PLASTIK GRUPE I NOVA PRIZNANJA

NAGRADA ZA PROMICANJE DJEČJIH PRAVA

Sredinom mjeseca rujna nadzorni odbor tvrtke Ad Plastik Grupa na sjednici je donio odluku o imenovanju dva nova člana Uprave na razdoblje do 21. srpnja 2025., koliko traje mandat ostalih članova Uprave. Novi članovi Uprave su Zlatko Bogadi, dosadašnji direktor radne jedinice Zagreb koji će biti zadužen za proizvodnju, logistiku i kvalitetu, te Josip Divić, dosadašnji direktor financija koji će biti zadužen za financije, računovodstvo i kontroling. Upravu AD Plastik Grupe čine četiri člana, uključujući predsjednika Uprave Marinka Došena. Uspješnost tvrtke potvrđena je i u sklopu 14. Konferencije o održivom razvoju, po petnaesti su put dodijeljene nagrade Hrvatskoga indeksa održivosti. AD Plastik dobitnik je nagrade HRIO u području dječjih prava koju je u ime kompanije preuzeo član Uprave za proizvodnju, logistiku i kvalitetu Zlatko Bogadi.

Poštovanje dječjih i ljudskih prava uopće, osnovna su pretpostavka održive budućnosti i svatko od nas, iz svoje

pozicije i prema svojim mogućnostima, treba doprinositi njihovoj zaštiti koliko god je to moguće. Svako dijete na ovom planetu, bez iznimke, ima pravo na razvoj i ostvarenje svojih potencijala, a brigom za djecu svi doprinosimo boljoj budućnosti. AD Plastik Grupa ulaže velike napore u stalno unaprjeđenje svih aspekata održivoga poslovanja i to je neupitan dio naše misije i strategije poslovanja. Zahvaljujem na nagradi koja nam je dodatni poticaj da budemo bolji i realiziramo brojne mogućnosti i unaprjeđenja u budućnosti – izjavio je Zlatko Bogadi prilikom preuzimanja nagrade. Hrvatski indeks održivosti (HRIO) metodologija je koja omogućuje sveobuhvatan uvid u održivost poslovnih praksi, osvrst na usklađenost s najnovijim odredbama Europske unije te usporedbu s praksama drugih hrvatskih poduzeća. Više od stotinu poduzeća sudjeluje u procjeni koja se odvija jednom godišnje, a koja se provodi već petnaestu godinu zaredom (ranije kao Indeks DOP-a).

Tvrtka Cemex kroz različite projekte prati učenike od njihova početka obrazovanja pa sve do konačnoga usmjerenja prema zaposlenju

u lokalnoj zajednici u kojoj su odrastali. Kompanija zapošljava čitav niz različitih struka pa tako mladima pruža raznolik pregled vještina i znanja koja mogu steći te ovisno o svom interesu dalje razvijati. Ukupno zapošljava više od 150 stručnjaka tehničkih znanosti svih razina, od srednjoškolske do doktora znanosti.

Rad u »Cemexu« pruža izvrstan uvid u tehničke struke te je idealna početna pozicija za razvoj učenika i studenata koji se obrazuju u tim područjima. Kroz različite projekte pružamo podršku mladima i lo-

kalnoj zajednici, a dodjelom stipendija želimo osigurati mladima daljnju edukaciju i potaknuti ih na profesionalni razvoj.

Tako je stipendistima otvorena i mogućnost zapošljavanja u »Cemexu« po završetku srednjoškolskog obrazovanja ili studija – rekla je Mirela Kotarac, članica Uprave i direktorica ljudskih resursa »Cemexa« Hrvatska pozivajući mlade iz Solina, Kaštela i Klisa da se prijave na objavljeni natječaj te steknu praktična znanja koja će im koristiti u karijeri. **M. B. J.**

Nagradu su preuzeli predsjednik Uprave »Cemexa« Hrvatska Alen Voloder te voditelj zaštite na radu Fabjan Ruščić

TVRTKA »CEMEX« HRVATSKA OSVOJILA VELIKU NAGRADU SIGURNOSTI

SIGURNO SIGURNI

S ciljem promicanja zdravlja i sigurnosti u prometu dvojica zaposlenika tvrtke biciklima su kroz tri dana u lipnju 2022. prešli više od 450 kilometara te obišli »Cemexove« betonare u Zagrebu, Zadru i Kaštelima. Bila je to izvrsna prilika za podizanje svijesti o tome koliko je važno sigurno kretanje u prometu i svijesti o svim drugim sudionicima prometa te za usvajanje ponašanja koja omogućavaju siguran rad u pogonima

Tvrтка »Cemex« Hrvatska osvojila je Veliku nagradu sigurnosti koju dodjeljuje Hrvatska udruga menadžera sigurnosti na svojoj godišnjoj konferenciji održanoj krajem rujna u Opatiji.

»Cemex« je ponio nagradu u kategoriji Najbolji projekt poslovnoga sektora u ostvarivanju sigurnosti zajednice za svoj projekt »Sigurno i zdravo do cilja«. Naime, s ciljem promicanja zdravlja i sigurnosti u prometu dvojica zaposlenika tvrtke biciklima su kroz tri dana u lipnju 2022. prešli više od 450 kilo-

metara te obišli »Cemexove« betonare u Zagrebu, Zadru i Kaštelima. Bila je to izvrsna prilika za podizanje svijesti o tome koliko je važno sigurno kretanje u prometu i svijesti o svim drugim sudionicima prometa te za usvajanje ponašanja koja omogućavaju siguran rad u pogonima.

Nagradu su preuzeli predsjednik Uprave »Cemexa« Hrvatska Alen Voloder te voditelj zaštite na radu Fabjan Ruščić.

Sigurnost je naš prvi poslovni prioritet te kontinuirano ulažemo velik trud u stvaranje uvjeta i izgradnju ponašanja koji omogućavaju da se svi oni koji rade u našim pogonima, na kraju dana, vrte svojim obiteljima neozljeđeni. No jednako tako nam je važno raditi i na podizanju svijesti ne samo naših zaposlenika, već i kooperanata, partnera i zajednica u kojima poslujemo o važnosti stvaranja sigurnog okruženja. Upravo je ovaj projekt nastao kao inicijativa naših zaposlenika, na što smo posebno ponosni jer najbolje pokazuje koliko je kultura sigurnosti važna za sve nas u Cemexu - rekao je ovom prilikom Alen Voloder.

»Cemex« je Veliku nagradu sigurnosti osvojio i 2019. za najbolje projekte društvene odgovornosti usmjerene na sigurnost za inicijative brige o školarcima u prometu kroz akciju »Ne riskiraj – pogledaj prije nego iskoračiš« te 2020. za inovativna objedinjena tehnološka rješenja u funkciji sigurnoga i učinkovitog cestovnog prijevoza. Prošle godine je pak sudjelovao u grupnoj nagradi koju je PU splitsko-dalmatinska s partnerima osvojila za projekt »Smanji brzinu i guštaj u litu«.

OBILJEŽAVANJE DJEČJEGA TJEDNA, TRADICIONALNE MANIFESTACIJE POSVEĆENE NAJMLAĐIMA

GRAD DJEČJIH PRIČA

Među brojnim mališanima koji su sudjelovali u »Uri o' priče« bili su i polaznici Dječjega vrtića »Paun«

Osim u prostorijama središnje knjižnice »Ura o' priče« održavala se i u sva tri knjižnična ogranka, u Mravincima, Vranjicu i Svetom Kaju, a mališani su uz vesele naratore nakratko zaplovili svijetom čudesnih likova i maštovitih dogodovština

U sklopu obilježavanja Dječjega tjedna, tradicionalne manifestacije posvećene najmlađima koja se pod motom »Ljubav djeci prije svega« održava u prvom tjednu listopada, Grad Solin u suradnji sa solinskom Gradskom knjižnicom organizirao je pričanje bajki i priča za djecu. Riječ je o projektu »Ura o' priče« koji ima za cilj pružiti najmlađima užitek slušanja priča u prostoru knjižnice, mjestu čitanja, učenja, stvaranja i druženja.

Osim u prostorijama središnje knjižnice »Ura o' priče« održavala se i u sva tri knjižnična ogranka, u Mravincima, Vranjicu i Svetom Kaju, a mališani su uz vesele naratore nakratko zaplovili svijetom čudesnih likova i maštovitih dogodovština.

Izuzetno je važno poticati ljubav prema pisanoj riječi od najranije dobi kako bi se kod djece potaknula mašta i empatija te proširio vokabular i utabao put prema budućim čitateljima i ljubiteljima knjige – poručila je idejna začetnica projekta Ivana Mitar, viša stručna suradnica za informiranje u Gradu Solinu, koja se ovom prilikom, zajedno s djelatnicima Knjižnice i sama našla u ulozi pripovjedača.

Među brojnim mališanima koji su sudjelovali u »Uri o' priče« bili su i polaznici Dječjega vrtića »Paun« koji su u knjižnicu stigli u pratnji odgojiteljice Vesne Jurić.

Trudimo se svakodnevno uključivati priče u aktivnosti koje provodimo unutar vrtića, a uz to rado sudjelujemo i u događanjima u knjižnici koja su dosti bogata i raznovrsna – rekla

je teta Vesna pozdravljajući pokretanje projekta čitanja priča.

Predškolci Toma i Lovre, koji su zajedno s ostalim prijateljima iz vrtića interaktivno sudjelovali u interpretaciji priče »Najotmjereniji div u gradu«, oduševljeno su iznijeli svoje dojmove.

Najviše mi se sviđelo kako je div Jura svoju odjeću podijelio s drugima – rekao je Toma.

Meni je najdraže bilo kad je div poklonio svoju kravatu žirafi da joj grije vrat – dodao je Lovre potvrđujući kako uz zabavni segment priče za djecu imaju i snažan edukativni učinak, oblikuju njihove stavove te potiču emocionalni i socijalni razvoj.

Uz pričanje priča Grad Solin je u Dječjem tjednu, organizirao i izvedbu lutkarskog mjuzikla »Put oko svijeta« kojeg je uprizorilo Lutkarsko kazalište »Produkcija Z« iz Splita. Mališani su imali prilike uživati u priči o pustolovinama malenoga Nikole, a potom i u društvu veselih dječjih likova Mickeya i Minnie koji su ih počastili slatkima. **M. B. J.**

PROGRAM GRADSKOJ KNJIŽNICI SOLIN U OBILJEŽAVANJU MJESECA HRVATSKE KNJIGE

MJESEC DANA DVADESET

U razdoblju od 15. listopada do 15. studenoga obilježava se »Mjesec hrvatske knjige« manifestacija kojom se tijekom mjesec dana pažnja javnosti skreće na domaće stvaralaštvo, autore, izdavače i čitatelje. Ovogodišnji »Mjesec hrvatske knjige« posvećen je mladima, jer je upravo 2022. proglašena Europskom godinom mladih. Gradska knjižnica Solin tradicionalno je pripremila čitav niz zanimljivih sadržaja namijenjenih svim generacijama.

ZA DJECU I MLADE

Besplatan upis za prvašice solinskih osnovnih škola Središnja knjižnica i Ogranci (od 15. listopada do 15. studenog)

Dodjela nagrada Najčitatelju Dječjeg i omladinskog odjela Središnja knjižnica u Solinu (15. studenog u 19 sati)

Paško u knjižnici – predstava za djecu Teatrin GKS (15. listopada u 11 sati)

Sve 5 – predstava za mlade Kazališta Smješko Teatrin GKS (21. listopada u 19 sati)

Čitam priče hrvatskih autora – pričaonice za djecu Ogranak Sveti Kajo (7. studenoga u 18 sati) Ogranak Mravince-Kučine

Glavna tema Festivala i ove godine bio turizam koji je prije dvije godine zamijenio dugogodišnju temu arheologije

SOLINSKA GALERIJA »ZVONIMIR« UGOSTILA 17. MEĐUNARODNI FESTIVAL KARIKATURA

UNIVERZALNOST SMIJEHA

Zahvaljujući uključivanju triju solinskih ustanova, Turističke zajednice, Javne ustanove u kulturi »Zvonimir« i Gradske knjižnice, Festival je zadnje dvije godine dobio novu dimenziju te okuplja čitav niz događanja koja se odvijaju tijekom nekoliko dana

Piše: **Marijana BATARELO-JELAVIĆ**

U Solinu se od 22. do 23. rujna odvijao 17. Međunarodni festival karikatura u sklopu kojega je otvorena izložba odabranih radova. Naime, na Festival je pristiglo čak 920 karikatura iz 52 zemlje svijeta, a odlukom stručnog povjerenstva izloženo ih je stotinjak.

Pokretač Festivala, karikaturist Marko Ivić, izrazio je zadovoljstvo interesom kojeg ova manifestacija izaziva u svijetu karikature, ali i njezinim podizanjem na višu razinu.

Zahvaljujući uključivanju triju solinskih ustanova, Turističke zajednice, Javne ustanove u kulturi »Zvonimir« i Gradske knjižnice, Festival je zadnje dvije godine dobio novu dimenziju te okuplja čitav niz događanja koja se odvijaju tijekom nekoliko dana – rekao je Ivić dodajući kako je glavna tema Festivala i ove godine bio turizam koji je prije dvije godine zamijenio dugogodišnju temu arheologije, a uz to na raspolaganju je bila i slobodna tema.

Prvenstveni je cilj ove manifestacije promocija grada Solina kojega želimo istaknuti kao jaku turističku destinaciju. Dosadašnjih godina kroz temu arheologije i sada kroz temu turizma šaljem poziv svima koji planiraju putovati da dođu u naš grad i upoznaju se s njegovim kulturno-povijesnim i

prirodnim ljepotama – rekao je Ivić.

Okupljene je pozdravio i dugogodišnji suradnik Festivala, novinar i humorist Mladen Vuković koji se ovom prilikom prisjetio činjenice da je prije točno sto godina, 1922., veliki hrvatski slikar Solinjanin Jozo Kljaković nacrtao svoju najpoznatiju karikaturu »Umjetnost i ljepota« koja je po svom formatu, 18 metara četvornih, najveća u povijesti hrvatske karikature. Očito je da ovaj Festival ima čvrste korijene i mislim da nije slu-

čajno da se radovi majstora pera iz čitavoga svijeta izlažu upravo u ovom gradu. Naglasio bih kako nije lako organizirati jedan ovakav Festival i održavati ga u kontinuitetu već punih 17 godina stoga iskrene čestitke organizatorima. Karikatura govori sve jezike i može svakoga nasmijati, a nadam se da će Solin, kao populacijski najmlađi grad u Hrvatskoj, stalno isijavati smijehom – rekao je Vuković. Otvaranju je nazočio i ovogodišnji dobitnik Grand Prix nagrade, talijanski novinar i karikaturist Marco de Angelis, koji je istaknuo kako mu ovo priznanje puno znači jer solinski festival zauzima visoko mjesto u svijetu karikature.

Ovo je moj prvi posjet Solinu, obišao sam i Salonu koja je uistinu prekrasna. Nadam se da ću imati prilike ponovno doći u vaš grad bilo kao sudionik Festivala ili kao turist – rekao je Marco de Angelis upućujući zahvalu žiriju koji je prepoznao i nagradio njegov rad inspiriran ljudima koji žele putovati, a nisu u mogućnosti, pa se snalaze na razne načine da sami sebi stvore taj doživljaj.

Otvaranju su nazočili i Tonći Čičerić, ravnatelj Javne ustanove u kulturi »Zvonimir« Solin, Ivan Peroš, ravnatelj Gradske knjižnice, te solinski dogradonačelnik Ivica Rakušić koji je izložbu i službeno proglasio otvorenom. U glazbenom dijelu programa nastupio je tenor Saša Jakelić uz glasovirsku pratnju Vinka Urlića.

Ovogodišnji dobitnik Grand Prix nagrade, talijanski je novinar i karikaturist Marco de Angelis

ZA SVAKOGA PONEŠTO

Na programu 17. međunarodnog festivala karikatura Solin 2022. našao se čitav niz događanja namijenjenih svim generacijama. Osim promocije stripa »Gladijator Pegula – Priče o Saloni« autora Nikole Listeša i prigodne izložbe upriličene u Galeriji »Zvonimir« zainteresirani su imali prilike pogledati i stand-up nastup vodećeg hrvatskog komičara Željka Pervana. Tijekom održavanja Festivala organizirana je i radionica crtanja karikatura namijenjena učenicima osnovnih škola, a svi oni koji su željeli dobiti vlastitu karikaturu mogli su sudjelovati u druženju s poznatim hrvatskim karikaturistom Ivanom Sabolićem koji je tijekom 24. i 25. rujna gostovao u centru Solina. Bogata festivalska događanja zaključena su svečanom dodjelom nagrada upriličenom posljednjeg festivalskog dana u hotelu »Salona Palace«.

Grand prix nagrada pripala je talijanskom karikaturistu Marcu de Angelisu, drugo mjesto osvojio je Ukrajinac Konstantin Kazanchev, a treće hrvatski autor Ratko Maričić. Dodijeljene su i četiri posebne nagrade, a osvojili su ih Michel Moro Gomez (Kuba), Seyran Caferli (Azerbajdžan), Milan Alašević (Slovenija) i Silvano Mello (Brazil). Posebna nagrada za doprinos razvoju hrvatske karikature otišla je u ruke Ivana Sabolića. Dodjela nagrada nazočio je i župan splitsko-dalmatinski Blaženko Boban koji pruža podršku održavanju ovoga Festivala od njegova pokretanja 2005. Svečanost dodjele nagrada pjesmom su popratile članice ženske klape KUD-a »Salona«.

MANIFESTACIJA

(8. studenoga u 18 sati)
Središnja knjižnica u Solinu
(9. studenoga u 18 sati)
Ogranak Vranjic
(10. studenoga u 18 sati)

ZA ODRASLE

Besplatan PRVI upis za umirovljenike
Središnja knjižnica i Ogranci
(od 15. listopada do 15. studenog)
Žene u Svjetlu – izložba reljefa Karin Grenc

Teatrin GKS
(od 15. listopada do 15. studenog)
Otvorenje izložbe
19. listopada u 19 sati

Dodjela nagrada Najčitatelju Odraslog odjela
Središnja knjižnica u Solinu
15. studenog u 19 sati

»Stara + stara = Nova« – prodaja otpisanih knjiga u svrhu kupnje novih
Središnja knjižnica u Solinu

(od 15. listopada do 15. studenog)

Susret s autorom Zoranom Žmirićem
Teatrin GKS, 14. listopada u 19 sati

Predstavljanje knjige Majka, Nade Topić
Teatrin GKS, 20. listopada u 19 sati

Kakva majka, takva kći – predstava za odrasle Kazališta Smješko
Teatrin GKS, 4. studenog u 19 sati

Predstavljanje slikovnice »Moja seka je anđeo« Jelene Stupalo
Teatrin GKS, 5. studenog u 19 sati

Predstavljanje putopisa »Autostopom po svijetu« Tomice Kristića
Teatrin GKS, 7. studenog u 19 sati

ZA SVE

Tjedan vraćanja knjižnične građe bez naplate zakasnine
Središnja knjižnica i Ogranci
(od 7. do 12. studenog)

Jesen uz knjigu – knjižničari preporučuju – izložba knjiga
Središnja knjižnica (od 15. listopada do 15. studenog)

Misli na sebe – čitaj! – izložba knjiga
Ogranak Mravince-Kučine

(od 15. listopada do 15. studenog)

Nije lako kad si mlad – izložba knjiga
Središnja knjižnica (od 15. listopada do 15. studenog)

Predstavljanje knjige Parazit Magdalene Mrčele
Teatrin GKS, 3. studenoga u 19 sati

Revija kratkih filmova – autorski filmovi studenata Umjetničke akademije u Splitu, dokumentarno-igrani i dječji u trajanju od 2 do 20 minuta, Teatrin GKS (28. i 29. listopada u 19 sati)

PREDSTAVLJEN STRIP »GLADIJATOR PEGULA - PRIČA O SALONI« NIKOLE LISTEŠA

VRSTA KOJA NESTAJE U DIGITALIZIRANOMU SVIJETU

»Gladijator Pegula« zbirka je kratkih stripova koji prate dogodovštine skupine gladijatora Rimskog Carstva u prvim stoljećima nakon Krista. Teme stripova su svakodnevne i vječne šale pa se tako u njima autor šali na račun poslova koje obavljamo i načina na koje ih obavljamo, na račun bračnih odnosa, odnosa između zetova i punica, na račun fascinacije nogometom, željom za lakom zaradom, strahom od budućnosti i ostalim temama

Piše: **Marijana BATARELO-JELAVIĆ**

U Teatrinu Gradske knjižnice Solin 22. rujna predstavljen je strip »Gladijator Pegula - Priča o Saloni« Nikole Listeša organizirana u sklopu 17. Međunarodnog festivala karikatura Solin 2022. Strip su uz autora predstavili akademski umjetnik Vinko Barić, prof. likovne kulture Damir Ercegović, novinar i humorist Mladen Vuković te u ime izdavača, Gradske knjižnice Solin, ravnatelj ustanove Ivan Peroš. »Gladijator Pegula« zbirka je kratkih stripova koji prate do-

godovštine skupine gladijatora Rimskog Carstva u prvim stoljećima nakon Krista. Teme stripova su svakodnevne i vječne šale pa se tako u njima autor šali na račun poslova koje obavljamo i načina na koje ih obavljamo, na račun bračnih odnosa, odnosa između zetova i punica, na račun fascinacije nogometom, željom za lakom zaradom, strahom od budućnosti i ostalim temama u kojima se gotovo svatko može pronaći. Gladijator Pegula sa svojom družinom susreće se i s nekim povijesnim osobama poput Spartaka i Nostradamusa, a bori se i protiv slavanih i besmrtnih antičkih junaka popu Herakla. Drugi dio zbirke stripova nosi naslov »Priča o Saloni« i donosi jedan kraći, ali vrlo informativan tekst o Saloni, njezinu nastanku i razvitku, također u formi stripa – rekao je Ivan Peroš ističući kako je riječ o 27. naslovu objavljenom u nakladničkom izdanju »Bibliotheca Salonitane« te o prvom stripu izdanom pod okriljem ove naklade.

Najnoviji uradak Nikole Listeša namijenjen je svim ljubiteljima humorističnoga stripa, a pogotovo djeci i mladima, budući da im osim zabave može poslužiti i u edukativne svrhe tako što će ih zainteresirati za temu antičkoga Rima i života u antičkoj Saloni – poručio je Peroš. Prema riječima Vinka Barića, koji je i sam crtač stripova, glavni junak, Gladijator Pegula, dalmatinski je Asterix nastao u već provjerenoj stilizaciji francusko-belgijske škole modernijeg tipa, a Nikola Listeš, iza kojeg stoji gotovo 40 godina rada na stripu i karikaturi, na trenutke se može usporediti s velikim Trondheimom. Drago mi je što je solinska

Knjižnica prepoznala vrijednost ovoga strip albuma i odlučila se za njegovo tiskanje. Iskreno se nadam da ovo predstavlja početak nove prakse u našem gradu – poručio je Barić.

Prof. Damir Ercegović prisjetio se svojih prvih susreta sa stripovima Nikole Listeša 80-tih godina prošloga stoljeća, kada je i sam krenuo tim smjerom, a posebno je istaknuo vrijednost njegovog najnovijeg karikaturnog stripa. Kad jednoga dana, možda za pedeset, sto godina, netko bude istraživao domaće strip izdavaštvo, a radi se o rijetkim zbirkama, naići će na ovaj album i vjerojatno ga okarakterizirati kao jedan uistinu dragi kamen – rekao je Ercegović.

Mladen Vuković koji između ostaloga djeluje i kao predsjednik Udruge hrvatskih aforista i humorista rekao je kako ga posebno veseli što su Solin i Salona dobili priču o sebi i kroz devetu umjetnost, odnosno strip.

Našem autoru, Nikoli Listešu, želimo da uz dosad osvojenih 99 nagrada uskoro dobije i jubilarnu stotu, a potom i 101. kao pravi Dalmatinac – vedro je poručio Vuković.

Na kraju se i sam autor Nikola Listeš prisjetio nastanka lika Gladijatora Pegule čije je dogodovštine godinama objavljivao u nastavcima u Strip reviji Večernjega lista, a uputio je i zahvalu svima koji su pomogli u objavljivanju stripa, posebno ravnatelju GK Solin Ivanu Perošu. Činjenica je da su nove tehnologije uvelike istisnule strip i da su ostali još samo rijetki zaljubljenici u ovu vrstu umjetnosti – poručio je Listeš dodajući kako već ima čitav niz ideja za nove projekte koje se nada realizirati.

Živimo u nemirnom vremenu punom stresa, žurbe i nervoze. Rastrgani smo između obveza koje imamo u obitelji i onih na radnom mjestu. Nije lako sve to uskladiti. Zapljuskuje nas duh današnje kulture življenja sa svojim lažnim obećanjima, zamkama i izazovima. Kako u svim tim iskušenjima kroz koje svaki od nas manje ili više prolazi biti i ostati pravi kršćanin, istinski redovnik i svećenik? -

Izvor:

Silvana BURILLOVIĆ-CRNOV/smn.hr

Druga obljetnica uspostave trajnoga klanjanja u Splitu obilježena je u petak 7. listopada u crkvi Svete Obitelji u Solinu. Euharistijsko klanjanje, a potom misno slavlje predvodio je mons. Nediljko Ante Ančić, pastoralni vikar Splitsko-makarske nadbiskupije u koncelebraciji sa solinskim župnikom don

Antom Čotićem.

Na današnji dan prije dvije godine u Splitu je uspostavljeno trajno euharistijsko klanjanje. Tada smo u večernjim satima nakon misnog slavlja u katedrali, koje je predvodio naš nadbiskup u miru mons. Marin Barišić, u procesiji pošli prema crkvi Sv. Duha da u njoj od tada otpočne danonoćno klanjanje pred Gospodinom u Oltarskom sakramentu - započeo je svoju homiliju mons. Ančić.

Pozdravivši sve klanjatelje i klanjateljice koji redovito sudjeluju u rasporedu trajnog klanjanja, kazao je - Danas želimo svi zahvaliti Gospodinu što nas je najprije potaknuo da spoznamo koliko je važno biti zajedno s njime i u njegovoj prisutnosti. Jednako tako zahvaljujemo na tolikim darovima, na prosvjetljenju i nadahnućima, na snazi i utjesi koje smo dobili u satima našeg bdijenja, molitve i razmatranja pred Presvetim.-

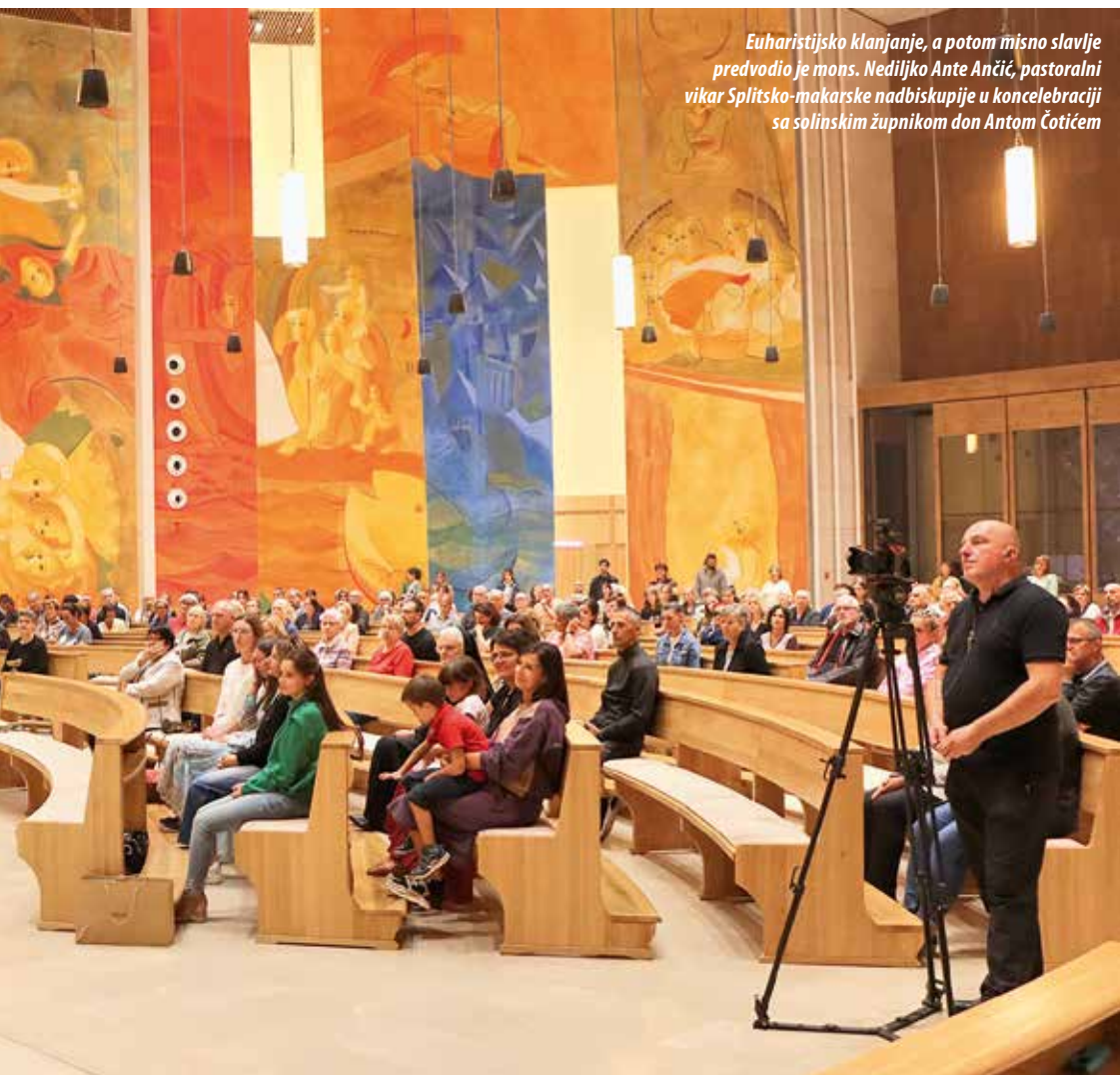
Prisjetio se o. Justo-a LoFeudae, misionara Presvete Euharistije iz Argentine koji je boraveći u Splitsko-nadbiskupiji po župama tumačio i poučavao koliko je važno za duhovni život uvijek iznova u šutnji i sabranosti stajati pred Krista Gospodina u svetoj hostiji. Organizirao je i koordinatore te dao potrebne upute da se može uspostaviti ovaj oblik euharistijske pobožnosti.

Živimo u nemirnom vremenu punom stresa, žurbe i nervoze. Rastrgani smo između obveza

Najnoviji uradak Nikole Listeša namijenjen je svim ljubiteljima humorističnoga stripa, a pogotovo djeci i mladima

Euharistijsko klanjanje, a potom misno slavlje predvodio je mons. Nediljko Ante Ančić, pastoralni vikar Splitsko-makarske nadbiskupije u koncelebraciji sa solinskim župnikom don Antom Čotićem

ZAPOČELA 17. SEZONA KATOLIČKE MALONOGOMETNE LIGE »IVAN PAVAO II.«

PRIJAVLJENO 16 MOMČADI

Otvorenje nove sezone se održalo u srijedu 12. listopada 2022. na vanjskom igralištu Nadbiskupskog sjemeništa

Početak mjeseca listopada i nove akademske godine, započnu i projekti Ureda za pastoral mladih Splitsko-makarske nadbiskupije. Jedan od njih je početak 17. sezone Katoličke malonogometne lige »Ivan Pavao II.«

Zadnje dvije godine odigrana je samo jedna sezona KMNL-a koja je često bila isprekidana zbog pandemije korona virusa. Unatoč pandemiji 16. sezona je uspješno privedena kraju. No, ipak je korona situacija ostavila neke posljedice na župne zajednice tako da ove godine imamo nešto manje prijavljenih župnih momčadi u odnosu na prijašnje sezone. Vjerujemo da su epidemiološke mjere iza nas i da ćemo uspješno privesti kraju novu sezonu.

Ove godine je prijavljeno 16 župnih momčadi podijeljenih u dvije lige. U I. KMNL nastupaju sljedeće župe: Sućidar, Pojišan, Podstrana, Ravne Njive, Kman, Sv. Dominik, Poljud te Gospa od Otoka. U II. KMNL natječu se sljedeće župe: Veli Varoš, Konjsko, Konkatedrala, K. Lukšić, Dugopolje, Mejaši, Gospa od Zdravlja te Ivan Merz – Kampus. Otvorenje nove sezone se održalo u srijedu 12. listopada 2022. na vanjskom igralištu Nadbiskupskog sjemeništa kada su se održale i prve utakmice. Otvorenju je nazočio novi povjerenik mladih naše nadbiskupije don Ivan Terze uz još nekoliko župnika, dugogodišnji voditelj KMNL-a gosp. Mladen Jurić, suci i delegat te lijep broj navijača.

U CRKVI SVETE OBITELJI U SOLINU OBILJEŽENA DRUGA OBLJETNICA USPOSTAVE TRAJNOGA KLANJANJA U SPLITU

ISTINSKA PRISUTNOST

koje imamo u obitelji i onih na radnom mjestu. Nije lako sve to uskladiti. Zapljuskuje nas duh današnje kulture življenja sa svojim lažnim obećanjima, zamkama i izazovima. Kako u svim tim iskušenjima kroz koje svaki od nas manje ili više prolazi biti i ostati pravi kršćanin, istinski redovnik i svećenik? – Znamo da kršćanski vjernik laik - nastavio je mons. Ančić, - kao i svećenik i redovnik/ica ima na raspolaganju prokušana sredstva duhovnog napredovanja i rasta u vjeri. To su redovita svakidašnja molitva, pristupanje sakramentima, slušanje Riječi Božje i slavljenje euharistije. Sve to međutim može ostati izvanjsko i površno bez prave otvorenosti prema Bogu i Božjeg zahvata u naše srce i dušu. U današnjoj sveprisutnoj buci i rastresenosti potrebni su nam uvijek iznova trenutci sabranosti i mira da iz svoje površnosti zaronimo u dubinu gdje se naša duša otvara Bogu i u tišini se družimo s našim Spasiteljem.

On je sam u evanđelju rekao: Bez mene ne možete ništa učiniti. Zato je danas prepoznata sve veća potreba za euharistijskim klanjanjem po našim župama, redovničkim zajednicama i odgojnim ustanovama. - Pastoralni vikar je protumačio Isusove riječi „Ja sam trs, vi loze. Tko ostaje u meni i ja u njemu, taj donosi mnogo roda“ (Iv 15,5), naglasivši da je Sin vječnog Oca postao čovjekom, tj. trsom što ga nitko više nikada ne može iščupati ili opustošiti. Htio je ostati i biti jedno sa svom raspršenom Božjom djecom koju je došao otkupiti. Mi smo njegove mladice, živi udovi njegova otajstvenog tijela, dionici Božjih obećanja koji se hranimo i napajamo sokom Krista nebeskog trsa. Zato je važno i to je naš poziv ostati u Kristu i biti čvrsto povezan s njim kao mladica na lozi. U razmatranju pred Presvetim i meditativnoj molitvi, otvorena srca naš duh će lakše doprijeti i zastati pred tom tajnom silne Božje ljubavi

prema nama ljudima.“ Dok bdijemo u Kristovoj saznanosti i u društvu s njim razmatramo silna njegova djela, ta nas ljubav čisti - istaknuo je mons. Ančić te nastavio - Svatko od nas tek u Božjem svjetlu uviđa i spoznaje svoju nedostojnost, svoje manjkavosti i slabosti, svoja lutanja i svoju grješnost. Kao što se loza mora čistiti i obrezivati da bi donijela plod, tako i mi Kristovi vjernici i cijela Crkva mora prolaziti svoje čišćenje. Potrebno je odbaciti svoju oholost, odrezati svoju mlakost i nedosljednost, očistiti svoju pokvarenost i gluhoću za Božja nadahnuća te se vratiti jednostavnosti i evanđeoskoj poniznosti kako nam je pokazao Gospodin. Proces čišćenja su bolni ali su potrebni da donesemo pravi plod koji mi kao mladice trebamo donijeti s Kristom i pomoću njega. Zato je blagoslovljeno vrijeme koje provodimo s Kristom božanskim učiteljem, slušamo njegove riječi, gledamo njegov

primjer i učimo od njega da ljubav na koju nas poziva uključuje i odricanje, i žrtve, i trpljenja. Tek kad prihvatimo tajnu križa Kristova, te dopustimo da nas izliječi i preobražava, možemo biti njegovi sudionici i suradnici u darivanju sama sebe. - Isus kaže: „Tko ostaje u meni i ja u njemu, taj donosi mnogo roda.“ Tim riječima Gospodin poziva svoje vjernike na trenutke sabranosti s njim. „Važno je biti i ostati u zajedništvu s njim u svim životnim prilikama. Susreti s Gospodinom čiste nas i obnavljaju da možemo donositi prave plodove ljubavi koje on od nas očekuje. Božja je providnost htjela da trajno klanjanje u Splitu započne na Spomendan Gospe Rožarice. Kako piše evanđelist Ivan Isus je na zagovor svoje majke Blažene Djevice Marije u Kani Galilejskoj učinio svoje prvo čudo pretvorivši vodu u vino i tako objavio svoju slavu. Marija je kao brižna majka u Kani uočila ljudsku potrebu i priskočila u pomoć.

Znala je da Isus neće odbaciti njezinu molbu pa je rekla poslušateljima: Što god vam kaže, učinite! Bogorodica, Kristova majka i naša majka u vjeri i vršenju Božje riječi toliko se puta pokazala kao vjerna pomoćnica i moćna zagovornica svih nas zemaljskih putnika. - Budući da je mjesec listopad osobito posvećen Blaženoj Djevici, Majci Sina Božjega i molitvi krunice, mons. Ančić je kazao da nas u toj molitvi dok razmatramo otajstva njezina života i ulogu u našem spasenju, Marija vodi svome Sinu Isusu Kristu, „da ga pravo upoznamo, ljubimo i slavimo te da vršimo njegove zapovijedi. Dok danas častimo i slavimo Bogorodicu, primimo k srcu njezine riječi: Što god vam Isus rekne, to učinite!“ Na kraju mise župnik Čotić pozvao je sve one koji se žele pridružiti inicijativi da se jave. Sada ima oko 700 klanjatelja te 29 koordinatora inicijative danonoćnog klanjanja.

OTKRIVANJEM SPOMEN-POPRSJA DUJI RENDIĆU-MIOČEVIĆU, OSNIVANJEM BIBLIOTEKE RENDIĆ-MIOČEVIĆ, ZNANSTVENIM SIMPOZIJEM I IZLOŽBOM DOBIVEN NOVI ZAMAH »ZVONIMIROVE« KULTURNO-ZNANSTVENE DJELATNOSTI

POTEKLA DON LOVRINA RIJEKA

Nova
»Zvonimirova«
biblioteka nukleus
je znanstveno
-istraživačkoga
rada Ustanove

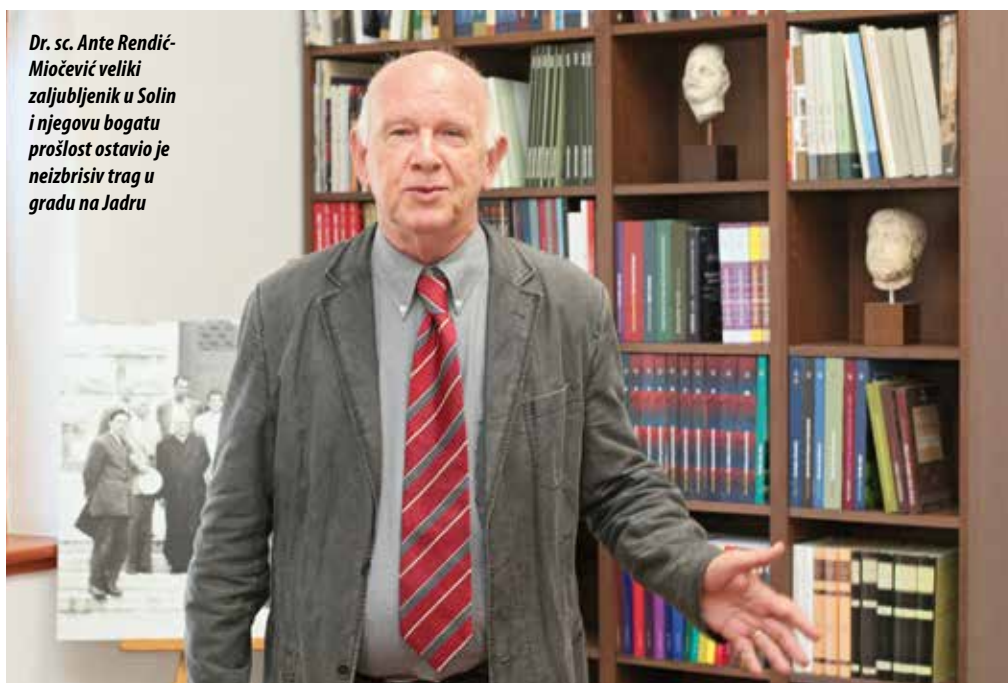
Svečanost je održana kao uvod u prvi znanstveni simpozij posvećen velikome Solinjaninu, svećeniku, povjesničaru i humanistu don Lovri Katiću 14. listopada u solinskomu »Zvonimiru«. Simpozij je zaključen organizatorovim riječima kako upravo u partnerskim projektima s potonjim ustanovama leži budućnost kako nove biblioteke i njezinoga istraživačkoga centra, tako i čitavoga »Zvonimira« i kulturne aktivnosti

Piše: **Mario MATIJEVIĆ**
Fotografije: **Jakov TEKLIĆ**

Otkrivanjem spomen-poprsta istaknutoga hrvatskog arheologa, zaslužnoga istraživača salonitanske arheološke baštine, akademika Duje Rendića-

Miočevića te potpisivanjem ugovora o darovanju osobne biblioteke Ante Rendića-Miočevića Javnoj ustanovi u kulturi »Zvonimir« Solin, simbolički je započelo novo razdoblje u znanstvenomu vidu života solinske kulture. Svečanost je održana kao uvod u prvi znanstveni simpozij posvećen veli-

Dr. sc. Ante Rendić-Miočević veliki zaljubljenik u Solin i njegovu bogatu prošlost ostavio je neizbrisiv trag u gradu na Jadru

Potpisivanje ugovora o darovanju biblioteke simbolični je početak osnivanja biblioteke Rendić-Miočević pri solinskom »Zvonimiru«

kome Solinjaninu, svećeniku, povjesničaru i humanistu don Lovri Katiću 14. listopada u solinskomu »Zvonimiru«.

Otvarajući svečanost u ime solinskoga »Zvonimira« Mario Matijević je istaknuo kako je sami spomen-čin uokvirivanje jedne priče te okretanje stranice prema novim poglavljima. Naime prvi znanstveni skup u solinske »Zvonimiru« posvećen je velikomu istraživaču Salone Duji Rendiću-Miočeviću, drugi obljetnici otkrića nadgrobnoga natpisa i crkve hrvatske kraljice Jelene na Otoku u Solinu, a ovaj zadnji velikome Solinjaninu don Lovri Katiću. Postavljeno spomen poprsje Duje Rendića-Miočevića, kao i »životna« biblioteka Ante Rendića-Miočevića, istaknuto ga arheologa i dugogodišnjega ravnatelja Arheološkoga muzeja u Zagrebu (p)ostaju jedinstveni solinski spomenik istraživačima, bogate prošlosti, a u zalag još bogatije budućnosti. Obraćajući se nazočnima dr. sc. Ante Rendić-Miočević je izrazio osobnu duboko emotivnu razinu svečanoga trenutka imajući u vidu činjenicu da se u gradu u kojemu su njegov otac Duje i on osobno proveli znatan dio svoga života u istraživanjima, sada postavlja trajni spomen. Štoviše istaknuo je i zasluge pokojnoga ravnatelja solinskoga »Zvonimira« Špira Žižića, svoga studentskoga kolege u preliminarnim koracima poklanjanja osobne biblioteke ustanovi, a koji su realizirani i finalizirani uz pomoć sadašnje generacije. Pokrenuta biblioteka po stručnoj obradi i sistematizaciji kao jedinstveni bibliotekarski korpus bit će pridružena postojećoj »Zvonimirovoj« biblioteci nastaloj kako iz vlastite nakladničke djelatnosti tako i procesom razmjene publikacija iz niza časopisa Tusculum, kao i bogatom tridesetogodišnjem arhivu mjesečnika »Solinska kronika«. Objedinjena građa, kako je najavio Matijević nukleus je »Zvonimirova« istraživačkoga centra, a koji će u partnerskoj

suradnji s istovjetnim jedinicama s nekoliko fakulteta splitskoga Sveučilišta kao i drugih institucija biti istinski zamašnjak u proučavanju i očuvanju solinskoga kulturno-društvenoga naslijeđa. Štoviše svojom otvorenosti prema odgojno obrazovnim jedinicama bit će referentna točka u formiranju novoga stručnoga kadra na području grada Solina.

DON LOVRINIM STOPAMA U ZNANSTVENOM SVIJETU

PROGRAM I TIJEK SIMPOZIJA

Po svečanomu otvaranju manifestacije sudionici i participijenti su pristupili samomu znanstvenomu simpoziju. Od prijavljenih 18 sudionika s 16 referata na simpoziju je sudjelovalo 15 izlagača.

Simpozij je otvorio prof. dr. sc. don Josip Dukić s Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Splitu, voditelj Centra don Frane Bulić suorganizator simpozija. Dukićevo izlaganje pod naslo-

vom »Ljudi svetoga kamenja« - don Frane Bulić i don Lovre Katić na najbolji je način započelo simpozij uvodeći prisutne u materiju o don Lovri Katiću preko njegova odnosa s znanstvenim i svećeničkim uzorom, mentorom don Franom Bulićem. Dukić se posebno osvrnuo na djelatnost Centra don Frane Bulić naglasivši kako će solinski »Zvonimir« na svome putu, a poglavito u smjerovima kao što je ovaj simpozij uvijek imati čvrst oslonac.

Drugo predavanje održali su dr. sc. Ante Gverić, ravnatelj Državnoga arhiva u Zadru i dr. sc. don Ante Sorić, ravnatelj Klasične gimnazije Ivana Pavla II. u Zadru pod naslovom Pitomac Centralnog bogoslovnog sjemeništa u Zadru (1906. – 1911.), u kojemu su donijeli pregled todobnih prilika u zadarskomu sjemeništu te iznijeli zanimljive detalje u formiranju i odgoju mladoga Katića, a koji uvelike doprinose objektivnoj slici u istraživanju njegova života i djela. Predavanje je upravo zbog svoga sadržaja i objektivnosti u pristupu i iznošenju materije izazvalo veliki interes kod sudionika te kasnije potaknulo rasprave.

Uvodno predavanje na znanstvenom simpoziju održao je prof. dr. sc. don Josip Dukić

O DUŠI JEDNE POVJESTI

Skicirajući portret don Lovre Katića prošlogodišnjom izložbom u povodu 60 godina od njegova preminuća, a prvom izložbom posvećenom njegovu liku i djelu, napravili smo novi korak u proučavanju životnih tragova ovoga solinskog velikana. Zanos dobiven otkrivanjem novih podataka i detalja u skicama o don Lovri nadahnuo nas je i potaknuo da već ove godine organiziramo jednodnevni znanstveni simpozij kojim vjerujemo, čineći nove korake, nastavljamo povijesni hod u istraživanju životnoga djela ovoga Solinjanina.

Unatoč činjenici da je o don Lovri Katiću u domaćoj historiografiji mnogo toga rečeno i napisano, uvid u dostupnu dokumentaciju i arhivsku građu u ustanovama širom Hrvatske dodatno nas je uvjerio i potaknuo na rad na boljoj sistematizaciji postojećega materijala kao i nužnosti obrade dostupnih, a neobrađenih materijala.

Područje znanstvenoga i stvaralačkoga interesa Lovre Katića daleko je šire od tema zastupljenih na ovom jednodnevnom simpoziju, a koje pak obuhvaćaju radove vezane uz njegovo obrazovanje, kolege i suradnike, znanstvene uzore, svećenički poziv i teološku spisateljsku djelatnost kao i arheološke i historiografske doprinose, doprinos u očuvanju crkvenih kulturnih dobara te utjecaj na (crkvenu) umjetnost.

Znanstveno – istraživački zanos obogaćen iskustvima s ovoga simpozija povest će nas dalje u budućnost istraživanja života i djela Lovre Katića do periodičnoga usustavljanja prikladne manifestacije koja bi prema ideji prof. Ivana Basića vlastiti odjek mogla naći u solinskim »Danima Lovre Katića«. Time će se u potpunosti otvoriti vrata ovoj vrsti i metodi proučavanja drugih znamenitih osoba, povijesnih događaja i društvenih pojavnosti našega grada.

Simpozij posvećen Lovri Katiću treća je manifestacija ove vrste u organizaciji solinskoga »Zvonimira« i partnerskih ustanova te na tragu znanstvenoga skupa posvećenoga Duji Rendiću-Miočeviću kao i kolo-kvija u povodu 120 godina od otkrića nadgrobnoga natpisa i crkve kraljice Jelene ova manifestacija znatno doprinosi sustavnosti istraživanja solinske prošlosti.

U Gospinu listopadu, mjesecu hrvatskih kraljevskih obljetnica, Jelenina preminuća i Zvonimirove krunidbe, nastavljamo gdje je don Lovre stao.

Istražujući nepoznato o njemu, utvrđujemo poznato i primjenjujemo rezultate na sadašnjost u kulturno-obrazovnoj lepezi od osnovne škole do sveučilišta, suvremenih obrazovnih centara i odsjeka do muzeja i ustanova.

Dok don Lovrina misao još jednom ispisuje stranice naše povijesti počivajući skromno i nezamjetno, jednostavnošću iz Liseuxa, na grudi svete zemlje uz svoju kraljicu Jelenu i brojne druge kraljeve, postao je jedno sa svetim tlom Gospina Otoka... duša jedne, solinske povijesti.

Predavanje izv. prof. dr. sc. Ivana Basića s Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu pod naslovom Porijeklo jedne doktorske disertacije i geneza jedne historiografske tradicije: Gottschalkova Dalmacija, don Lovre Katić i hrvatska medievistika 1930-ih zbog autorove zdravstvene spriječenosti na žalost prisutnih nije ovom prigodom održano. Veliki interes među sudionicima simpozija za ovo predavanje potaknulo je organizatore pak da po ostvarenju uvjeta ovo predavanje ponovno organizira u novootvorenoj »Zvonimirovoj« biblioteci. Političke crtice društvenoga okvira don Lovre Katića naslov je predavanja koje je održao Ivan Andabak, mag. hist. i mag. ethol. et anthrop., a u kojemu

je donio osnovne informacije o političkim prilikama, vlastitom (kratkim) političkom angažmanu don Lovre Katića, interpretaciju njegovih političkih uvjerenja kao i podatke o njegovim osobnim stradanjima za vrijeme fašističkoga, a i komunističkoga režima.

Predavanje prof. dr. sc. don Marka Trogrlića s Odsjeka za povijest Filozofskoga fakulteta u Splitu o svećeničkom vidu don Lovrina života i djelovanja nije održano.

Izuzetno zapaženo i nadalje tematski inovativno predavanje održala je dr. sc. Silvana Burilovč-Crnov, voditeljica Informativnoga odjela Tiskovnoga ureda Splitsko-makarske nadbiskupije, pod naslovom Neka teološka polazišta pisanih radova don Lovre Katića. Autorica je ovom prilikom naglasila kako do sada uvelike proučavana i razmatrana don Lovrina pisana djela, od strogo znanstvenih do spisateljskih i pjesničkih ukazuju na bliskost njegove teološke misli s polazištima Drugoga vatikanskog koncila, a u duboko pretkoncilskom vremenu.

Mario Matijević, dipl. theol. iz Javne ustanove u kulturi »Zvonimir« Solin u predavanju pod naslovom Obrana »Jereja Glagoljaša« - sukobljeno prijateljstvo don Vinka Brajevića i don Lovre Katića donio je pregled otvorenoga sukoba u medijskomu prostoru dojučerašnjih prijatelja i kolega don Vinka Brajevića i don Lovre Katića. Iznoseći meritum njihova sukoba, a koji je pak rezultirao pokretanjem Crkvenoga sudskoga postupka autor je naglasio kako je bit rada uklapanje u širu sliku todobnoga znanstveno-kulturnoga ozračja.

Mirko Jankov, mag. art.; univ. spec. mus. s Umjetničke akademije Sveučilišta u Splitu, u prigodu naslovljenom Don Frane Bulić i don Lovre Katić u kontekstu očuvanja hrvatske glazbenokulturne baštine ukazao je

O novim akvizicijama u »Zvonimirovoj« zbirci govorila je dr. sc. Petra Vugrinec iz Galerije Klovićevi dvori u Zagrebu, priređivačica izložbe

na važnost istaknutih povijesnih ličnosti i njihov nezaobilazan doprinos u očuvanju i formiranju nacionalne baštine odnosno čitave kulture.

Tonči Čičerić, prof., ravnatelj Javne ustanove u kulturi »Zvonimir« Solin u predavanju pod naslovom »Slava v višnjih Bogu...« Don Lovre Katić i solinsko pučko pjevanje govoreći o pojedinostima u don Lovrinim doprinosima u očuvanju Crkvenoga, glagoljaškoga i pučkoga pjevanja ukazao je na njegov izravan doprinos i krucijalnu ulogu u očuvanju tradicionalnoga pjevanja.

Umjetničku priču o don Lovri Katiću na simpoziju je na jedinstven način zaokružila dr. sc. Petra Vugrinec, viša kustosica Galerije Klovićevi dvori u Zagrebu kroz predavanje naslovljeno Vjekoslav Parać – nove akvizicije i postojeći fundus JUUK »Zvonimir« u Solinu, a u kojemu se prigodno posebno osvrnula na uzajamno kreativni i plodni odnos Lovre Katića i Vjekoslava Paraća.

Drugi dio predavanja otvorio je dr. sc. Ivan Alduk, pročelnik Konzervatorskoga odjela u Imotskome prilogom pod naslovom Don Lovrini stećci – 90 godina poslije. Predavanje u kojemu je na jedinstveni način aktualizirano i posadašnjeno

pitanje kojim se prije gotovo jednoga stoljeća na zapažen i istaknut način bavio don Lovre Katić dalo je uvida u nove smjerove međuinstitucionalne suradnje u budućnosti. Autorovo predavanje, ostalo je jedino s arheološkoga područja na samomu simpoziju jer su zbog objektivnih razloga predavanja dr. sc. Mira Katića ravnatelja Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu pod naslovom Župa Zmina, od istraživanja don Lovre Katića do danas, kao i dr. sc. Ante Jurčevića, ravnatelja Arheološkoga muzeja u Splitu naslovljenog Lovre Katić i razvoj hrvatske arheologije u Dalmaciji – rukovoditelj Muzeja hrvatskih starina u Kninu odgođena za drugu priliku.

Prof. dr. sc. Marko Rimac s Odsjeka za povijest Filozofskoga fakulteta u Splitu predavanjem pod naslovom Kliška okolica u defterima iz osmanskog razdoblja, aktualiziravši jedno od područja u kojima je znatan doprinos ostavio don Lovre Katić, prema riječima organizatora simpozija uveo je nazočne u jednu od budućih tema interesa u »Zvonimirovim« aktivnostima na ovom polju. Točnije rečeno prema inicijativi dr. sc. Ivana Alduka, a u suradnji s Državnim arhivom u Zadru zajedničkim se projektom pristupa restauraciji i

digitalizaciji važne arhivske građe, koja je učestalo bila predmetom interesa don Lovre Katića, te će čitavi projekt u dogledno vrijeme rezultirati međunarodnim znanstvenim skupom u Solinu.

Zaključna predavanja na simpoziju, a kojima se ušlo u svojevrsnu aktualizaciju don Lovrina djela u Solinu održale su dr. sc. Anđelka Slavić, ravnateljica i Maja Mamut, dipl. učiteljica iz Osnovne škole don Lovre Katića u Solinu. Predavanje pod naslovom Don Lovrini mali čuvari baštine – projekti i aktivnosti učenika OŠ don Lovre Katića nazočnima je dalo uvid u raznolik i bogatu djelatnost najstarije solinske osmoltjetke, te razvoj dodatnih smjerova obrazovanja. Ivica Zelić, prof., ravnatelj Centra izvrsnosti Splitsko-dalmatinske županije u predavanju naslovljenom Što u slapu znači mala kap? – početak i provođenje programa Čuvari baštine ukazao je na nezaobilaznu ulogu solinskih dionika, Osnovne škole don Lovre Katića i JUK »Zvonimir« Solin, u formiranju i pokretanju programa Čuvari baštine, a pod kojim se drugu godinu zaredom odvijaju nabrojeni školski projekti u čitavoj županiji.

Simpozij je zaključen organizatorovim riječima kako upravo u partnerskim projektima s potonjim ustanovama leži budućnost kako nove biblioteke i njezinoga istraživačkoga centra, tako i čitavoga »Zvonimira« i kulturne aktivnosti.

Pozitivne reakcije, razvijena rasprava kao i komentari svih sudionika na veliki dio predavanja ukazali su na uspješnost samoga simpozija te opravdanost organizatorove želje za nastavkom manifestacija ovoga tipa na periodičnoj razini, a koje će svoj izričaj naći prema ideji prof. dr. sc. Ivana Basića u »Danima don Lovre Katića«. Nadalje prema najavi organizatora uz posebni zbornik radova sa simpozija ujedno i tematski broj časopisa za solinske teme – Tusculum, svi će radovi biti i sastavnim dijelom monografije o velikome Solinjaninu.

Izložba novih akvizicija Vjekoslava Paraća u Javnoj ustanovi u kulturi »Zvonimir« Solin priređena je u povodu održavanja prvoga simpozija posvećenoga don Lovri Katiću, te na jedinstven način oživljava prijateljstvo dvaju velikih Solinjanâ, umjetnikâ, stvarateljâ koji su iza sebe, perom i kistom, nama u nasljedstvo ostavili duh jedne povijesti našega grada

Drugi dio manifestacije izložba je radova Vjekoslava Paraća koje su kao nove akvizicije u Javnoj ustanovi u kulturi »Zvonimir« Solin znatno obogatile postojeći fundus, a posebice »zaokružile« Paraćev opus u jedinoj solinskoj galeriji. Izložbu je priredila dugogodišnja suradnica solinskoga »Zvonimira« dr. sc. Petra Vugrinec, viša kustosica Galerije Klovićevi dvori u suradnji s Mariom Matijevićem koji je pak i ovom prilikom istaknuo važnu ulogu koju su u nabavci

Izuzetno zapaženo i nadalje tematski inovativno predavanje održala je dr. sc. Silvana Burilovč-Crnov, voditeljica Informativnoga odjela Tiskovnoga ureda Splitsko-makarske nadbiskupije

»Zvonimirova« zbirka Paraćevih djela poprimila je respektabilne okvire

EGZEMPLAR ZAVIČAJNE OPSESJE

Povod tekstu koji prati izložbu Novih akvizicija Javne ustanove u kulturi »Zvonimir« u Solinu je uvrštavanje čak devet novih djela Vjekoslava Paraća u postojeći fundus koji broji devet radova ovoga, uz Jozu Kljakovića, najznačajnijega umjetnika Solinskoga zaljeva gdje susreću se Mediteran i dinarsko zadržje, more i tekućica Jadro, a zvukovi zavičaja odjekuju tragovima tisućljetne helenske, rimske, starokršćanske i hrvatske prošlosti.

Objedinjeni u već respektabilan presjek Paraćeva likovnoga stvaralaštva crteži, akvareli, gvaševi i tempere u bitnomu odražavaju tematske odrednice ovoga sadržajno konzistentnog opusa. S izuzetkom konstruktivističkoga traganja za formom i opijenosti francuskim joie de vivreom Paraćev se imaginarij generirao iz bogatoga tezaurusa prošlosti, krećući se unatrag radije nego naprijed. Nekako simptomatično za sve umjetnike oko 1900. iz Splita i okolice je to zaustavljeno vrijeme, grčevito odupiranje napretku, a njihovi odlasci i napuštanje zavičaja radi školovanja ili usavršavanja,

uglavnom su uvijek manje značajni nego povratci.

Parać je upravo egzemplar zavičajne opsesije, te Omnia mea mecum porto popudbine. Dakako, povijesno-umjetnička tendencija apostrofiranja svega progresivnoga, inovativnog originalnog, u tijeku s europskim odlučit će se upravo za onaj pariški dio Paraća – zavodljive linije pariške koketerije, nepodnošljive lakoće postojanja i stvaranja. Novopridošli fundus Paraćevih djela u »Zvonimiru« odražava više podnošljivu težinu trajanja, s jedinom mogućom sudbinom slikara koji je rastao, molio se i volio u sjeni jablana i vrba kraj Gospe od Otoka čuteći slavne dane krunidbe hrvatskih kraljeva u suglasju lepeta krila i zvonjave koja kao da odjekuje: Crkvice se gradi, Tamjanom se kadi.

Tri su ključne teme novih slika: eshatološke teme, kršćanska prošlost udružena sa starohrvatskom povijesti i zavičajne nostalgije. Povezane su dakako čitavim znanstveno-umjetničkim kontekstom kraja te objedinjuju Herkule hrvatske povijesti i arheologije, kao i crkve jer radi se o don Frani Buliću - arheologu, don Lovri Katiću – književniku i povjesniku te klasičaru Duju Rendiću-Miočeviću, da spomenemo samo one izravno povezane s djelima o kojima ćemo govoriti.

Slikarstvo je to temeljno rodoljubno, puno nostalgije za onim što je našem ništavnom vremenu prethodilo, a papiri na kojima prizor nastaje dvodimenzionalna su uprizorenja sjete i duboke nostalgije te danas već tako teško shvatljiva djela puna nepatvorene istine i ljepote.

Većina djela iz novih akvizicija nekoć su se nalazila u čuvenoj zagrebačkoj zbirci osebujnoga kolekcionara dr. Josipa Kovačića čiji se sakupljački nerv koncentrirao, osim na prve hrvatske slikarice rođene u 19. stoljeću, i na protagoniste istoga razdoblja pa se u zbirci znao naći i pokoji zanimljivi rad Kljakovića te, evo svjedočimo, i Paraća. Paraćeva djela iz te zbirke srećom danas nastavljaju život u zavičaju iz kojega su potekla te se podastiru javnosti koja ih je oduvijek dobro razumjela i s radošću baštinila. Petra VUGRINEC

donatoru dr. sc. Anti Rendiću Miočeviću naglasio kako je ovogodišnji simpozij tek uvod u nove manifestacije sličnoga (znanstvenoga) karaktera. Štoviše napomenuo je kako će se u tekućim pregovorima s Katoličkim bogoslovnim fakul-

tetom u Splitu i Odsjekom za povijest filozofskoga fakulteta u Splitu uskoro definirati okviri znanstvenoga simpozija i pratnih kulturnih manifestacija kojima će se nagodinu u ovo vrijeme obilježiti događaji iz solinske povijesti.

IZLOŽBA RADOVA VJEKOSLAVA PARAĆA - NOVE AKVIZICIJE U JAVNOJ USTANOVI U KULTURI »ZVONIMIR« SOLIN

SOLINJANIN OD KISTA

novih akvizicija, pravovremenom financijskom reakcijom odigrali ravnatelj ustanove Tonči Čičerić i gradonačelnik Dalibor Ninčević. Uz kupljene akvizicije izložbi, a time i »Zvonimirovu« fundusu su pridružena i dva Paraćeva crteža koja je uz osobnu biblioteku poklonio dr. sc. Ante-Rendić Miočević.

Govoreći o Paraćevim djelima, njegovu umjetničkom stvaralaštvu i velikom cjeloživotnom prijateljstvu s don Lovrom Katićem dr. sc. Petra Vugrinec je istaknula kako je uz Jozu Kljakovića i don Franu Bulića ovaj dvojac ostavio neizbrisiva traga u hrvatskoj povijesti i kulturi, te znatno utjecao na brojna buduća pokoljenja. Štoviše naglasila je kako će upravo preko ovakvih »Zvonimirovih« projekata solinski velikani i dalje sa svojim čvrsto postavljenim životnim, humanističkim, znan-

stvenim vrijednostima zasigurno utjecati i na oformljivanje novih naraštaja. Respektabilna zbirka umjetničkih djela, kao i njihovo učestalo projektno afirmiranje u kulturnomu životu pokazatelj su kako i stručno »Zvonimirovu« osoblje u tome igra nezaobilaznu ulogu.

Analizirajući Paraćeva djela dr. sc. Petra Vugrinec se posebno osvrnula na ona koja nose tematsku tematiku i poruku, pa je tako uz crteže Isus s braćom Parać u Paraćevim dvorima, De profundis za djevojčicu, Procesija, ukazala na utjecaj don Lovre Paraća koji je pak do punoga izražaja došao u novoj akviziciji Kraljica Jelena s maketom crkve Blažene Gospe od Otoka. Parać je naimpravo upravo pod dubokim don Lovrinim utjecajem, a godine 1975. prasnvetištu Gospe od Otoka kao zavjetni dar poklonio sliku Gradnja crkve na

Otoku. Zamoljen od tadašnjega župnika don Tugomira Marije Jovanovića da po uzoru na vranjičku i klišku crkvu, unutrašnjost Gospine crkve na Otoku oslika povijesnim motivima, Parać je zbog starosti ponudu nevoljko odbio. Sve donedavno unutrašnjost crkve Gospe od Otoka unatoč tome bila je ukrašena paletom boja koju je pomno i sa snažnom simboličkom odabrao upravo Vjekoslav Parać.

Zaključujući predavanje i otvarajući izložbu dr. sc. Petra Vugrinec je napomenula kako devet novih akvizicija u »Zvonimirovu« fundusu nose ogroman potencijal u budućem kretanju kulturne djelatnosti ustanove.

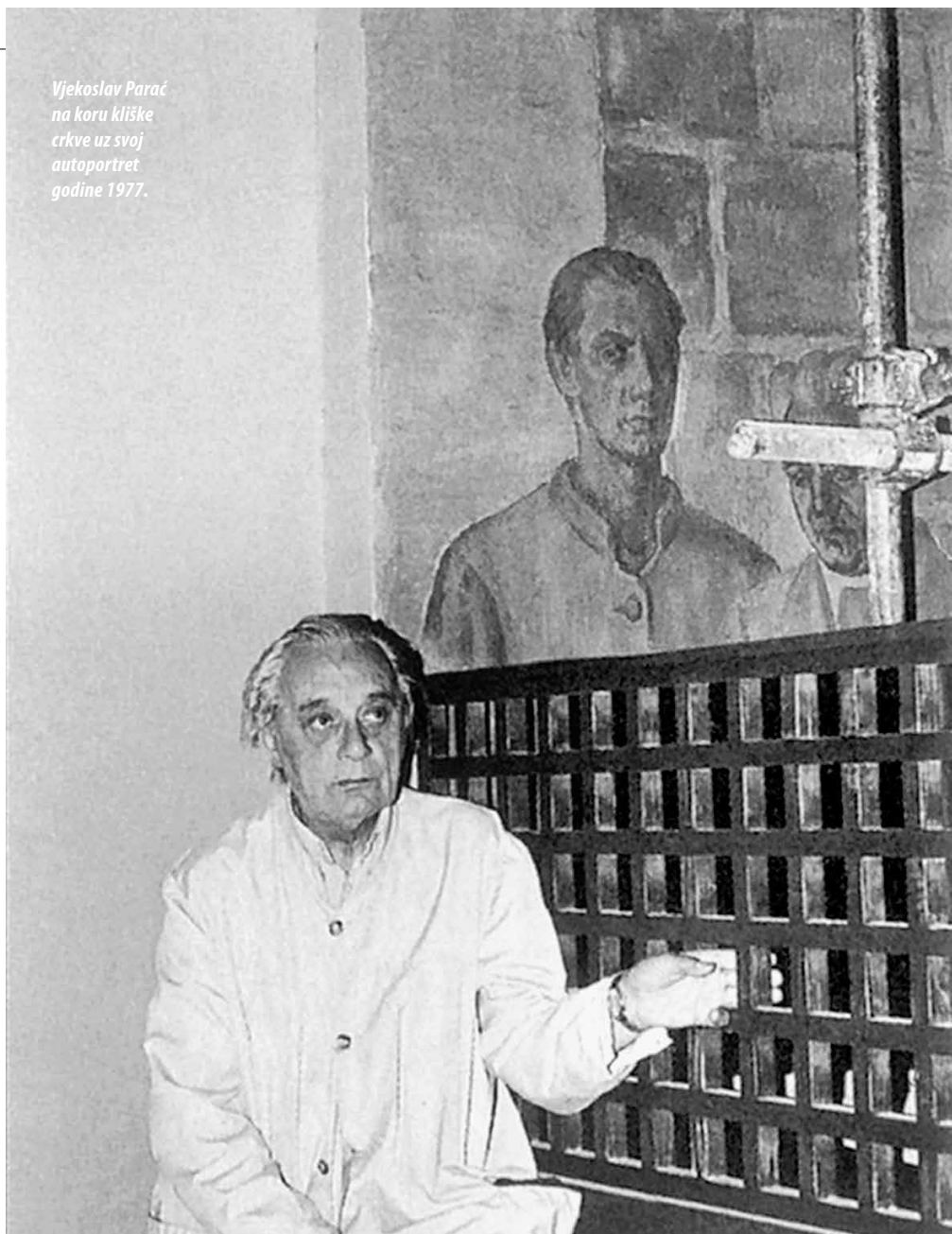
Zaključujući ovogodišnju manifestaciju Mario Matijević je zahvalivši sudionicima, a na poseban način najvećem »Zvonimirovom« osobnom

Pri završetku ove kompozicije lijevog zida naslikana su frontalno dva portreta, i to hrvatskog povjesničara don Lovre Katića i autoportret slikara Vjekoslava Paraća. Don Lovre drži knjigu ukazujući na historijska zbivanja, a slikar Parać drži kist i čašu boje i kao da u imaginaciji odabire sadržaj za slikarsko-epsku koncepciju svojih fresaka u kliškoj crkvi

Priradio **Mario MATIJEVIĆ**

Netom sam se vratio iz Italije, prva mi je briga bila da za predstojeći rad fresaka pribavim materijal. Konzultirao sam razne meštre, a ponajviše mog ujca Antona, koji je bio građevni poduzetnik, vapno je savjetovao da bude Šoltansko, jedan kvantum tog prvoklasnog starog zagašenog vapna može mi i on odmah prepustiti. Dao mi je i druga uputstva glede postavljanja prvog sloja žbuke, tzv. »grubog inkarta«, talijanski arricciato. Mišljenja je bio da je bolje da taj prvi inkarat potpuno zasuši, a poslije toga da se postavljaju određeni dijelovi fine žbuke na kojoj se slika. Prije svega zidove treba dobro urediti. Razgovarao sam sa ing. Rankom Smodlakom. On mi je rekao također da treba zidove urediti i da će mi nakon toga pribaviti jednu smjesu vrlo dobru kojom se zidovi poliju zbog izolacije od izvanjske vlage. Otišao sam u Klis. Skele su bile u crkvi, ali obične zidarske, nepogodne za moj rad. Stara žbuka bila je otuđena. Pregledao sam zidove. Vanjski zidovi crkve vrlo su lijepo i pravilno zidani, kamen je bio, koliko sam primijetio, bio zdrav. Ali unutarnji zidovi, pogotovo zidovi srednje lađe, koji su bili predviđeni za fresko, zidani su bili kojekakvim, svakakvim kamenjem, negdje je bilo i cigle, a negdje čak i ostatka drva. Naredio sam da se zidovi temeljito uredi, otučaju do kraja, a udubine popravi i ispune zdravim materijalom (sitnim kamenjem, ali bez primjese cementa). Nekoliko pregrški stare žbuke tih zidova poslao sam u Zagreb na građevni kemijski institut na analizu. Poslao sam i opis, jer je na nekim dijelovima zida probila vlaga i plijesan, a na zapadnom zidu povrh pjevališta, gdje je bila naslikana sa mnogo malih figura, jedna bitka s Turcima, slika je bila toliko ruinirana, da su se jedva nazirale na mnogo mjesta figure. Isto tako, istočni zid oko arko triumfale bio

Vjekoslav Parać
na koru kliške
crkve uz svoj
autoportret
godine 1977.

IZ TEKSTA VEJKOSLAVA PARAĆA OD 15. KOLOVOZA 1977. O NASTANKU FRESKI U KLIŠKOJ CRKVI

»NARODIMA MIR BOŽE DARUJ«

je izoliran katranom, a na pobočnim zidovima su se nazirali likovi svetaca, slikani u plošno-bizantinskoj stilizaciji, a dosta je bio rabljen i ornamentalni motiv, pa i narodnog folklor.

Sve je to slikao početkom ovog stoljeća Šibenski dekorater slikar Inchiostri. Sve je to bilo slikano uljenim bojama.

Za crtanje velikih kartona /u naravnoj veličini/ pronašao sam nekoliko rola jakog papira u Splitu i naručio još nekoliko rola toga gapira. Uz ono malo pigmenta /fresko boje u prahu/ i kistova što sam ih iz Rima donio, naručio sam potrebni kvantum boja i kistova te pribavio čaše i razne posude i drugi potrebni alat, i dao sam na-

praviti drvenu paletu /tavolozu/ sa malim pregradama za boje, pogodnu za završni rad pri slikanju frsko tehnikom /Fresco buono/. Duskora sam dobio izvještaj o kemijskoj analizi stare žbuke zidova. Sadržavala je dosta veliki procenat salitre. To me je jako zabrinulo, pa sam ponovno i najstrože preporučio da se zidovi očiste do temelja i da se nakon toga temeljito operu. Preporučio sam da upotrebe štrcaljke / možda i one za polijevanje vinograda/ a nakon toga, kad se osuše da ih se polijeva sa likvidnom smjesom koju mi je inženjer Smodlaka dostavio. Nakon toga, u ateljeru u Splitu / nekada ateljer slikara Draganje/ počeo sam rad na crtanju velikih kartona.

Kad sam završio kartone dviju kompozicijskih grupa koje su bile potpuno ugljenom iscrtane i modelirane svjetlo-sjena, a k tome sam unio i boju mekanim pastelom i sve skupa fiksirao, s kartonima sam otišao na Klis i dao ih postaviti na određeno mjesto na zidu srednje lađe. Kad sam ih vidio na određenoj distanci i u određenom prostoru, imao sam dojam da se figure, premda su crtane u naravnoj veličini, gube u prostoru i da bi trebale biti veće. Ta konotacija me je uzdrmala i promatrao sam i mislio i eto, već jedno novo iskustvo što znači prostornost i distanca.

Vratio sam kartone u Split i odlučio nanovo prihvatiti rad u komponiranju cjelovitosti i počeo ra-

diti na novom projektu sa manjim brojem figura, ali većih od naravne veličine /figura otprilike visoka 2,40 m./ Inače, novi projekt kojeg sam radio počeo se razlikovati od projekta koji je već bio usvojen, ali ja sam nastavio u novoj, po mom mišljenju boljoj koncepciji cjelovitosti pogotovo što sam mjesto završne scene oslobodjenja Klisa nadodao još jednu grupu – „Narodima mir Bože daruj“. Nema sumnje da je ovaj projekt bio mnogo zreliji i idejno i stilski kompaktniji.

Istina, cijeli taj novi projekt nije bio izveden onako lijepo u temperi, nego je bio iscrtan olovkom u određenom omjeru. Bilo je i novih elemenata koje sam uveo, kao na primjer element simbolične ruke božje u nekim historijskim kompozicijama koje sam time spojio koncepcijski sa čisto sakralnim grupama.

Ovaj novi, po mom mišljenju istinu zreliji koncept, dostavio sam na uvid Komisiji, koja ga je odobrila u potpunosti.

FRESKE U ŽUPSKOJ CRKVI U KLIŠU

Na pročelnom zidu iznad trijumfalnog luka prikazan je u nadnaravnoj veličini, blagi, dostojanstveni lik Krista Učitelja.

Desnicom blagoslivlje, a u lijevoj drži otvorenu knjigu, Sa jedne i druge strane aureole označena su simbolična slova cjelovitosti istine njegove nauke - alfa i omega. Oko velikog Kristovog lika u siluetarnom, polukrugu prikazani su simboli evanđelja/ Anđeo - evanđelje po Mateju, lav - evanđelje po Marku, orao - evanđelje po Ivanu, bik - evanđelje po Luki.

Po idejnoj koncepciji sadržaja riječ evanđelja prelazi na apostole, učenike Kristove, koji mirno i pobožno nauku prihvaćaju.

Prva dva lika s jedne i druge strane amblema evanđelja su apostoli sv. Petar /sa simboličnim ključevima/ i sv. Pavao /sa knjigom i simboličnim mačem/. Pri dnu kompozicije, u prvom planu, su dva evanđelista - snažni lik sv. Mateja koji na svitku papirisa zapisuje evanđelje, a sa druge strane lik sv. Ivana evanđeliste, asketski mršav, koji u duhovnom zanosu kao da gleda viziju apokalipse.

Riječ Kristova prelazi na apostole, a po njima na zanosne sljedbenike i mučenike koji su postali sveci, U prvoj kompozicijskoj grupi desnog i lijevog zida crkve do pročelne kompozicije naslikani su sveci i svetece koji se u Klisu od davnih vremena slave. Imena svetaca i svetica su označeni u natpisima povrh jedne i povrh druge kompozicijske grupe.

Likovi svetaca su označeni s uobičajenim ikonografskim atributima. Za lik sv. Dujma kreiran je posebni atribut. Svebtac biskup drži u ruci zgradu koja je postala splitska katedrala sa zvonikom sv. Dujma. Za lik sv. Spiridona autor je odstupio od tradicionalne ikonografske sheme i prikazao sveca

koji se u cijeloj Dalmaciji mnogo slavi kao zaštitnik roda maslina. Sv. Spiridon prikazan je na ovoj freski kako blagosivlje dub iz kojega udaraju mladice maline.

HRVATI U DAVNINI KRST SVETI PRIHVATIŠE

U velikoj freski lijevoga zida crkvene lađe druga kompozicijska grupa prikazuje dolazak i krštenje Hrvata. Vrlo značajni historijski sadržaj lapidarno je slikarski prikazan. Vidi se ratnik sa kopljem, jedan muški i jedan ženski lik sa poljskim oruđem i volovska kola na kojima sjedi žena sa malim djetetom.

Dječaćić u ruci drži ptičicu. Polja su već obrađena. U polju na jednom antiknom ili starokršćanskom fragmentu sjedi benediktinac i tumači riječ Kristovu. Izraz lica benediktinca je produhovljen kao i pokreti ruku koje su čvrste ...ora et labora - moli i radi, bilo je veliko geslo redovnika sv. Benedikta. Drugi benediktinac pokrštava čovjeka koji na njivi kleči. Dva snopa zrelog žita i stari posječeni dub iz kojega udaraju mladice masline simbolično upotpunjuju sadržaj ove kompozicije iz najdavnije hrvatske povijesti na ovom dalmatinskom tlu drevne kulturne tradicije Mediterana.

U slijedećoj centralnoj grupaciji velike kompozicije lijevog zida crkvene lađe monumentalni likovni prikaz je izišao iz ovog povijesnog sadržaja: u ranijem srednjem vijeku benediktinci nosioci kršćanstva i nosioci kulture po cijeloj Evropi i u Hrvatskoj osnivaju samostane. Najstariji samostan u Hrvatskoj sagrađen je u VIII. vijeku u Rižinicama podno Klisa u zaklonjenoj, maslinama obrasloj dolini solinskog polja. Na temeljima antične vile rustike izgrađen je /kao što je redovito bivalo/ benediktinski samostan i crkva... Stoljeća se izredala naše povijesti... na gomilama kamenja, na zidici vinograda nađen je u Rižinicama znameniti kameni natpis „Pro duce Trepimiro“... pomolimo se i prignute glave...

Po historijskim arhivskim dokumentima knez Trpimir darovao je srebro za predmete crkvenog obreda crkvi u Rižinicama. U ovoj kompoziciji prikazan je smireni razboriti vladar knez Trpimir kako u rukama drži srebrni kalež kojeg će predati opatu benediktinskog samostana.

Kneza prate hrvatski velmože i župani. Benediktinci pognute glave pozdravljaju hrvatskog vladara kneza Trpimira. Prizor se događa pred skromnom crkvicom koja je izidana od starog kamenja i pokrivena kamenim pločama, kake su zapravo i bile prve starohrvatske crkvice, a slične i kasnijim crkvicama u ovom kraju, zidanim ulomljenim kamenjem kao i naše djedovske kuće u ovom kraju. Godine 846. prigodom hodočašća knez Trpimir zapisuje svoje ime u gradu Cividale - na pergameni, još

i danas sačuvanoj u tom gradu: „Trepimirus dux Croatorum“... to je najstariji zapis hrvatskog imena u povijesti i po tome počinje hrvatska povijest u sklopu naroda Evrope.

Kao nastavak pratnje kneza Trpimira prikazani su hrvatski konjanici, ali ta grupa vojnika ima i posebno simbolično značenje. Nad ovim konjanicima sa uspravljenim kopljima pojavljuje se iz oblaka okružena aureolom velika simbolična ruka Božja koja ih postavlja u historiju kom višestoljetnom zadatku branitelja kršćanstva. „Antemuralles christianitatis“ doslovni je citat historijskog teksta.

***

Ovu likovnu grupaciju posebno je bilo teško ukomponirati između lukova pilastra te prozora pod vijencem plafona. Prethodno su rađene mnoge sličice i crteži. Amblem ruke božje preuzet je i likovno slobodno interpretiran iz starokršćanske ranosredovjekovne umjetnosti. Simbol ruke božje pojavljuje se ikonografski u prikazivanju nekih biblijskih sadržaja. Ovaj ikonografski motiv poslužio je u ovom slušaju autoru da historiki sižeji dobiju sakralno značenje i tako se uklope u cjelovitost idejne koncepcije.

MONGOLE I INE NEVJERNIKE OD KLISA ODBIŠE

Peta kompozicijska grupa freske lijevog zida prikazuje obranu Klisa od Mongola i drugih nevjernika /Tatara/. U XIII. stoljeću u Klisu je u sklopu Ugarsko-hrvatske države. Ugarski kralj Bela IV. povlačeći se pred strašnom navalom Tatara neko vrijeme zaklanja se u

tvrdi Klis. Strijelci koji u snažnim pokretima odapinju obrambene strijele sa bedema kliške tvrđave simbolično prikazuju ulogu Klisa u povijesti srednjeg vijeka.

U feudalnom srednjem vijeku Klisom su vladali hrvatski knezovi, prkosni knez Domaldo te moćni Šubići, najodličniji predstavnici hrvatskog srednjovjekovnog plemstva.

***

U ovoj krajnjoj kompozicijskoj grupi naslikana su četiri portreta. Lik sa križem na zidu tvrđave portret je župnika Klisa don Ante Petaka koji je izborivši sredstva i razborito ih raspoređujući zaslužan za uređenje crkve. Drugi lik je portret inženjera Ranka Smodlake koji je vodio konstrukcione radove uređenja i popravka te je bio inicijator prijedloga za oslikavanje unutrašnjosti crkve.

Pri završetku ove kompozicije lijevog zida naslikana su frontalno dva portreta, i to hrvatskog povjesničara don Lovre Katića i autoportret slikara Vjekoslava Paraća. Don Lovre drži knjigu ukazujući na historijska zbivanja, a slikar Parać drži kist i čašu boje i kao da u imaginaciji odabire sadržaj za slikarsko-epsku koncepciju svojih fresaka u kliškoj crkvi.

Na desnom zidu srednje lađe prva grupa u historijskom slijedu „Megdan s Bakotom silnim Parizović prihvat“ simbolično prikazuju pojavu velike turske sile. Ogromnom Turčinu Bakoti na megdan izlazi mladi kliški uskok Miloš Parizević i na megdanu potuče Turčina. Ovaj sadržaj zabilježen u povijesti Klisa i opjevan u „Pismarici“ Kačića ima po sadržaju

analogije sa biblijskim sadržajem Davida i Golijata, Pri vrhu i ove kompozicijske grupe pojavljuje se iz oblaka velika ruka božja kao simbol vrhunaravne moći koja upravlja ljudskim zbivanjima. Predio podno sjeverne strane kliške tvrđave, dosta ravna ledina, na kojoj su se odvijale mnoge borbe i megdani, i danas nosi naziv „Megdan“.

TURCI BRANITELJA KRUŽIČA POGUBIŠE

Koncepcija kompozicijske grupe koja slijedi nastala je iz povijesti Klisa. Opsjednutim uskocima u kliškoj tvrđavi dolazi u pomoć sa svojom vojskom slavni Petar Kružič. Uz obalu mora u Solinskom zaljevu zmetne se ljuta bitka i ne mogavši odoliti velikoj turskoj sili Kružičevi vojnici povuku se na brodove. Navale Turci i u strašnoj borbi Petru Kružiču odsjeku glavu. Nataknutu na koplje kao trofej odnesoše odsječenu glavu Petra Kružiča pod zidine kliške tvrđave. Vidjevši odsječenu glavu svog junačkog kapetana branioci popuste i uz časni uvjet iziđoše sa oružjem iz tvrđave. Morem otplove u Senj sa trupom bez glave svog kapetana i ponesoše zavjetne ključke Klisa grada. Uskok Parizović gospod Trsata zapali zavjetnu voštanicu koja je bila velika kao onaj golemi Turčin Bakota.

Nastavlja se u Senju dramatska i krvava historija Uskoka, strašnih gusara i osvetnika u čestim borbama sa Turcima i Mlečanima koji su ih na moru progonili. U jednoj borbi na moru Mlečani zarobe kliškog, a tada senjskog Uskoka Miloša Parizovića i objese ga na lantinu arbora galije. Strašne Senjske uskoke uništila je inter-

vencija velikih državnih sila i austrijski car Ferdinand raseli Uskoke iz Senja i njihove brodove uništi. U doba tih zbivanja Klis je u turskoj vlasti ostao dvjesto godina.

Centralna kompozicija u freski desnog zida dinamično borbeno također je u sintezi sadržaja, a likovno epski monumentalna oblikovana, u vezi sa historijom Klisa i općenito u vezi borbi s Turcima. U XVII. stoljeću u doba rata od Kandije koji je trajao 20 godina slavni mletački vojskovođa i generalni providur Dalmacije Leonardo Foscolo sa raznonarodnom vojskom opsjedne Klis. U toj vojsci jaka borbeno snaga su bili i dalmatinski krajišnici, „Forza territoriale“ ili „Crajine“, kako su ih Mlečani zvali. Te čete naših krajišnika vođene svojim gordim serdarima i junačkim harambašama mnogo su doprinijeli u svim borbama protiv turske sile. Godine 1648. Klis je od Turaka bio oslobođen. U ovoj centralnoj kompozicijskoj grupi desnog zida kliške crkve rat - krvava strahota nasilja i ubijanja - vrlo je sumarno prikazan kao sudar borbenih sila. Prikazan je zanosni nalet oslobodilaca i bijesni otpor sile koja već popušta.

Slijedeći osnovnu idejnu koncepciju sadržaja sakralnih kao i historijskih, protkanih sakralnom kršćanskom idejom, nekonkventno bi bilo završiti ciklus s jednom borbenom ratnom scenom, makar to bila i pobjeda. Slijedeća i zadnja kompozicijska grupa ovog ciklusa čisto je simbolična u smislu kršćanske i humane ideologije. „Mir narodima Bože daruj“ naslov je sadržaja ove kompozicijske grupe. Blagi lik anđela mira sa velikim krilima držeći u ruci granu posvećene masline pojavljuje se u skupini žena, ljudi i djece ovog kroz historiju toliko nemirnog, junačkog i izmučenog kraja. Narod moli za mir i tom molitvom izražava svoje najosnovnije plemenite ideje. Nekadašnji ratnik, sada težak, kleči na svojoj baštini, do tog čovjeka vidi se u tamnom starinskom kabanu lik starca guslara.

Anđeo mira svojim likom nosi blagi dah riječi Kristova evanđelja, duh nauke koja nije ugušena ni kroz sva burna dramatska stoljeća ljudskih zbivanja što ih je historija zabilježila u ovom kraju, a čiji spomen je sačuvan i u onim snažnim homersko monumentalnim stihovima starca guslara.

OGRADA KORA /PJEVALIŠTA/

U ogradi kora ugrađena su tri drvena reljefa sa likovima anđela koji muziciraju na nagim narodnim instrumentima. Prema crtežima /kartonima/ autora, reljefe je izradio kipar i rezbar Ante Ivanišević. Drvene klupe u crkvi izrađene su prema nacrtu arhitekta Đuke Kavurića u radioni Jelaska u Splitu. Ogradu kora i vratnice izradila je stolarska radiona A. Benzon u Solinu.

Paraćev autoportret uz portret don Lovre Katića

Vjekoslav Parać: Tri anđela svirača 1939., tempera-pauspapir 36,2 X 53 cm, nova akvizicija u zbirci Javne ustanove u kulturi »Zvonimir« Solin

Vjekoslav Parać: Zamisao freske za zid trijumfalnog luka župske crkve u Klisu 1936 tempera-papir 49,5 X 38,8 cm, nova akvizicija u zbirci Javne ustanove u kulturi »Zvonimir« Solin

S utakmice Cibalia – Solin 0:0

Damir BEGOVIĆ

SUPERSPORT PRVA NL – NK SOLIN: NAKON 9. KOLA SOLINJANI U ZLATNOJ SREDINI, ALI NEZADOVOLJNI SUĐENJEM

LJUDI U CRNOM

Pobijedili smo, ali nećemo šutjeti. Nećemo šutjeti ni dalje. Mi ćemo kao Nogometni klub Solin, klub stoljetne tradicije i najdugovječniji u ovom natjecanju, kako bismo obranili svoj i dignitet nogometa, i dalje javno ukazivati na sve tendenciozne propuste i na sva eventualna nesankcioniranja odgovornih za njih – stoji u priopćenju NK Solin

Priredio: Miro Podrug

Solinjani su protiv Rudeša u 8. kolu ostvarili rezultatski minimalnu ali veliku pobjedu protiv jakog suparnika, jednog od favorita za elitni razred. Trener Golem nije mogao računati na četvoricu standardnih igrača, vratara Topića, Ninčevića, Tomića i Puljića, stoga je ova pobjeda za Modre još i slađa, i odmakla ih je prema gornjem dijelu prvenstvene ljestvice. Nadasve su najučinkovitija momčad u ligi s 13 pogodaka, premda se trener Golem žali na učinkovitost! Posljednji zvižduk nakon pobjede nad Rudešom Solinjani su dočekali uzdignutih ruku, zaslužili su pobjedu jer su psihički bili jači suparnik. NK Solin pobijedio je Rudeš, ali nezadovoljni su suđenjem, baš kao i u 7. kolu u Bijelu Brdu. Stoga je uslijedilo službeno priopćenje za javnost na klupskim stranicama, koje prenosimo u cijelosti.

- Kome je to interes raditi na štetu hrvatskog nogometa? Kome je to među nama interes mutiti vodu i pretvarati je u smrdljivu močvaru? Tko to želi obezvrjeđivati svakodnevni rad i trud hrvatskog prvoligaškog nogometaša i sportskog djelatnika i sudbine im prepuštati pojedincima u crnim »odijelima« koji samovoljno

ili ne daj Bože, prema uputama nekoga, odrađuju prljave poslove na štetu aktera, klubova, nogometne igre, gledatelja, fair-playa, a u konačnici – cijelog hrvatskog nogometa?

Tek je osam kola za nama, a suđačkih pogrešaka dovoljno je i za cijelu sezonu. To što su naše prvoligaške (Prva NL) utakmice rijetko, odnosno praktički nikako pred očima gledatelja na malim ekranima, jedna je druga tema, ali itekako vezana uz aktualni problem. Nitko, odnosno, malo tko vidi, pa kao, problema nema, mislit će neki. Prvoligaške

se utakmice javno ne analiziraju (iznimke samo potvrđuju ovo pravilo), ocjene sudaca su tajna. I bez obzira na to kakve kardinalne, lagali bismo kad bismo ovdje napisali samo – nenamjerne, pogreške radili pojedinci koji nisu ni dorasli ovom drugom razredu hrvatskog nogometa, uredno se delegiraju i za iduće kolo. Imamo za to i primjere, ali sačuvat ćemo ih za neki drugi put.

Reagiramo s razlogom sada, nakon naše velike pobjede protiv favoriziranog Rudeša. U taj smo dvoboj ušli s nekolicinom odsutnih igrača, bez kapetana

i dokapetana, obojica su na tribinu morali nakon kartonijade, doslovno izivljavanja, kolo ranije u Bijelom Brdu kad nam je protiv BSK-a pravdu, barem formalno, trebao dijeliti Ivan Čučić iz Velike Gorice. Isključio je u tom susretu sve što se isključiti dalo, poništio nam regularni gol, isključio trenera... Izazvao ljudske reakcije naših predstavnika, igrača, koje su sigurno dijelom i neprimjerene kad se cijela stvar izvuče iz konteksta. Ali ono što smo ne samo kao sportaši, već i ljudi, od samog početka doživljavali na travnjaku, nije nam ostavljalo puno prostora. Ljudski je, a i sportski, pokušati se braniti od napada, premda su i sukno i škaru u jednog te istog čovjeka... Koji je unatoč lošem i tendencioznom suđenju nagrađen delegiranjem već i u idućem kolu. Kako to protumačiti nego bahatošću i rujanjem?!

A u tom idućem kolu, značajno oslabljeni upravo zbog navedenog izivljavanja u Bijelom Brdu, stigao nam je Rudeš, lider, momčad jakih pojedinaca, a za glavnog suca nam je poslan Antonio Škobić iz Osijeka koji je, pazite sada, Solinu do tada sudio pet puta. U tih pet puta Solin je imao točno – nula pobjeda. Četiri poraza i jedan remi. Sudac Škobić otišao je iz Dugopolja sa srušenom tradicijom, uspjeli smo pobijediti, ali, vjerujte, samo zato što smo bili značajno bolji. Da je to bila izjednačena utakmica ili da smo bili samo malo bolji, tradicija naših rezultatskih neuspjeha vjerojatno bi se nastavila. Spomenuti sudac Škobić uspio je, nakon mnogih grešaka na našu štetu, kao kulminacija svega ne dosuditi penal nad našim napadačem Stephenom Chineduom premda je bio toliko očit da bi i Rudešov trener pokazao na bijelu točku. Osjetilo se u Škobićevom gardu što nas čeka, no naši su momci opečeni iskustvima iz prethodnih kola dobili samo dodatan motiv i pobijedili svoje nedjeljne suparnike. Zar je to opravdanje? Zar nogomet nije igra 11 na 11?

Tek je osam kola za nama, naglašavamo opet, žalosno je što se netko očito trudi sav taj stalni

Treneri Cibalijske i Solina, Tomislav Radotić i Toni Golem

trud i rad nogometaša i sportskih djelatnika zaprljati ustajalom vodom iz močvare za koju se nadamo da je samo personifikacija nečega što je ostalo u dalekoj prošlosti. Pobjedili smo, ali nećemo šutjeti. Nećemo šutjeti ni dalje. Mi ćemo kao Nogometni klub Solin, klub stoljetne tradicije i najdugovječniji u ovom natjecanju, kako bismo obranili svoj i dignitet nogometa, i dalje javno ukazivati na sve tendenciozne propuste i na sva eventualna nesankcioniranja odgovornih za njih. Otvoreno i kontinuirano. Nadamo se samo da nam se više neće dati povoda. Ovaj prekršaj nad Chineduom i nedosuđeni penal samo je kulminacija svih prethodnih grešaka u jučerašnjoj utakmici protiv NK Rudeš u kojoj smo slavili ali svejedno ne možemo dopustiti da ovakve stvari prođu bez upoznavanja najšire javnosti i odgovornih... Jer protiv NK Rudeš nije bilo prvi put ove sezone. Nadamo se da je zadnji – stoji u priopćenju NK Solin.

SOLINJANI NEOKRZNUTI PROTIV LIDERA U VINKOVCI

Solin u Vinkovcima po prvi put ove sezone nije zabio goll! Doduše, nije ga ni primio pa je derbi 9. kola Prve nogometne lige okončan bez pogodaka! Nije to bila utakmica koja baca u trans, Solinjani su se predstavili kao čvrst suparnik, koji je hermetički zatvorio prilaze svojim vratima što je za ionako neuvjerljiv Cibalijski napad (samo sedam pogodaka u devet ovosezonskih utakmica) bila nerješiva enigma. U prvome dijelu Cibalia je ostala bez udarca u suparnički okvir, dok je na drugoj strani Solin zaprijetio jednom, preko Liberijca Nimelija. Cibalia je ovim remijem zadržala diobu prvoga mjesta s Rudešom koji je danas remizirao s Vukovarem 1991; Nebeskoplavi i Rudeš imaju po 16 bodova. I u sljedećem kolu Cibalia je domaćin, u Vinkovce stiže Dugopolje, a Solinjani u Dugopolju dočekuju Vukovar 1991.

Redoslijed Supersport Prve NL, nakon 9. kola: 1. Rudeš 16, 2. Cibalia 16, 3. Croatia 15, 4. Orijent 1919 14, 5. Jarun 13, 6. Vukovar 1991 12, 7. Solin 12, 8. Dugopolje 11, 9. Dubrava Tim kabel 11, 10. Kustošija 10, 11. BSK 7, 12. Hrv. dragovoljac 6.

KUP HNS – U ŠESNAESTINI FINALA SOLIN DOMAĆIN SLAVENU BELUPU U DUGOPOLJU

Solin je izabrio igranje u završnici SuperSport Kupa HNS-a. U šesnaestini završnice Solinjani su domaćini Slavenu Belupu, članu hrvatskog elitnog razreda, u Dugopolju, u utorak 18. listopada 2022. a početkom u 15 sati.

NOGOMET HNK SLOGA-MRAVINCE 3.NL JUG:

NAKON 8. KOLA SLOGA BLIZU ZAČELJU!

MRAVINCE - Igralište Glavica. Gledatelja 100. Sudac: Lukša Klaić (Konavle). Pomoćni sudci: Krešić i Proleta.

STRIJELCI: 1:0 – A. Vuković (24/11m), 1:1 – Jordan (64), 1:2 Bubalo (70), 1:3 – Bubalo (83). SLOGA-MRAVINCE: Milaković, B. Matković (od 84. Cikatić), Milanović, Katuša (od 73. Petranić), Simpson (od 73. Buble), Pezo (od 62. Radić), Marović, Galić, L. Vuković, Čubelić, A. Vuković. Trener: Karlo Trumbić.

ZADAR: Stojanov, Rončević, Muić, Iveljić, Jordan (od 88. Ricov), Jerbić, I. Bubalo, Viduka (od 75. Jurić), Senki (od 46. Banović), Djeveljekaj, Pranić. Trener: Želimir Terkeš.

IGRAČ UTAKMICE: Ivan Bubalo (Zadar).

Lider je uspio u drugom poluvremenu okrenuti rezultat, u svega šest minuta Zadrani su iskoristili smušenost domaće obrane. Domaći su došli u vodstvo u 24. minuti, vratar Stojanov ruši u svom kaznenom

Ante Vuković
branič Sloga

prostoru Marija Marovića u brzom kontri, sudac ispravno sudi kazneni udarac. Iskusni branič Ante Vuković pogađa s bijele točke, za 1:0.

U drugom dijelu Zadrani nastavljaju sitni vez ali ovaj put efikasnije zahvaljujući padu koncentracije domaće momčadi u fazi obrane. Poravnao je Marko Jordan u 64. minuti s deset metara pokraj nemoćnog vratara Milakovića. U 70. Ivan Bubalo je na identičan način povisio na 2:1, gađao je neometan! Konačan rezultat i zasluženu pobjedu je potvrdio Bubalo u 84. minuti.

Redoslijed 3. NL Jug, nakon 8. kola: 1. HNK Zadar 20, 2. Uskok 19, 3. Zagora 18, 4. Junak 13, 5. Vodice 13, 6. Primorac (B) 13, 7. GOŠK Kaštela 11, 8. Hrvatski vitez Posedarje 10, 9. Kamen 10, 10. GOŠK – Dubrovnik 1919 8, 11. HNK Sloga – Mravince 8, 12. Urania 7, 13. RNK Split 7, 14. Neretvanac 7, 15. HRNK Zmaj (M) 7, 16. Neretva 6. **M. PODRUG**

NOGOMET 1.ŽNL NS ŽSD: NK OMLADINAC

NAKON 5. KOLA OMLADINAC SEDMI

S utakmice Omladinac – Jadran KS u Kavi

VRANJIC - SC Kava. Gledatelja 150. Sudac: Josip Zec (Split).

STRIJELCI: 1:0 – M. Radić (26), 1:1 – Franić (67).

OMLADINAC: J. Radić, Livaja (od 63. Hrabar), Puljiz, Vojković, K. Podrug, Brdar (od 81. P. Podrug), Vučemilović-Alegić, M. Radić, Belajić, Boban, Bilojelić.

Trener: Vinko Marača.

JADRAN (KS): Bartulović, Čurčić (od 72. Šerić), Biuk, Šestan, Buzov, Marić-Arić, Prolić (od 66. Roso), Dević, Ratković (od 88. Ivanda), Šiškov (od 88. F. Katić), Franić. Trener: Radoslav Tomas.

Susjedski derbi Vranjičana i Sućurana završio je miroljubivo,

1:1, neodlučno je najpravednije. Domaćinima je pripalo prvo, a gostima drugo poluvrijeme. Pogrešku gostujuće obrane i asistenciju Nine Vučemilović-Alegića u 26. minuti je Marin Radić efektno završio pogotkom. U 67. poravnao je Željko Franić nakon točnog pasa Jure

Šiškova.

Redoslijed 1.ŽNL nakon 5. kola: 1. Omiš 13, 2. OSK 11, 3. Jadran KS 11, 4. Mladost Proložac 9, 5. Imotski 9, 6. Slaven Trogir 8, 7. Omladinac Vranjic 7, 8. Val 7, 9. Mračaj 7, 10. Orkan 4, 11. Jadran (T), 12. Primorac (S) 3, 13. Vinjani 2, 14. Tekstilac 1.

Trener Dragan Crnov i judašica Lara Cvjetko

JUDO JK SOLIN HRVATSKO FINALE NA SVJETSKOM PRVENSTVU U JUDU U UZBEKISTANU

BARBARA MATIĆ (JK PUJANKE) ZLATNA, A LARA CVJETKO (JK SOLIN) SREBRENA

Predsjednik vlade RH Andrej Plenković je primio najbolje na svijetu

Djevojkama je u Uzbekistanku pošlo za rukom ono što je samo nekolicini njih uspjelo, a to je tzv. »dvostruko finale«. Do sada se time mogu pohvaliti tek tri sadašnje i jedna bivša država, a to su Japan, Kina, Kazahstan i SSSR

Priredio: **Miro PODRUG**
Fotografije: **HJS i Jakov Teklić**

Prekrasan dan hrvatsko-ga juda u prijestolnici Uzbekistana, Taškentu. Hrvatska je na Svjetskom prvenstvu dobila svjetsku prvakinju i svjetsku doprvačinju u istoj kategoriji, do 70 kg. Protagonistice ove senzacionalne priče su Splitska Barbara Matić članica JK Pujanke, i Zagrepčanka sa solinskom adresom Lara Cvjetko članica JK Solin. U hrvatskom finalu, Barbara Matić obranila je titulu svjetske prvakinje nakon minute i pol borbe. Dok je Lara izbjegavala pokušaj bacanja, Barbara se odlično snašla, te tranzicijom u parter došla do poluge i natjerala 21-godišnju Laru, novopečenu seniorki, mlađeseniorsku europsku prvakinju iz 2020. da preda borbu! Prema posljednjem popisu stanovništva Hrvatska broji nešto više od 3.7 milijuna, a djevojkama je u Uzbekistanku pošlo za rukom ono što je samo nekolicini njih uspjelo, a to je tzv. »dvostruko finale«. Do sada se time mogu pohvaliti tek tri sadašnje i jedna bivša država, a to su Japan, Kina, Kazahstan i SSSR. Aktualna svjetska prvakinja, Hrvatica Barbara Matić, pod vodstvom trenera Vladimira Preradovića, ušla je u povijesne knjige nakon osvajanja naslova 2021., a danas je istaknula da je ovdje u Taškentu kako bi ostala vlasnica crvene oznake na leđima. Tijekom dana njezina je snaga nadmašivala svoje protivnice, a u polufinalu je ponovno morala dokazati svoju svjetsku klasu protiv Japanke Shiho Tanake. Par je došao do zlatnoga boda, ali Japanka se jednostavno nije mogla približiti i Matić je osigurala svoje mjesto u finalu, jer je Tanaka »pokupila« tri opomene. Na susjednoj strunjači bio je još jedan razlog za oduševljenje hrvatske delegacije. Druga Hrvatica Lara Cvjetko, pod paskom svoga trenera Dragana Crnova, bila je u igri, izbacivši Francuskinju Margaux Pinot i Nizozemku Sanne Van Dijoke za mjesto u polufinalu protiv Japanke Nizoe Saki. Ponovno su Hrvatice pokazale odličnu

Gradonačelnik Solina Dalibor Ninčević je Lari uručio cvijeće na dočeku

Čestitke Lari od Ane Viktorije Puljiz i predsjednika kluba Ilije Kokeze

Dogradonačelnik Solina Ivica Rakušić je čestitao svjetskim doprvcima

fizičku pripremu i natjeralo su parnicu da pokupi tri opomenu. Utorak ujutro, 11. listopada 2022. sletio je avion iz Istanbula u kojem su bile finalistice Svjetskog prvenstva Barbara Matić i Lara Cvjetko vratile su se u Hrvatsku, zlatna i srebrna u kategoriji do 70kg. Heroine koje su zadužile hrvatski judo u onom najboljem mogućem smislu, ali i sport općenito.

Roditelji, prijatelji, navijači, predstavnici medija i saveza, su pomalo nestrpljivo čekali na aerodromu »dr. Franjo Tuđman« pojave najpopularnija lica juda u Hrvatskoj. Susretljive s medijima, ali skromne i ponizne iako su pokorile judo svijet, kao da pred njima nisu padale Olimpijske i Svjetske medalje, djevojke iz nacionalnih saveza s milijunskim budžetima, u eurima naravno.

Kratka stanka, osvježanje i tek jedva vremena za kavu a Barbara i Lara već su se uputile prema Banskim dvorima na prijem kod predsjednika Vlade RH Andreja Plenkovića.

- Na činjenicu da imamo svjetsko zlato i srebro u džudu ponosna je i zahvalna čitava Hrvatska, koja se može pohvaliti da je postala svjetska velisila u ovom sportu, naglasio je Andrej Plenković.

SOLINJANI DOČEKALI SVOJU HEROINU ISPRED DVORANE NA BILANKUŠI!

Mnogi Solinjani, članovi solinskoga judo kluba, prijatelji, predstavnici medija, te čelnici grada Solina na čelu sa gradonačelnikom i donaćelnicom Daliborom Ninčevićem i Ivicom Rakušićem, dočekali su Laru i njezinoga trenera Dragana Crnova. Bilo je tu i nezaboravnih zagrljaja i čestitki, nadove treba spomenuti solinsku reprezentativku Anu Viktoriju Puljiz, predsjednika kluba Iliju Kokezu, a posebno je bio dirljiv kontakt s alfom i omegom JK Solin Brankom Crnovom, koji je eto dočekao i svjetsku seniorsku medalju u vitrinama kluba na Bilankuša, kojega je baš On utemeljio!

KOŠARKA A2 LIGA JUG TRENER SENIORA STIŽE IZ NJEMAČKE!

DINO ERCEG NOVI TRENER SENIORA KK SOLIN!

Dino Erceg je igračku karijeru počeo u kadetima Alkara, juniorski staž je odradio u KK Zagreb, a seniorsku karijeru gradio preko hrvatske Premijer lige, te se otisnuo u inozemstvo putem Finske, Rumunjske, Francuske, Kosova i Grčke, da bi zadnje igračke godine proveo u Njemačkoj gdje se i skrasio kao trener u već spomenutom Scanplus Elchingenu

Priredio: Miro PODRUG

Trener Ljubo Šamadan, koji je vodio seniore protekle sezone, odlučio se više posvetiti školi košarke pa se otvorilo mjesto trenera seniora. Uprava nije duljila, vagalo se između nekoliko opcija i na kraju je odluka pala na jedno ime, a to je Dino Erceg! Mladi trener, Sinjanin Dino Erceg nova je akvizicija u stručnom stožeru. Stiče iz njemačkoga niželigaša Scanplus Elchingena! Igračku karijeru je počeo u kadetima Alkara, juniorski staž je odradio u KK Zagreb, a seniorsku karijeru gradio preko hrvatske Premijer lige, te se otisnuo u inozemstvo putem Finske, Rumunjske, Francuske, Kosova i Grčke, da bi zadnje igračke godine proveo u Njemačkoj gdje se i skrasio kao trener u već spomenutom Scanplus Elchingenu. Prvu godinu kao pomoćni, a nakon toga preuzima palicu glavnoga trenera i vodi ekipu tri sezone sve do trenutka dok nije nastupila globalna pandemija kada se s obitelji vraća u rodni Sinj. Seniori Solina se pod njegovim vodstvom spremaju za predstojeću sezonu. Puno je tu pridošlih igrača za koje će sigurno trebati vremena da se ukomponiraju, a znamo da je vremena u

sportu uvijek malo.

- Uz naše domaće igrače, kapetana Petra Barišića i Josipa Kunca, od prošle sezone su tu Domagoj Šakota i Martin Bilandžić. Iz Cetinske krajine ove sezone nam dolaze braća Josip i Jure Boban, te Jurica Jagnjić. Iz Kaštela je stigao jedan od vodećih strijelaca prošle sezone Jakov Sanader, a iz Splita bivši junior Marin Jakoliš. Na popisu su još i mladi igrači Ivan Lapenda, Karlo Bakić, Andrija Galić i Tino Radovanović. Respektabilna ekipa sastavljena mahom od igrača koji su igrali na većem nivou što nam daje za pravo da očekujemo iskorak ove sezone. Do sada smo odigrali tri prijateljske utakmice, dvije sa Ribola Kaštela i jedna sa Mislavom. Prva prava provjera je kada igramo prvu službenu utakmicu protiv KK Drniš u četvrtfinalu regionalnoga kupa »Krešimir Čosić« - rekao je Mirko Podrug, tajnik KK Solin. Ove sezone A2 liga - jug broji 10 klubova i to : KK Solin, KK Cetina, KK Mislav, KK Amfora, ŠK Dubrovnik, KK Sukošan, HKK Trogir, KK Diadora, OKK Dražen Petrović i KK DOŠK - Drniš. Početak sezone po rasporedu je 22. listopada 2022.

Trenerica Danijela Banović i natjecatelji Karate kluba Dalmacijacement u Šibeniku

KARATE KK »DALMACIJACEMENT«

MEDALJE SOLINJANA U LIGI I KUPU JADRANA

U Šibeniku 2. listopada 2022. održana je Dalmatinska karate liga, 3. kolo. Nastupilo je 449 natjecatelja iz 22 kluba. Karate klub »Dalmacijacement« iz Solina, pod vodstvom trenerice Danijele Banović, osvojio je pet medalja. Cicibanka Klara Sabljčić zlato, cicibani Mateo Lukač zlatnu, Frane Banjan srebrenu a Christian Čaljkušić Cano brončanu medalju. Mlađi učenik Duje Škokić je osvojio broncu.

U Splitu, 9. listopada 2022. održan je Kup Jadrana, međunarodno natjecanje u katama i borbama. Karate klub

»Dalmacijacement« ostvario je odlične rezultate. U katama cicibanke Klara Sabljčić zlato i Sara Brčić srebro. Cicibani Ivano Jasprica srebro i Petar Puhalo brončanu broncu. Mlađi učenici su se također okitili medaljama, Frane Banjan zlatom i Christian Čaljkušić Cano broncom. Učenik Andro Vučemilović i učenica Tonka Šimić osvajaju srebrenu medalju.

U kumitama (borbama) juniorka Marta Šimić u kategoriji do 66 kg u jakoj konkurenciji osvaja srebrenu medalju. Trenerica Danijela Banović je na oba natjecanja veoma zadovoljna rezultatima svojih natjecatelja. M.P.

Šahisti Solin-Cemex s pobjedničkim peharom

ŠAH GŠK »SOLIN-CEMEX« PRVAK HRVATSKE ZA 2022. – OSVOJENA DVOSTRUKA KRUNA!

DESETI JUBILARNI PUT PRVACI HRVATSKE!

Još jedan pehar prvaka RH u klupskim vitrinama »Solin-Cemexa« u Solinu. Na prvenstvu Hrvatske u šahu održanom u Poreču od 23. rujna do 3. listopada 2022., momčad GŠK »Solin-Cemex« osvojila je naslov prvaka države! Budući su Solinjani u lipnju ove godine već osvojili Kup, osvajanje dvostruke krune potvrdilo je kako se ove godine najbolji šah u Hrvatskoj igra upravo u Solinu! Tajnik kluba Igor Juretić nam je detaljno opisao put do desetog klupskog trofeja Kupa RH.

U izuzetno napetoj završnici, u troboju »Liburnije«, »Zagreba« i »Solin-Cemexa« Solinjani su odnijeli vrijedan trofej. Presudno je bilo predzadnje 8. kolo, u kojemu je izvojevana najvrjednija pobjeda na turniru, protiv prvog favorita za osvajanje naslova, protiv Riječke »Liburnije«.

Presudni bod vrijedan naslova donio je Davor Rogić s crnim figurama u izvrsnoj partiji protiv Ognjena Jovanića. Kako je u isto vrijeme Mornar svladao Zagreb, bilo je jasno da se pokal vraća na Jadro. U posljednjem kolu Solinjani su odigrali rutinski neriješeno protiv pretposljednog Stridona što je bilo dovoljno za osvajanje naslova.

Pobjednička momčad »Solin-Cemexa« nastupila je u sastavu: Donchenko Alexander (Njemačka), Livić Leon, Christiansen Johan Sebastian (Norveška), Saša Martinović, Davor Rogić, Ognjen Cvitan, Bojan Kurajica i kapetan Ivica Armanda.

M.PODRUG

RUKOMET 2.HRL JUG: ŽRK »PETASON-VRANJIC« ODIGRANA TRI PRVENSTVENA KOLA

DVIJE GLATKE POBJEDE I TIJESAN PORAZ

Prvenstvo 2. HRL Jug rukometašica počelo je 24. rujna 2022., a liga broj 11 klubova. »Petason-Vranjic« je započeo pobjedom protiv Marine Kaštela u Kaštel Sućurcu. Uslijedio je poraz od Orkana i pobjeda nad Zadrom. - Dvije glatke pobjede i tijesan poraz od Orkana je solidan učinak. Ekipa je pomlađena iz svoga kadrovskog resursa što sma-

Rukometašice i struka »Petason-Vranjica«

tramo da je zalag za budućnost. Prije dvije godine akcent je bio na školu rukometa kako bi u razdoblju od četiri godine napali 1. HRL sa svojim snagama. Omladinski pogon djeluje kroz tri Državne, četiri Županijske i mini rukometom. Nadamo se da će pomladak i ove godine ostvariti plasmane na završnice prvenstva Hrvatske – rekla je Anita Tonka Božić tajnica i trenerica ŽRK Petason-Vranjic. M.P.

Siniša Vitez i Petar Gorša, u Kairu po Olimpijsku kvotu

STRELJAŠTVO SD DALMACIJACEMENT: NA SP U KAIRU JE LOV NA OLIMPIJSKE KVOTE ZA IGRE U PARIZU

PETAR GORŠA I MIRAN MARIČIĆ NAJJAČI SU HRVATSKI ADUTI U EGIPTU

U Kairu je lov na olimpijske kvote za igre u Parizu 2024. njih čak 32. Idu po četiri iz svake olimpijske discipline i to je u prvom redu prilika da do njih dođu dva najbolja hrvatska strijelca Petar Gorša i Miran Maričić, jer su ove sezone u sjajnoj formi

Hrvatska streljačka reprezentacija će nastupiti na Svjetskom prvenstvu zračnim i malokalibarskim oružjem u glavnom gradu Egipta Kairu. Na popisu se nalazi 19 strijelaca i pet članova stručnoga tima. Na SP u Kairu je lov na olimpijske kvote za igre u Parizu 2024. njih čak 32. Idu po četiri iz svake olimpijske discipline i to je u prvom redu prilika da do njih dođu dva najbolja hrvatska strijelca

Petar Gorša i Miran Maričić, jer su ove sezone u sjajnoj formi. Njihovom treneru Solinjaninu Siniši Vitezu Ol u Parizu bila bi šesta Olimpijada, čime se može malo njih pohvaliti u Hrvatskoj! Mali kalibar, puška 3x20: Seniori Miran Maričić, Petar Gorša (DC) i Andrija Mikuljan, seniorke Marta Zeljković (DC) i Tanja Borović. Tim MK puška (3x20): seniori Miran Maričić, Petar Gorša (DC), seniori; Mix mk puška (3x20) Petar Gorša - Marta Zeljković

(DC) i Miran Maričić - Tanja Borović
MK puška (3x20): Juniori Tvrtko Vrcić, Luka Jambreuš i Darko Tomašević, Juniorke Amadea Urbas (DC) i Estera Herceg. Tim MK puška (3x20) i Mix mk puška (3x20, juniori i juniorke:) Tvrtko Vrcić, Luka Jambreuš, Darko Tomašević, Amadea Urbas i Estera Herceg. MK puška 60 ležeći senior Petar Gorša, te juniorka Lana Špirelja sport pištolj 25m. Seniori zračna puška: Miran

Maričić, Petar Gorša i Borna Petanjek. Seniorke zračna puška: Valentina Gustin, Marta Zeljković i Tatjana Banjac. Tim zračna puška seniori: Miran Maričić, Petar Gorša i Borna Petanjek. Tim zračna puška seniorke: Valentina Gustin, Marta Zeljković i Tatjana Banjac. Juniori zračna puška: Darko Tomašević, Tvrtko Vrcić i Luka Jambreuš. Juniorke zračna puška: Amadea Urbas i Estera Herceg. Tim zračna puška juniori: Darko Tomašević, Tvrtko Vrcić i Luka Jambreuš. Juniorke zračni pištolj Anna Čukušić (DC) i Lana Špirelja. Seniori zračni pištolj: Željko Posavec (DC) i Uroš Kačavenda. Zračni pištolj seniorke: Lana Skeledžija i Matea Omazić (DC) Mix timovi zračno oružje - Seniori/seniorke zračna puška - Seniorke/seniori zračni pištolj: Marta Zeljković - Miran Maričić, Valentina Gustin - Petar Gorša, Lana Skeledžija - Željko Posavec, Matea Omazić - Uroš Kačavenda. Juniorke/juniori zračna puška: Estera Herceg - Darko Tomašević, Amadea Urbas - Tvrtko Vrcić. Veliki kalibar 300 m ležeći: senior Josip Kuna. **ČLANOVI STRUČNOG TIMA:** Damir Bošnjak (vođa puta), Siniša Vitez (DC), Renato Kovačić, Bojan Đurković, i Snježana Pejčić. **M.PODRUG**

ŠIPAK, NAR, MOGRANJ - PUNICA GRANATUM L.

Nar spada u stare kultivirane biljke koja najvjerojatnije dolazi iz područja Azije, vjerojatno s područja Male Azije, vremenom se raširio Mediteranom, a i pokazalo se da optimalne rezultate postiže uzgojem u mediteranskoj klimi. Danas se uzgaja u svim tropskim i sutropskim državama, ali i u Europi. Vrlo dobro podnosi visoke temperature, stoga mu područje Mediterana izrazito pogoduje, dok s druge strane, pokazuje veliku osjetljivost na niske temperature pa temperatura od 17 stupnjeva ispod ništice uzrokuje prestanak rasta

Piše: **dr. sc. Olivera CRMARIĆ**

U našim se krajevima nar još naziva mogranj, zrnati šipak, granat i granat-jabuka. Naziv mogranj vrlo vjerojatno potiče od talijanskoga melograno, što znači »zrnata jabuka«. Naziv nar je udomaćen u Hrvatskoj, a podrijetlom je iz Perzije. Plod nara je simbol ljubavi, plodnosti i rajskih užitaka, uzgaja se već pet tisuća godina. Spominje se i u Bibliji, kao drvo koje je cvalo u rajskom vrtu Adama i Eve. Razne legende i mitovi su vezani za priču o nastanku ove kulture. Prema starogračkoj mitologiji nar je posadila Afrodit, a njegov sok je krv boga Dioniza. Moguće da se nar s Afroditom povezuje zbog svog dekorativnog izgleda. Vezan je i uz Grčki mit o Perzeferoni. Spominje se i kod drugih naroda širom svijeta, tako da njegovo postojanje seže u daleku prošlost. Nađen je čak u Egiptskim grobnicama. Zove se i jabuka s puno, puno koštica (ima ih i više od 600, i do 1000), a od pamtvijeka se jede ne samo zbog svoga okusa, već i ljekovitosti.

Nar spada u stare kultivirane biljke koja najvjerojatnije dolazi iz područja Azije, vjerojatno s područja Male Azije, vremenom se raširio Mediteranom, a i pokazalo se da optimalne rezultate postiže uzgojem u mediteranskoj klimi.

Danas se uzgaja u svim tropskim i sutropskim državama, ali i u Europi. Vrlo dobro podnosi visoke temperature, stoga mu područje Mediterana izrazito pogoduje, dok s druge strane, pokazuje veliku osjetljivost na niske temperature pa temperatura od -17 stupnjeva uzrokuje prestanak rasta. Nar raste kao grm ili malo drvo visine od 5 do 8 metara, uspravno i razgranato. Cvjetovi nara su zvonolikoga oblika, otvaraju se u proljeće i crvene su boje. Plodovi su žuto-crvene boje i veličine jabuke, u kolovozu počinju crvenjeti i svoju punu zrelost će dostići u listopadu ili studenom. Plod nara naraste do 10 cm, ovalnoga je oblika, tvrde i grube kore. Unutrašnjost ploda je krunastog oblika, bogata sjemenkama i crvenim sokom. Kada sazrije, kora poprima tamno crvene i bordo boje. Okus može biti sladak ili kiselkast, ovisno o sorti. U Dalmaciji se razlikuje »sladun« ili »kisel šipak«.

Kod nas u priobalju dobro uspijeva i poprilično je otporan na sušu. U jesen i proljeće, odnosno za vrijeme intenzivnoga rasta korijena, nar zahtijeva određenu količinu vlage u zemlji. S obzirom da su zadnjih godina ljeta suha, poželjno je biljke navodnjavati. Opet ako se u tlu nalazi prevelika količina vlage primjerice obilne kiše za vrijeme sazrijevanja plodova, doći će do njihova pucanja, stoga

je prilikom uzgoja važna pravilna agrotehnika.

VRSTE NARA

Nar u prirodi nalazimo u šikarama i kamenitim mjestima. Prema uzgoju dijeli se na divlji (samonikli), pitomi koji se uzgaja zbog plodova, te ukrasni. Nar koji raste na kontinentalnim područjima ne daje plod.

DIVLJI NAR (ljutun) - Punica granatum spontanea ili nar u divljem stanju, poznat je kao »ljutun«. Grm je nizak i trnovit, s malim i kiselim plodovima, može se upotrebljavati za izradu soka koji se smatra ljekovitim. Obično se nalazi uz puteve i u blizini šuma, na sunčanim mjestima.

Pitomi nar -Punica granatum sativa, je jačega i većeg rasta i jestivih, slatkih plodova. Cvjeta ljeti, a bere se u kasnu jesen. Sadimo ga zaklonjenog od vjetra, najbolje na južnu stranu jer mu je potrebno mnogo sunca. Plodovi mu budu teški i okrugli i nakon branja više ne dozrijevaju, tako da ga je potrebno brati potpuno zrelog.

UKRASNI MORGANJ - Punica granatum nana se uzgaja zbog maloga rasta i svoje ljepote u vrtu. Boje cvjetova mogu biti različite, od bijele do crvene, ovisno o vrsti, a pojavljuju se od lipnja i ostaju sve do listopada. Razmnožava se reznicom, naraste do 1,5 metar i pogodan je i za uzgoj u posudi, a ako ga sadite u vrtu ponekad

može narasti do maksimalno 2 metra. Potrebno ga je orezivati kako bi se dobila željena forma.

NAJZASTUPLJENIJE SORTE PITOMOGA NARA

Konjski zub - dozrijeva krajem rujna - sredinom listopada. Ima okruglasti plod, lagano spljošten. Rebra duž ploda su slabo izražena. Plodovi su vrlo veliki, s narančasto žutom do crvenom, glatkom korom i po tome je ova sorta najpoznatija. Prosječna težina je oko 550g iako ima plodova u intenzivnom uzgoju, teških do kilograma. Okus plodova je sladak i aromatičan. Debljina kore je od 3 do 5 mm. Ispunjenost ploda zrnjem je dobra, randman soka je vrlo velik i po tome ova sorta spada u najproduktivnije. Zrna su velika i ružičaste pa sve do tamnocrvene boje, ovisno o zrelosti. Izuzetno su sočna, umjereno slatka, te imaju ugodnu aromu.

SLATKI BARSKI (Slatki mekokorac) - Uzgaja se kako na okućnicama tako i u novim nasadima šipka. Bujnog je rasta, dozrijeva početkom listopada, a zrioba završava početkom studenoga što svakako ovisi o klimatskim uvjetima. Plod je okruglast s vrlo izraženim rebrićima, koja često plodu daju nepravilan oblik. Čašični listići su srednje veliki kao i samo čašično udubljenje. Plod je srednje velik ili velik, oko 370 g. Kora

ovoga šipka je žuto-zelena, a na osunčanoj strani je intenzivno crvena do ružičasta. Debljina kore je 3 do 4 mm, mekana je pa ovi plodovi nisu pogodni za skladištenje. Ispunjenost ploda zrnjem je odlična, zrna su velika i tamno-crvene boje. Sok je izuzetno sladak s malo kiseline i ugodne je arome. Spada u slatke sorte šipka.

KARADERVIŠ (Crni zuban, Karadiš, Mostarski šipak) – Iako ima bujan rast, ima osrednju rodnošću. Plod ovoga šipka je okrugloga oblika, rjeđe je pljosnat, s vrlo izraženim rebrima koja često nisu pravilno raspoređena. Plod Karaderviša je srednje velik, oko 250 g. Boja kore je sivo-zelena kod plodova u sjeni, dok je na osunčanoj strani kora prekrivena crvenim, ružičastim, a još češće smeđim točkicama. Debljina kore je oko 4 mm, te je kora čvrsta. Ispunjenost ploda zrnjem je odlična, zrna su velika, blijedo crvena do ružičasta, a u prezrelosti postaju tamnocrvena. Randman soka je visok, sok je dosta sladak s vrlo malo kiseline te spada u slatke sorte šipka.

MAJDEŠKI SITNOZRNI (Stambolac) - Ova sorta je osrednje rodnošću i bujnošću. Majdeški sitnozrni sazrijeva početkom listopada. Plod je okruglast sa slabije izraženim rebrima, kod drške je malo zaobljen, a kod čaške ravan. Plod je srednje velik, oko 330 g. Kora ovoga šipka je izrazito glatka, po čitavoj površini je tamnocrvene do tamnoružičaste boje, osim kod drške gdje je žuta ili blijedo ružičasta. Debljina kore je 3 do 5 mm. Ispunjenost ploda zrnjem je osrednja kod ove sorte jer pregrade zauzimaju relativno velik dio ploda. Zrnje je veliko, pri vrhu je blijedo-crveno do ružičasto dok je u donjem dijelu prozirno. Zrna su jako sočna i čvrsta pod zubima. Sok je dosta sladak, ugodne arome uz malu količinu kiseline te se svrstava u slatke sorte šipka.

Glavaš je najzastupljenija sorta šipka, bujnoga rasta i velike rodnošću. Iako su trend slatke sorte, ova sorta i dalje na prvom mjestu po zastupljenosti pri podizanju novih nasada. Dozrijeva početkom i u prvoj polovici listopada, ima okruglast plod, sa slabo izraženim rebrima. Plod je velik do vrlo velik, oko 500 g, iako težina dosta varira uslijed različitoga vremena zretanja. Primjenom agrotehničkih mjera tla, redovitim navodnjavanjem i gnojdbom, zabilježeni su plodovi težine od preko kilograma. Boja kore varira od žuto-zelene preko žute do intenzivne crvene ili ružičaste boje. Kora je prilično debela, tako da nisu rijetki plodovi s debljinom kore od 5 pa do 10 mm. Ispunjenost ploda zrnjem je osrednja, međutim zrna su velika, lijepe svijetlocrvene boje koja u punoj zrelosti prelazi u intenzivnu crvenu boju, dosta su sočna. Sok je osvježavajućeg slatko-kiselog

okusa i svojstvene arome za ovu sortu.

ŠERBETAŠ (Medun) - Šerbetaš je srednje bujna sorta dobre rodnošću. Ova sorta šipka dozrijeva sredinom listopada, nekad i malo ranije, plod je okrugloga oblika s dobro izraženim rebrima, srednje velik, oko 350 g. Boja kore je žuto-zelena koja na osunčanoj strani prelazi u ružičastu do crvenu. Debljina kore je 2 do 4 mm. Kora je čvrsta. Plod je odlične ispunjenosti zrnjem što je posljedica najtanjih pregrada unutar ploda od ispitivanih sorti. Zrna su velika, tamnoružičaste boje i vrlo su sočna. Sok je vrlo sladak, intenzivne arome koja podsjeća na med. Plodovi Šerbetaša se, zbog čvrstoće kore, mogu najduže čuvati.

PAŠTRUN (Poštrc, Paštrc) - Paštrun je sorta šipka koja je odavno prisutna, nema podataka da je introducirana pa je vrlo vjerojatno i autohtona sorta. Raste uz rubove parcela, nerijetko je zapuštena i obrasla raslinjem, ali ipak dobro rađa. Zbog činjenice da se stabla i grmovi često nalaze u šikarama, izduženih grana, nerijetko plodovi ostanu neobrani. Počinje dozrijevati u drugoj polovici listopada sve do kraja studenog. Rebra su slabije izražena. Čašični listići su veliki i obično su potpuno otvoreni. Plod je sitan, prosječne težine oko 230 g. Temeljna boja kore je blijedožuta, a dopunska je ružičasta u vidu točkica ili preljeva na osunčanoj strani. Ispunjenost ploda zrnjem je osrednja, zrna su sitna, intenzivne crvene do tamnocrvene boje, srednje su sočna. Sok je slatko-kiselkast okusa, a u punoj zrelosti dobiva nijansu blage i ugodne oporosti kakvu ne nalazimo kod drugih sorti.

LJEKOVITOST NARA

Nar, šipak, je izuzetno ljekovita biljka, a njegov plod prava je bomba vrijednih bioaktivnih sastojaka koji ne samo da sprječavaju već i otklanjaju brojne

zdravstvene poremećaje i bolesti. Rezultat je to, prema napravljenim kliničkim istraživanjima, djelovanja tvari koje nalazimo samo u naru, zvane punicalagini, a koji pogoduju zdravlju srca i krvnih žila, smanjuju kolesterol i tlak te ubrzavaju otapanje naslaga u žilama nastalih od ateroskleroze. Svježe ocijeđeni sok djeluje na podizanje raspoloženja (serotonin) i održavanje koštane mase (tj. protiv osteoporoze). Sokovi i dodaci prehrani na bazi nara posebno su popularni u SAD-u, gdje su vođena brojna znanstvena istraživanja o njegovom pozitivnom utjecaju na ljudsko zdravlje. Zbog velike količine bioaktivnih tvari, prvenstveno polifenola, flavonoida i tanina, koji neutraliziraju razorni učinak slobodnih radikala uzročnika starenja organizma, ali i zloćudnih bolesti, nar je jači antioksidant od već poznatih i priznatih namirnica s antioksidacijskim djelovanjem. Djeluje antikancerogeno, jača imunitet, djeluje protiv pretilosti, ateroskleroze, dijabetesa, srčanih tegoba, alergija na hranu i neravnoteže kolesterola. Konzumacija plodova zrnja štiti zube od nastanka naslaga (plaka).

Ulje nara je posebno dragocjeno, potrebno je oko 100 kg nara za

samo oko 500 g ulja. Ulje je bogato i hranjivo te se može primjenjivati lokalno i oralno u kozmetičke i medicinske svrhe. Ima estrogena, antiupalna i antimikrobna svojstva. Istraživanja pokazuju da ulje nara štiti od raka, dijabetesa, gojaznosti i srčanih bolesti. Ulje iz sjemenki djeluje protiv starenja i boranja kože. Njegovi sastojci puničična i elagična kiselina liječe, zacjeljuju i hidratiziraju suhu, popucalu, umornu i iritiranu kožu. Izvanredno je za njegu suhe, zrele i zahtjevne kože, vraća elastičnost kože, zaglađuje i intenzivno je hrani, ujedno se boreći protiv ekcema, psorijaze i suncem opečene kože. Ulje iz sjemenki nara ima izvanredno jake antioksidacijske i regenerirajuće osobine i spada u dragocjena djelotvorna ulja. Pospješuje stvaranje novih stanica, povećava elastičnost kože i regeneraciju tkiva. Kako ulje iz sjemenki nara ublažava upale usto je i idealna njega za kožu koja je zahvaćena neurodermatitisom, ekcemima i oštećena od sunca. U čistom obliku ovo se ulje može koristiti kao intenzivna kura kod kožnih poteškoća ili kao djelotvorni serum za noćnu njegu.

Masne kiseline koje sadrži smanjuju otekline i bol u mišićima.

Kora nara ima izrazit antibakterijski i antivirusni učinak.

Kora korijena biljke suzbija parazite i regulira mjesečnicu. Vođena su istraživanja kojima je ispitivano an-

tiproliferativno i antimikrobno djelovanje etanolnog ekstrakta narove kore. Antiproliferativno djelovanje utvrđeno je kod normalnih fibroblasta, kod metastatskog adenokarcinoma dojke, raka vrata maternice, tumorskog tkiva pankreasa, metastaza jetra pacijenta s cističnom fibrozom i adenokarcinomom debelog crijeva in vitro. Antimikrobno djelovanje minimalne inhibitorne i minimalne baktericidne koncentracije na bakterije: *Staphylococcus aureus*, *Escherichia coli*, *Pseudomonas aeruginosa*, dva soja *Acinetobacter baumannii*, te *Enterococcus faecalis*. Rezultati antimikrobnog ispitivanja pokazali su djelovanje svih ekstrakata kore nara na sve bakterije te je time dokazana osjetljivost bakterijskih sojeva na ispitivane ekstrakte. Kora nara, kao otpadni produkt, predstavlja potencijalno visoko vrijedan izvor spojeva s farmaceutskim učinkom.

NAR U KULINARSTVU

Iako se pretežito jede sirov i svježe, od nara se mogu spremati želei, kolači, sirupi, sokovi, liker, vino, ocat i čaj. Njegovom preradom ne gube se ljekovita svojstva, niti vitamin C, a također se može čuvati duže vrijeme od ostalog voća, pa ne čudi što je poželjna namirnica u kuhinji. Ima neobičan spoj slatke i kisele arome i može se jesti u neograničenim količinama jer nema popratnih pojava. U arapskoj kuhinji od njega se pravi umak kao dodatak slanim jelima.

SIRUP OD NARA

Sirup se može praviti od svih sorti i od šipka ljutunca. Dobro se očiste zrna od žute opne. Očišćena količina se slaže u omjeru 1 prema 1 težina očišćenih zrna i šećera. Slaže se u posudu red bobica, red šećera. Sve se malo pritisne rukama pa tako ponovite dok se ne potroši. Ostavi se preko noći, sutradan se dobro promiješa, odstoji još nekoliko sati uz povremeno miješanje, a na kraju se smjesa samelje (multipraktik) i procijedi kroz gusto cjedilo, te se odmah puni u pasterizirane boce.

ZANIMLJIVOSTI O NARU

Jedan plod nara može imati preko tisuću sjemenki. Židovi vjeruju da u naru ima točno 613 sjemenki, što odgovara broju zapovijedi u Tori. Nar je jedan od nacionalnih simbola Armenije i nalazi se na službenim grbovima mnogih turskih gradova.

PADALINE

U mjesecu rujna 2022. u Solinu na području Gornje Rupotine palo je 58 litara kiše po četvornom metru..

PEDIJARIJA

AUTIZAM

Autistično dijete više voli biti samo, ne stvara bliske odnose, ne želi se grliti, izbjegava očni kontakt, odbija promjene, postane pretjerano privrženo poznatim stvarima, i neprestano ponavlja iste radnje i rituale. Dijete često počinje pričati kasnije od ostale djece, koristi jezik na čudan način ili ne može ili ne želi uopće pričati

Piše: prim. mr. sc. **Katica OBRADOVIĆ**, dr. med., spec. pedijatar

Autizam je bolest u kojoj dijete ne može razviti normalno socijalno ponašanje, ponaša se kompulzivno i ritualno i obično ne uspijeva razviti normalnu inteligenciju. Znakovi autizma obično se pojavljuju u prvoj godini života, uvijek prije treće godine. Bolest je 2 do 4 puta češća u dječaka nego u djevojčica. Autizam se razlikuje od mentalne retardacije ili oštećenja mozga, premda se u neke autistične djece pojavljuju i ti poremećaji.

Uzrok autizma je nepoznat. Njegov uzrok nije u lošem roditeljstvu. Istraživanja identičnih blizanaca su pokazala da bolest dijelom može biti i genetski uzrokovana jer ako se pojavi u jednoga blizanca pojaviti će se u oba. Premda u većini slučajeva uzrok nije poznat, neki se mogu povezati s virusnom infekcijom (npr. prirodna rubeola ili infekcija citomegalovirusom), fenilketonurijom (nasljedni manjak enzima) ili sindromom lomljivog X kromosoma (kromosomski poremećaj).

Autistično dijete više voli biti samo, ne stvara bliske odnose, ne želi se grliti, izbjegava očni kontakt, odbija promjene, postane pretjerano privrženo poznatim stvarima, i neprestano ponavlja iste radnje i rituale. Dijete često počinje pričati kasnije od ostale djece, koristi jezik na čudan način ili ne može ili ne želi uopće pričati. Kada se razgovora s djetetom, obično teško razumije što je rečeno. Može ponavljati riječi koje mu se govore i promijeniti padeže npr. koristiti ti, a ne ja kada priča o sebi. Nakon pažljivoga promatranja simptomi autizma u djeteta navedu liječnika na dijagnozu. Premda ne postoje posebni

testovi za autizam, liječnik može provesti niz drugih testova koji ga upućuju na oštećenje mozga.

STUPNJEVI INTELIGENCIJE

Većina autistične djece nema isti stupanj inteligencije, pa je testiranje inteligencije teško provedivo. Testove treba ponavljati par puta. Autistična djeca bolje rješavaju testove izvođenja (testovi motornih i prostornih vještina) negoli verbalne testove koji su dio standardnih testova za određivanje IQ (kvocijent inteligencije). Procijenjeno je da 70% autistične djece ima neku vrstu mentalne retardacije (IQ manji od 70).

U oko 20% do 40% autistične djece, posebno one s IQ manjim od 50, pojavljuju se konvulzije prije adolescencije. Neka autistična djeca imaju povećane moždane komore (ventrikle), što se može vidjeti na kompjutoriziranoj tomografiji (CT). U odraslih magnetska rezonanca (MR) može pokazati dodatna oštećenja mozga.

Poseban oblik autizma, koji se ponekad naziva pervazivni razvojni poremećaj ili atipični autizam, može početi kasnije, do 12. godine. Kao i kod autizma koji počinje u dojenčadi, dijete s pervazivnim razvojnim poremećajem ne može razviti normalno socijalno ponašanje, ima bizarne manire i neuobičajen govor.

Ta ista djeca mogu imati Touretteov sindrom, opsesivnokompulzivni poremećaj ili hiperaktivnost, radi čega liječniku može biti teško razlučiti simptome jednog poremećaja od drugih.

POSEBNA EDUKACIJA

Simptomi autizma ostaju čitavi život. Mnogo stručnjaka vjeruje da se prognoza može postaviti na osnovi ostvarenoga govornoga jezika djeteta do 7. godine. Autističnoj djeci s ispodprosječ-

nom inteligencijom—IQ ispod 50, vjerojatno će trebati osigurati stalnu brigu u odgovarajućoj ustanovi.

U autistične djece s gotovo normalnim ili većim IQ veliku važnost ima psihoterapija i specijalna edukacija. Govorna terapija počinje rano, isto tako i fizička i okupacijska terapija. Govor rukama ponekad se koristi da bi se komuniciralo s nijemom djecom, premda je nepoznata stvarna korist toga. Bihevioralna terapija može pomoći djeci koja su teško autistična da nauče kako se ponašati u kući i u školi. Ta je terapija korisna kada najodaniji učitelj i roditelj izgube strpljenje s autističnim djetetom.

Lijekovi nekad pomažu, premda ne mogu promijeniti tijek bolesti. Haloperidol se koristi da kontrolira veoma agresivno i autodestruktivno ponašanje. Fenfluramin buspiron, risperidon i selektivni inhibitori ponovnoga unosa serotonina (fluoksetin, paroksetin i sertralin) koriste se da spriječe različite simptome i ponašanja autistične djece.

Autizam se definira kao pervazivni razvojni poremećaj koji karakteriziraju oštećenja u komunikaciji i socijalnoj interakciji, ponavljajući i stereotipni modeli ponašanja, interesa i aktivnosti. Autizam pripada najtežim i najzahtjevnijim razvojnim poremećajima. Svako dijete zahtijeva jedinstvenu dijagnostiku u cilju postavljanja dijagnoze. Sveobuhvatnu dijagnostičku obradu autizma rano djetinjstva provodi dječji psihijatar i neuropedijatar. Sama dijagnoza postavlja se na temelju prisutnosti određenih ponašanja, karakterističnih simptoma i onih razvojnih. Nakon postavljanja dijagnoze treba odmah početi s liječenjem. U timu koji liječi djecu sa smetnjama iz područja autizma su psiholog, logoped, defektolog, edukator – rehabilitator, te radni terapeut. Metode liječenja kod

djece s autizmom su edukacijske i ponašajne intervencije zbog stjecanja temeljnih socijalnih, komunikacijskih, emocionalnih i kognitivnih vještina. Terapijske intervencije koje počinju u ranoj dobi traju dulji vremenski period za vidljiv napredak, pomažu djeci s autizmom da funkcioniraju samostalno, tako im je poboljšanja kakvoća života, ali isto tako smanjen pritisak na njihove obitelji. U terapiju je uključena i obitelj.

SLOŽENOST POREMEĆAJA

Autizam je složeni neurorazvojni poremećaj mozga definiran na temelju djetetova ponašanja. Zbog prirode nastanka i manifestacije autizam je vrlo složen poremećaj. U vrlo ranoj fazi embriogeneze dolazi do poremećaja razvoja mozga, neurona i neurotransmitera. Izuzetno su zanimljiva istraživanja o ulozi imunoga sustava u nastanku autizma. Uočeno je da osobe s autizmom imaju često imunološka oštećenja koja uključuju citokine, imunoglobuline, upalu i staničnu aktivaciju, te otkriće protutijela na bjelančevine mozga kod djece koja imaju autizam. Utvrđeno je da su genetski i okolišni čimbenici uzrokom autizma. Razne kromosomske aberacije, mutacije gena. Tako sva djeca sa simptomima iz spektra autizma se i genetski obrađuju. Kod 20 % djece s autizmom je dokazan genetski uzrok. Od okolišnih čimbenika spominje se pušenje, alkohol, razne droge, fenoli, zagađenje zraka, razni teratogeni agensi. Znanstveno je dokazano je da nema uzročno posljedične povezanosti autizma s cjepivom protiv morbila, rubeola i zaušnjaka.

Od rane dobi prati se rast i razvoj djeteta, kako od strane roditelja tako i od strane pedijatra. Neki razvojni parametri koji bi mogli upućivati na autistički spektar poremećaja su: dojenče ne brblja,

nema geste (gdje je svjetlo, papa, taši-taši), nema niti jednu riječ sa 16 mjeseci života, s 24 mjeseci ne spaja dvije riječi.

Autizam se javlja prije 30. mjeseca života, 4 puta češće u dječaka nego u djevojčica. Klinički se manifestira poremećajem razvoja govora i poremećajem razvoja komunikacije. Govor je oskudan, nerazumljiv. Prisutne su stereotipne pokrete, ljuljanje tijela, lepršanje rukama. Ta djeca su osjetljiva na zvukove, nemaju kontakt očiju u oči. Prisutna je agresivnost i autoagresivnost. Imaju napadaje bijesa. Prisutan je manjak socijalnoga kontakta, ne znaju se igrati s drugom djecom. U svom su svijetu. Nezainteresirani su za okolinu. Nemaju osjećaja za druge. Kod 75 % te djece prisutna je mentalna retardacija. Petina ima epileptički napadaj u pubertetu. Imaju smanjenu potrebu za spavanjem. Autizam je poremećaj u ponašanju koji zdravu i lijepu djecu pretvara u osamljenu i povučenu djecu koja ne pričaju, ne razumiju vas, teško uspostavljaju kontakt s okolinom. Samo upornim i svakodnevnim radom može se postići da autistična djeca drže žlicu, obuju cipele ili koriste WC što je drugoj djeci uobičajeno. Oni vole sigurnost poznatih prostora, osoba i stvari, sve novo ih plaši i treba im vremena da se priviknu. Kada nešto žele uzmu vas za ruku i pokažu, rijetko koriste govor koji je kod njih nerazvijen. U jelu su izbjirljiva, jedu samo dvije ili tri vrste jela i ništa drugo. Mogu biti i gladni, ali neće probati drugu hranu osim one koju oni žele.

INDIVIDUALNI PRISTUP

Simptomi autizma se javljaju od 1,5. do 3. godine života. Do tada se dijete normalno razvija, čak počinje i govoriti, a onda nastaje zastoj, nakon toga regresija, dijete zaboravlja i ono što je naučilo, povlači se u sebe, ne komunicira s okolinom, djeluje kao da ne čuje, počinje vrištati za banalne stvari, ponekad vrišti i kada nam nije jasno zašto. Često se drži za uši pa se misli da ima upalu uha, međutim to je njihova tipična zaštita od okoline. Ponično se boje nekih zvukova kao što je zvuk usisivača, sušila za kosu. Opsesivno slaganje predmeta, igračka, kocki može ukazivati na autizam. Ta djeca se vežu za stvari, a ljudi im ne predstavljaju predmet interesa. Fasciniraju ih mehaničke stvari, TV, telefon, kompjuter. Gledaju kroz osobu. Ne vole kontakt, teško im se približiti i navesti ih na suradnju, za to je potrebno mnogo strpljenja i upornosti. Nakon postavljanja dijagnoze autizma najvažnije je da se što prije s takvom djecom počinje raditi, uključiti ih u terapijske postupke, uz stručnu pomoć defektologa, logopeda, psihoterapija, pod nadzorom liječnika, da se što prije uključe u vrtić i školu, jer je tada dugoročna prognoza bolja. Neophodan je individualni pristup svakom djetetu. Potrebna im je ljubav roditelja i toplina doma. Lijeka za autizam nema.

TOP LISTE GRADSKA KNJIŽNICE SOLIN

Priredio: **Jure BENZON**

BELETRISTIKA

1. *Hotel Wartburg* / Zoran Žmirić
2. *Sabrana djela* / Lydia Sandgren
3. *Violeta* / Isabel Allende
4. *Zaplet* / Jean Hanff Korelitz
5. *Mentalist* / Camilla Laeckberg i Henrik Fexeus

HOTEL WARTBURG

U romanu *Hotel Wartburg* Zoran Žmirić pripovijeda o jednoj naizgled sasvim običnoj obitelji, nesretnoj na svoj način. Kroz tu nesreću, na koju svaka obitelj ima svoje autentično pravo, pisac nas vodi automobilom marke Wartburg. Wartburg iz naslova romana prostor je naknadnog obračuna s ocem, lajtmotiv koji pokreće sjećanja na ključne situacije odrastanja i sazrijevanja u kojima glavni junak razrješava neraščišćene račune s roditeljem koji je često više bio vlasnik Wartburga nego roditelj. Dvotaktni motor, koji je zbog godine proizvodnje već odavno utihnuo, zaštektaće će ponovno u memoriji pripovjedača kako bi jednom zauvijek raskrstio sa svime zbog čega je njegovog paljenje zvučalo kako treba jedino kad bi otac nekamo odlazio.

PUBLICISTIKA

1. *Predsjednički izbori i američka demokracija* / Robert Podolnjak
2. *Trčci svjetski rat? : bitka za Ukrajinu* / Jurij Felštinski i Mihajlo Stančev
3. *Znanost kuhanja* / Stuart Farrimond
4. *Filozofija laži* / Lars Fr. H. Svendsen
5. *Start-up nacija : tajna izraelskog ekonomskog čuda* / Dan Senor i Saul Singer

PREDSJEDNIČKI IZBORI I AMERIČKA DEMOKRACIJA

Knjiga se bavi izborom predsjednika SAD-a, globalno najvažnijeg i po ovlastima najmoćnijeg izabranog izvršnog dužnosnika u svijetu. Uvodno izlaže temeljne postavke predsjedničkog sustava općenito i američkog predsjedničkog sustava. Izborni sustav elektorskog kolegija koji se koristi za izbor predsjednika SAD-a već više od dva stoljeća iznimno je kompleksan, ali i najneobičniji način izbora šefa izvršne vlasti u svijetu u kojem se ogledaju sve specifičnosti američkog demokratskog sustava i u tom smislu predstavlja samu paradigmu američke demokracije. Knjiga analizira taj sustav, njegovu evoluciju tijekom dva stoljeća i objašnjava zašto se taj sustav i danas koristi pri izboru predsjednika.

DJEČJA KNJIŽEVNOST

1. *Kimi, nemaš vremena!* / Jelena Pervan
2. *Mama Medvjedica i Mali Medo* / David Bedford i Jane Chapman
3. *Pobjednički tim* / Chris Hoy s Joannom Nadin
4. *Djede, volim te : od srca* / Melanie Joyce
5. *Nasmijana matematika : za malce radoznalce* / Ivanka Borovac

KIMI, NEMAŠ VREMENA!

Kimiju se čini da ima vremena napretek. Po čitave dane samo se izležava, hrče i prducka. Bubi pak kronično nedostaje vremena i neprekidno nekamo juri i žuri. Kimiju Buba nedostaje. Bubi nedostaje vremena da to primijeti.

No kada se u priču uplete mačak Horacije i prisili Kimija da mu pokloni svoje slobodno vrijeme, uloge će se znatno preokrenuti...

SOLINSKI MOZAIK POP-KULTURE

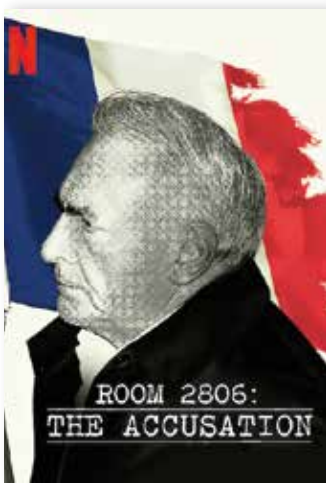
Piše: **Dinko FAZINIĆ**

DOKUMENTARNA SERIJA

THE ROOM 2086

SOBA 2806 -OPTUŽBA

14. svibnja 2011., iz njujorškog hotela stiže poziv policiji o navodnom silovanju sobarice Nafissatou Diallo od strane njihovog gosta. Ispostavilo se kako se radi o krupnoj ribi, uglednom francuskom političaru, Dominique Strauss-Kahnu. U to vrijeme obnašao je vrlo važnu ulogu svjetske politike kao predsjednik Međunarodnoga monetarnog fonda (MMF-a), ujedno po anketama slavio kao uvjerljivi favoritar za mjesto novoga

francuskog predsjednika. Je li Kahn uistinu bolesno perverznan čovjek, žrtva namještajke francuskoga predsjednika Sarkozija kako bi ga izbacio iz utrke, bolesna mašta sobarice željne medijske pozornosti ili splet čudnih okolnosti možemo saznati u sjajnom dokumentarcu iz četiri dijela »Soba 2806 :Optužba«. Jedan od najpoznatijih slučajeva takvoga tipa u suvremenoj povijesti. Dokumentarac za sladokusce. Zanimljiv i temeljito napravljen. Bezbroj intervjua, arhivskih materijala, ogroman broj ispitanika jedne i druge strane, donosi neizvjesnost poput dobrog trilera, a gledateljima daje mogućnost samostalnoga donošenja zaključaka. Strauss-Kahn je više puta bio optuživan za ovakve stvari i do sada se uvijek oslobađao. Naravno, s ogromnom lovom može si prikriti najbolje odvjetnike, a oni su u stanju pronaći svašta pa tako saznajemo i sobaričine mračne tajne nakon kojih naša čvrsta uvjerenja o apsolutnoj Khanovoj krivnji polako prekriva oblak sumnje.

Vrlo zanimljiv detalj kojega je obrana poslije koristila bio je podatak kako se Khan sam javio upravi hotela nekoliko sati nakon što ga je napustio jer mu je u sobi ostao mobitel. Postavlja se pitanje zašto bi se netko sam javljao hotelskom osoblju nakon što je učinio gnusan zločin. Da ih kojim slučajem nije nazvao i otputovao u Francusku od afere ne bi bilo ništa. U svojoj državi imao je status božanstva.

Ništa manje nije zanimljiva snimka razgovora Nafissatou Diallo s nepoznatim muškarcem u arizonskom zatvoru, otprilike dan nakon što je bila napadnuta. Diallo je telefonski poručila nešto poput: »Ne brinite, ovaj tip ima puno novca. Znam što radim«.

Treći slučaj koji je doveo sumnju u vjerodostojnost njenih riječi bila je izjava tužiteljima kako je u hodniku nakon silovanja čekala da gospodin Strauss-Kahn napusti sobu kako bi je očistila.

Iako je Strauss-Kahn, za razliku od sobarice Nafissatou Diallo, odbio intervju za dokumentarac, redatelj je uspio privoliti na razgovor neke od članova njegova najužeg kruga suradnika kako bi gledateljima dobili što jasniju sliku osobe koja je (ne)opravdano optužena.

Stoga, »The Room 2086« možemo slobodno sagledati iz neke druge perspektive. Ne samo kao suđenje jednom moćniku, već kao suđenje čitavom licemjernom i pokvarenom društvu.

PLOČA ADARI

»SRETNE MISLI«

Je li tko čuo za Sandra Bačića? Nula bodova. Oliver, Tedi, Meri, samo su neki od vrhunskih izvođača koji su snimali u njegovom korčulanskom studiju. Idemo dalje. Sjeća li se netko lucidne obrade klapske pjesme »Vilo moja projde« s kojom je krajem devedesetih potaracao hrvatske top ljestvice? Vjerujem da će se mnogi sjetiti. Naš Sandro puno toga dobrog napravio je u svojoj Korčuli, jednom od ljepših mediteranskih gradića. Ali kad je ljubav u pitanju, nema te gradske ljepote koja će te zaustaviti. I tako je korčulanski studio premjestio u ravnu Slavoniju, a s ponistre umjesto mora pogled nam bježi na Savu. U Slavonskom Brodu osim snimanja i produciranja radi svoju emisiju »Naftalina« koju distribuira mnogim radijskim centrima. Sam naziv emisije najbolje govori kako Sandro priziva neko drugo vrijeme kad glazbeni trendovi nisu poznavali jeftinu narodnjačku glazbu i kad je bilo važnije kako pjevaš, nego kako izgledaš. Album »Sretne misli« u izvedbi Adari (anagram imena vokalne solistice Darije Tamare Rac) - najnoviji je projekt šarmantnoga slavonskog bodula. Daria nije potpuno nepoznato ime na glazbenim meridijanima. Prvijenac na engleskom »Five Petals Of Venus«, objavila je 2019. nakon velikoga uspjeha u Poljskoj gdje su njezine pjesme »Miedzy nami«, »10 minutes« i »3 Little Birds« udomljene na vrhovima top ljestvica.

Osim Darije, Sandro je okupio respektabilnu skupinu glazbenika. Ako je ikad vrijeme za objavljivanje glazbene retro priče pedesetih i šezdesetih godina prošloga stoljeća onda je to današnje vrijeme. Dvije godine koronarne izolacije, ratovi koji se vode u našoj blizini, inflacije, devalvacije, mutljivine, političke opservacije djeluju toksično na organizam koji čeznutljivo traži resetiranje. Postoji li išta bolje od romantične glazbe uronjene u ritmove opuštajućega jazza, bossa nove, swinga i starinskoga popa na tragu Gabi Novak, Ivce Šerfezija, Beti Jurković. Daria se odlično uklopila u Sandrov glazbeni izričaj. Nepretenciozan, sanjivi vokal vodi nas kroz deset pjesama u vrijeme romantičnih ljetnih terasa daleko od strke i moranja. Sandro se pokazao kao vrsni producent i aranžer jer trebalo je znati »paštročati« razne stilove koji su se fino stopili u kaleidoskop glazbenih slika nudeći priliku za mirno uživanje u njima.

E sad, pitanja tipa, je li ploča previše vonja mirisom naftaline, je li ponekad trebalo ubaciti i moderniji glazbeni prizvuk kao znak vremena u kojemu je nastala, je li Daria vokalno mogla biti malo manje decentna, jesu li stihovi u pojedinim pjesmama isuviše banalni? Na sva pitanja odgovorit ću negativno. Moderniji prizvuk i snažniji vokal poremetio bi kemiju, kao što bi naglašena lirična pronicljivost oštetila sliku koju nam je umjetnik htio prikazati. Ako već neke pjesme treba izdvojiti to su: »Na dalekoj obali« osunčana ritovima bossa nove, »S druge strane posteje« sa sjajnim klaviri-

ma i decentnom harmonikom koji bi vjerujem rado posudio Tom Waits, te odjavna »Uspavanka«, njezini gitarski valcer obogaćen violinom, trombonom i harmonikom.

Za kraj možemo poručiti Dariji kako je zadatak ne samo uspješno obavljen, nego smo uz Jaju (Jinx) i Vevec (Mangroove) dobili treću retro damu. Čvrsto vjerujem kako će idući diskografski uradak biti ujedno nova potvrda Sandrove kreativnosti dokazujući, po tko zna koji put, kako »male sredine« rade itekako zanimljive stvari. Preporuka svakome tko želi barem malo pobjeći od tmurnih svakodnevnih tema kojima smo sustavno bombardirani. »Sretne misli« sigurna su ulaznica za povratak lijepih, zaboravljenih, itekako dohvatljivih stvari. Jer kao što kaže jedna od pjesama: »Ljubav se vratila«. Dodao bih, na mala vrata!

KNJIGA

»MOJA NESTALA POLOVICA«

Blizanke Desiree i Stelle Vignes nerazdvojne su odrastale šezdesetih godina 20. stoljeća u Mallardu u Louisiani, gradiću u kojemu žive isključivo crni ljudi svijetlije kože. Stanovnici Mallarda, sklapanjući brakove, osigurali su da svaka generacija bude bljeđa od prethodne, bez obzira na to koliko malo zaštite njihov ten pruža. Dvije djevojke suprotne u svakom pogledu, Desiree je neuredna i impulzivna, Stella je uredna i rezervirana. Brutalan linč oca pred njihovim očima blizanke natjera u bijeg što dalje od jedinoga mjesta koje su poznavale, svog doma. Čak i tu, u mjestu svijetlih crnaca, još uvijek su bile dovoljno »obojene« da izbjegnju rasnu diskriminaciju.

Nakon što pobjegnju od kuće pokušavajući ostaviti traumu iza sebe, nesvjesno kreću svaka svojim putem, doslovno i figurativno. Desiree se preselila u Washington, gdje pronalazi posao analitičarke otisaka prstiju i udaje se za crnoga tužitelja, ispostavilo se zlostavljača. Stella je krenula na zapad, sa željom nastaviti život kao bjelkinja. Odbacila je svoju obitelj i »boju kože«, živeći u stalnomu strahu da se ne dozna istina njezina podrijetla.

Obje u svojim brakovima dobiju kćerke. Dok je Stellina kćerka, Kennedy, slika i prilika majke, Desireeino dijete June, sušta je suprotnost, izrazito tamnoputa. Nakon što ostavi muža zlostavljača i pobjegne u rodni grad, Desiree je primorana živjeti s ljudima koji nikad u potpunosti neće prihvatiti njezino dijete. Njezina crna kći June osjeća se kao autsajderica u Mallardu jer je zadirkuju i maltretiraju jer je tako jako crna (koja ironija), dok se ne počne baviti sportom na sveučilištu. Stellina kći Kennedy nalazi se u potpuno zahvaljujući očevom bogatstvu i majčinoj odlučnosti da zadrži svoju životnu tajnu. No, prst sudbine odradio je svoje kada se njihove kćeri povežu raspetljavajući obiteljski čvor laži, skrivanja i obmana. Priče se vremenski odvijaju uglavnom između kasnih 1950-ih do 1980-ih godina.

»Moja nestala polovica« istovremeno je potresna obiteljska priča američkog juga u kojoj se isprepleću sudbine više generacija, prikazujući kontaminiranu imitaciju života i zabludu američkog sna. No, »Nestala polovica« u konačnici govori o univerzalnom nestajanju. Tiče se polovice svih koji nestanu nakon što napuste dom – volimo ili mrzimo mjesto, volimo ili mrzimo sebe.

- Polu -svjetski rat u Ukrajinu, energetska kriza, financijske dubioze, klimatsko uništavanje okoliša. Možete li mi vi kao stručnjak za prehranu reći kakva nam je perspektiva? - Šta reći šjor Zvonko... pogledajte me malo bolje!

Terenska je nastava posebno važna u obrazovanju za održivi razvoj

SOLIN U SKLOPU ERASMUS+ PROJEKTA POSJETILI SREDNJOŠKOLCI IZ LUKSEMBURGA, ESTONIJE I RUMUNJSKE

EUROPSKE DIMENZIJE

Projekt se temelji na osvješćivanju poduzetničkoga obrazovanja mladih europskih građana potrebnim vještinama u sve izazovnijem globaliziranom svijetu. Također se nastoji pružiti veće razumijevanje temeljnih vrijednosti Europske unije kao što su multikulturalnost, tolerancija i suradnja

Solin su 12. listopada posjetili učenici trećih i četvrtih razreda srednjih škola iz triju europskih zemalja Luksemburga, Estonije i Rumunjske, sudionici KA2 Erasmus+ projekta »Fostering Entrepreneurship through Multicultural Exchange«. Riječ je o školama ECG – School of Business and Management iz grada Luksemburga, Colegiul Economic Transilvania iz Targa Muresa u Rumunjskoj i Kohila Gumnasium iz Kohile u Estoniji, a ugostili su ih partneri na projektu, učenici Ekonomske i upravne škole iz Splita.

Projekt »Poticanje poduzetništva kroz multikulturalnu razmjenu« temelji se na osvješćivanju poduzetničkoga obrazovanja mladih europskih građana potrebnim vještinama u sve izazovnijem globaliziranom svijetu. Istovremeno je usmjeren na povezivanje školskih ustanova i poslovnoga sektora s ciljem poboljšanja učeničkih vještina i primjene znanja, a u svrhu lakše integracije na tržište rada uz odgovoran pristup gospodarskom djelovanju prema principima održivoga razvoja.

Odљеvi najpoznatijih salonitanskih spomenika u Galeriji »Zvonimir« izazvali su posebnu pažnju mladih europskih učenika

Osim takvih neposrednih ciljeva, projektom se također nastoji pružiti veće razumijevanje temeljnih vrijednosti Europske unije kao što su multikulturalnost, tolerancija i suradnja.

Provedba projekta započela je u rujnu 2020. i trajat će do ožujka 2023., a tema mobilnosti koja se u razdoblju od 10. do 14. listopada odvijala u Splitu bila je socijalno poduzetništvo.

Prema riječima Ivana Režića, prof. iz Ekonomske i upravne škole Split učinak provedbe projekta je odličan.

Učenici shvaćaju njegovu širinu i europsku dimenziju, uče se važnosti putovanja, tolerancije i upoznavanja s drugim kulturama, a usput doznaju nešto više i o obrazovnim sustavima drugih škola – istaknuo je profesor Režić.

Domaćini su svoje goste tijekom

posjeta Solinu povelu u obilazak tvornice cementa »Cemex« Hrvatska, Javne ustanove u kulturi »Zvonimir« Solin, starih solinskih mlinica, arheološkoga lokaliteta Salone i uljare Vukšić.

Tijekom posjeta tvornici upoznali smo se s njihovim maslinovim uljem »Lintar«, ali i s njihovim aktivnostima vezanima uz smanjenje zagađenja okoliša. Nakon toga smo se šetnjom do Salone i prolaskom pored brojnih maslinika upoznali sa sortama maslina, u prvom redu našom oblicom, a potom u uljari Vukšić i s načinom proizvodnje maslinovog ulja. Uz sve to našli su gosti doznali nešto više o bogatoj povijesti Solina i njegovim kulturnim vrijednostima – rekla je profesorica kemije Anita Kružičević ističući važnost terenske nastave i obrazovanja za održivi razvoj.

M. B. J.

OBIJEŽENA 31. OBLJETNICA POGIBIJE DRAGOVOLJCA I JUNAKA DOMOVINSKOGA RATA NENADA REŽIĆA

ŽRTVA ZA VJEČNOST

Perspektivni mladi sportaš i prvak u borilačkim vještinama Nenad Režić uključio se na samom početku Domovinskoga rata u redove Antiterorističke jedinice Lučko, najelitnije policijske jedinice hrvatskih obrambenih snaga, a poginuo je 13. listopada 1991. kod Marinaca u proboju prema Vukovaru

Polaganjem cvijeća i paljenjem svijeća pred spomen obilježjem posvećenom prvom poginulom hrvatskom branitelju grada Solina 24-godišnjem Nenadu Režiću obilježena je 31. obljetnica pogibije ovog dragovoljca i junaka Domovinskoga rata te odana počast svim poginulim i umrlim braniteljima s područja našega grada. Perspektivni mladi sportaš i prvak u borilačkim vještinama Nenad Režić uključio se na samom početku Domovinskoga rata u redove Antiterorističke jedinice Lučko, najelitnije policijske jedinice hrvatskih

obrambenih snaga, a poginuo je 13. listopada 1991. kod Marinaca u proboju prema Vukovaru.

U sklopu obilježavanja tužne obljetnice cvijeće i svijeće pred spomenikom položili su članovi obitelji Nenada Režića, gradonačelnik Dalibor Ninčević te predstavnici braniteljskih udruga.

Grad Solin je 2016. u mjesnom odboru Sveti Kajo podigao spomen obilježje u počast ovom hrabrom mladiću koji je herojski položio svoj mladi život za domovinu.

Bez obzira na vremenski odmak rane su još uvijek žive, posebno članovima obitelji našega Nenada. Grad Solin će uvijek, njemu i svim hrvatskim braniteljima, s punim poštovanjem odavati zasluženu počast – rekao je ovom prilikom gradonačelnik Dalibor Ninčević.

Ljudi poput Nenada dali su najvrjednije što su mogli, svoj život, za slobodnu i neovisnu Hrvatsku. Takvim ljudima moramo odavati počast, danas, sutra i do vijeka – rekao je ovom prilikom Niko Režić, brat poginuloga Nenada.

Predsjednik Udruge hrvatskih branitelja Svetoga Kaja Ivica Žaja uputio je veliko hvala svim suborcima koji su dali svoje živote za naš Solin i za čitavu Hrvatsku. M. B. J.

U sklopu obilježavanja tužne obljetnice cvijeće i svijeće pred spomenikom položili su članovi obitelji Nenada Režića, gradonačelnik Dalibor Ninčević te predstavnici braniteljskih udruga

